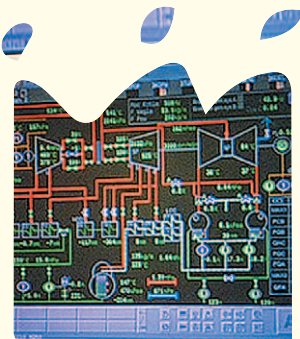

**STRATEGIA
ROZWOJU**
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007–2013

WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE

*Strategia mówi o tym, co,
jako społeczność regionalna,
możemy i chcemy osiągnąć
w perspektywie 10 lat.
Strategia jest narzędziem
wspierania pozytywnych zmian
w regionie i reagowania na zmiany
pojawiające się w otoczeniu.*

*Janusz Sepiol
Marszałek Województwa Małopolskiego*

Uchwała Nr XLI/527/06
Sejmiku Województwa Małopolskiego
z dnia 30 stycznia 2006 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego
na lata 2007–2013**

Na podstawie art.18 pkt 2 w związku z art. 11 ust.1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz.1590 i Dz. U. z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz.558, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz.1806 i Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 i Dz. U. z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1206), mając na uwadze zapisy uchwały Sejmiku Województwa Nr XXII/310/04 z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie określenia harmonogramu, zasad i trybu opracowania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007–2013 oraz uchwałę nr XL/518/05 Sejmiku WM z dnia 19 grudnia 2005 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXII/310/04 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 lipca 2004 r.,

Sejmik Województwa Małopolskiego uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013,
w brzmieniu Załącznika Nr 1 do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Województwa Małopolskiego.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku
Województwa Małopolskiego

Witold Kozłowski

1. WPROWADZENIE	01
Wstęp	01
Ocena dotychczasowej realizacji strategii rozwoju województwa	02
Organizacja i przebieg prac nad strategią	05
Udział partnerów społecznych w pracach nad strategią	07
2. SYTUACJA WYJŚCIOWA	14
Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Małopolski	14
Zasoby ludzkie	14
Gospodarka	17
Infrastruktura	19
Krakowski Obszar Metropolitalny	21
Usługi publiczne i poziom życia	22
Stan środowiska	25
Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	27
Współpraca międzynarodowa	28
Zarządzanie publiczne	30
Pozycja konkurencyjna Małopolski	31
3. STRATEGIA „MAŁOPOLSKA 2015”	36
Wizja	36
Wyzwania dla Małopolski	39
Podstawowe zasady i założenia strategii	42
Sposób postępowania	44
Odważna strategia	44
Trzy pola aktywności	45
Struktura strategii	45
Miara sukcesu strategii	48
4. POLITYKA ROZWOJU W POSZCZEGÓLNYCH POLACH STRATEGII	53
POLE A – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA	53
Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności	55
Pozycja wyjściowa	56
Strategia postępowania	57
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	57

Spis treści

Część I

Spis treści

Część II

Spis treści

Część II

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy	63
Pozycja wyjściowa	64
Strategia postępowania	65
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	66
Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego	72
Pozycja wyjściowa	73
Strategia postępowania	75
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	77
Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny	82
Pozycja wyjściowa	83
Strategia postępowania	84
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	86
POLE B – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA	88
Obszar V – Spójność wewnątrzregionalna	90
Pozycja wyjściowa	91
Strategia postępowania	92
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	93
Obszar VI – Ochrona środowiska	99
Pozycja wyjściowa	100
Strategia postępowania	100
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	101
Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	105
Pozycja wyjściowa	106
Strategia postępowania	106
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	107

POLE C – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY	112
Obszar VIII – Współpraca terytorialna	113
Pozycja wyjściowa	114
Strategia postępowania	115
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	115
Obszar IX – Nowoczesne zarządzanie publiczne	119
Pozycja wyjściowa	120
Strategia postępowania	122
Kierunki polityki – założenia kluczowych programów realizacyjnych	123
5. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII	127
Podstawowe zasady realizacji i sposoby postępowania	129
Konieczne dostosowania organizacyjne i instytucjonalne	130
6. FINANSOWANIE STRATEGII	131
Źródła finansowania	131
Główne źródła finansowania strategii w układzie kierunków polityki	134
Analiza możliwości generowania środków na rozwój przez jednostki samorządu terytorialnego	137
Tabela finansowa strategii	141-142
7. MONITOROWANIE I OCENA REALIZACJI STRATEGII	143
Spis wykresów rysunków schematów i tabel	146

Spis treści

Część II

Spis treści

Część III

STRATEGIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007–2013

Część I

Wprowadzenie

Wstęp

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu.

Obowiązek opracowania strategii został nałożony na województwa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa¹, która stanowi również, że strategia województwa powinna uwzględniać następujące cele:

- pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
- pobudzanie aktywności gospodarczej,
- podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
- zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
- kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Jak wynika ze wskazań ustawy podstawowa odpowiedzialność samorządu województwa koncentruje się na nowoczesnym rozwoju gospodarczym, szeroko rozumianej sferze kulturowej oraz zrównoważonym gospodarowaniu środowiskiem i przestrzenią.

Zgodnie z ustawą ostateczne uchwalenie strategii rozwoju województwa należy do wyłącznej właściwości sejmiku województwa. Po podjęciu przedmiotowej uchwały strategia jest przedkładana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i jako taka odgrywa także znaczącą rolę w prowadzeniu polityki rozwoju regionalnego państwa.

Z chwilą uchwalenia strategia staje się podstawowym i nadrzędnym dokumentem formułującym politykę rozwoju województwa z perspektywy regionalnej. W systemie zarządzania regionalnego pełni kluczową rolę:

- z jednej strony jako generalny plan postępowania regionalnych władz samorządowych na swoim terenie i narzędzie zarządzania tym procesem,
- z drugiej zaś strony jako dokument informacyjny i promocyjny i narzędzie komunikowania się i współpracy z regionalną społecznością

Rolą strategii jest więc na etapie planistycznym wskazanie odpowiedzi na wyzwania stojące przed Małopolską, zaś na etapie realizacji możliwie efektywne jej udzielenie.

Strategia mówi generalnie o tym, co, jako społeczność regionalna, możemy i chcemy osiągnąć w perspektywie 10 lat – wobec takiej a nie innej sytuacji i pozycji regionu oraz wobec takich a nie innych aspiracji i oczekiwań regionalnych elit i szerokiej społeczności mieszkańców.

Strategia w tym ujęciu jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie i reagowania na zmiany pojawiające się w otoczeniu. Ma ambicję wspomagać wszystkich aktorów regionalnych w odnalezieniu się w tej dynamicznej sytuacji.

¹Tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r., Nr 142 poz.1590 z późn. zm.

Ocena dotychczasowej realizacji strategii rozwoju województwa

W dniu 28 sierpnia 2000 r. Sejmik Województwa Małopolskiego, na mocy uchwały Nr XXIII/250/2000, przyjął Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000–2006 (SRWM). Stała się ona podstawą planowania i programowania polityki rozwoju regionu do roku 2006. Określono w niej generalne kierunki, cele i priorytety tej polityki.

Poniższe uwagi dotyczące wykonania SRWM oparte są na raporcie z realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000–2006”, który został przyjęty przez Zarząd Województwa Małopolskiego oraz Sejmik Województwa Małopolskiego w sierpniu 2004 r. Prezentowana ocena przedstawia poziom wykonania Strategii w połowie okresu jej realizacji, przy dodatkowym uwzględnieniu danych wynikających z wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

W ramach czterech podstawowych pól strategii podjęto realizację zadań w obrębie 54 Rozwiązań (69,2%). Nie realizowano natomiast zadań w obrębie 24 Rozwiązań (30,7%).

Spośród zrealizowanych rozwiązań największą aktywność zanotowano w obrębie pola A, opisanego celami strategicznymi:

- A.1. Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno-gospodarczych system edukacji,
- A.2. Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli,
- A.3. Spójne solidarne i bezpieczne społeczności,
- A.4. Silna rodzina i zdrowy styl życia,
- A.5. Sprawny i przyjazny pacjentowi system ochrony zdrowia.

Ponadto zadania realizowane były w obrębie rozwiązań opisanych celami strategicznymi:

- C.2. Konkurencyjne rynkowe rolnictwo,
- D.2. Sprawny system transportu wewnętrznego,
- E.3. Regionalny wspólny rynek informacji.

Charakterystycznym zjawiskiem zaobserwowanym w badanym okresie była słaba aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadających trzem celom strategicznym:

- B.3. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej,
- D.3. Infrastruktura konieczna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- E.1. Rozwinięta sieć powiązań gospodarczych oraz stosunkowo niska aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadających trzem celom strategicznym:

- C.4. Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”,
- E.2. Regionalny obieg kultury,
- B.4. Kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na sposób zbierania informacji na potrzeby raportu, bazujący w większości na danych finansowych, znacząca część działań, np. związanych z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego Małopolski, nie została ujęta w zestawieniach. Działania tego typu miały zazwyczaj charakter nieinwestycyjny i były wykonywane w toku rutynowej pracy administracji. Stąd w ujęciu projektowym, w porównaniu z innymi dziedzinami, wyniki przeglądu wskazały na niską aktywność w tych dziedzinach.

Zwraca uwagę wyraźny podział strategii na obszary „aktywne”, w obrębie których na poziomie rozwiązań występuje znaczna koncentracja realizowanych zadań oraz obszary „deficytu”, w ramach których realizowano niewiele lub nie realizowano żadnych zadań.

Spśród 47 priorytetów strategii około 3/4 zostało zakończonych lub jest w trakcie realizacji. Nie podjęto natomiast około 1/4 zadań. Najwięcej zadań priorytetowych zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji znalazło się w obrębie celów strategicznych opisanych w polach: Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność oraz Pejzaż – środowisko i krajobraz. Jednocześnie najwięcej zadań priorytetowych, których nie podjęto, zawartych jest w polu: Gospodarstwo – kapitał, kreatywność, technologie. Z ogółu zadań priorytetowych zapisanych w strategii prawie 46% przypada na powyższe pole. Zadania nie podjęte w obrębie pozostałych pól rozkładają się w miarę równomiernie.

Na realizację strategii do końca czerwca 2004 r. poniesiono łącznie wydatki w wysokości 3 327,9 mln zł. Wysoka koncentracja nakładów (36,5%) została zanotowana w obrębie celu nadrzędnego A. – Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy. W przypadku celów nadrzędnych B. – Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego (24,9%) oraz D.– Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu (24,6%), miał miejsce w miarę równomierny rozkład nakładów. Na realizację zadań w ramach celu C.– Trwały rozwój gospodarczy poniesiono znacznie niższe nakłady (13,8%). W przypadku celu nadrzędnego E. – Lepsza współpraca wewnątrzregionalna zanotowano bardzo niskie nakłady w stosunku do zadań realizowanych w obrębie pozostałych celów nadrzędnych (0,2%), jednakże należy równocześnie pamiętać, że działania zaplanowane w obrębie tego celu mają charakter nieinwestycyjny.

Ponadto, od II półrocza 2004 r. realizowany był Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. W tym kontekście można się spodziewać, że zadania wybierane do realizacji znacząco i pozytywnie wpłyną na poziom realizacji celów SRWM. W szczególności dotyczy to tych obszarów SRWM, w których aktywność była niższa do połowy roku 2004 r.

*Ocena
dotychczasowej
realizacji
strategii
rozwoju
województwa*

Najlepszym przykładem są zadania z zakresu ochrony środowiska naturalnego (wdrażanie działań 1.2 i części działania 3.1. ZPORR) oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego (wdrażanie działania 1.5 ZPORR). Reasumując, Strategia na lata 2000–2006 jest realizowana na wszystkich polach i kontekstach, które zostały zapisane w dokumencie. Największą aktywność, zarówno pod względem liczby podjętych i przeprowadzonych przedsięwzięć, jak i nakładów finansowych, zanotowano w polu Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność, natomiast najmniejsze zaangażowanie odnotowano w polu Więzi – komunikacja i współpraca.

W toku realizacji Strategii uwidoczniły się obszary, w których trudność skutecznego osiągnięcia celów jest relatywnie wyższa. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem i promowaniem nowoczesnych technologii oraz budową sprawnego i kooperatywnego systemu powiązań instytucjonalnych, w tym sieci współpracy biznesu i nauki. Te obszary wymagają większej uwagi, nakładu pracy i precyzyjnego planowania, a także nieco zmodyfikowanego podejścia.

Strategia Województwa Małopolskiego finansowana jest z różnych źródeł. W przypadku środków krajowych stwierdzono ciągłość nakładów i utrzymywanie tendencji w kolejnych latach. Natomiast ze względu na duże opóźnienia i różne harmonogramy wdrażania poszczególnych programów pomocowych można się spodziewać, że znacząca koncentracja wydatków nastąpi dopiero w latach 2005–2006 (ISPA, PHARE SSG, fundusze strukturalne).

Organizacja i przebieg prac nad strategią

Prace nad strategią rozwoju dla Małopolski do 2015 roku zorganizowane zostały w ramach projektu „Małopolska 2015” i objęły trzy rodzaje przedsięwzięć:

- prace eksperckie nad diagnozą i projektem strategii,
- uspołecznianie strategii: warsztaty programowe i konsultacje społeczne,
- działania upowszechnieniowe.

Prace prowadzone były metodą ekspercko-konsultacyjną z elementami partycypacji. Projekt „Małopolska 2015” uruchomiony został w kwietniu 2004 r., jako wyodrębnione organizacyjnie przedsięwzięcie koordynowane przez Koordynatora Projektu i sekretariat umiejscowiony w Kancelarii Zarządu Województwa Małopolskiego.

Na wstępnym etapie prac w okresie od kwietnia do połowy lipca 2004 roku przygotowana i uzgodniona została koncepcja prac, a także zrealizowano pierwsze przedsięwzięcia upowszechnieniowe. Podstawowym założeniem w odniesieniu do procedury prac było przyjęcie, że strategia zostanie wypracowana przy szerokim udziale partnerów społecznych i samorządowych oraz w oparciu o cztery źródła wytycznych programowych do strategii tj. wyniki debaty publicznej nad celami rozwojowymi, ramy krajowej i unijnej polityki rozwoju, wyniki dyskusji i opracowań eksperckich oraz własną wizję polityki rozwoju województwa.

Od kwietnia 2004 r. pod kierunkiem Marszałka Województwa oraz – w jego zastępstwie – Koordynatora Projektu, działał Zespół Programujący (później zmienił nazwę na Zespół Przygotowawczy), który pełnił funkcje koordynacyjne. W kwietniu i lipcu 2004 r. odbyły się dwie pierwsze regionalne konferencje programowe „Małopolska 2015”, które inicjowały publiczną dyskusję nad celami rozwoju Małopolski w perspektywie 10 lat.

W lipcu 2004 r. Sejmik Województwa Małopolskiego podjął Uchwałę nr XXII/310/04 z dnia 26 lipca 2004 roku w sprawie określenia harmonogramu, zasad i trybu opracowania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007–2013, stanowiącą podstawę prawną do podjęcia prac nad „Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007–2013”, „traktując ją jako syntetyczny dokument, ujmujący całość spraw związanych z kształtowaniem przyszłości województwa” (uchwała ta stworzyła podstawę do rozpoczęcia właściwych prac nad dokumentem strategii). We wrześniu 2004 r. zarządzeniem Marszałka powołanych zostało sześć Zespołów Roboczych, których zadaniem było wypracowanie wytycznych do zlecenia eksperckich diagnoz stanu, a następnie też do roboczej wersji strategii. Przewodniczącymi Zespołów byli członkowie Zarządu Województwa, wspomagani przez wiceprzewodniczących powołanych z grona kadry dyrektorskiej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Równoległe do prac Zespołów Roboczych na początku listopada 2004 r. rozpoczęła się pierwsza edycja uspołecznienia strategii – warsztaty powiatowe, których głównym celem było poznanie priorytetów rozwojowych liderów lokalnych, a jednocześnie zmobilizowanie lokalnych środowisk do dyskusji na temat celów rozwojowych swojego obszaru w kontekście rozwoju całego województwa. Dodatkowo w Krakowie zorganizowana została konferencja konsultacyjna z przedstawicielami środowiska małopolskich organizacji pozarządowych.

Cykl spotkań powiatowych zakończył się w marcu 2005 r. Wtedy też wykrystalizowała się propozycja docelowej struktury strategii wraz z zarysem jej celów, obszarów i kierunków postępowania. W kolejnym kroku zmieniona została liczba i skład Zespołów Roboczych, tak aby umożliwić jednolitą strukturę prac nad tekstem projektu.

Organizacja i przebieg prac nad strategią

Równolegle przygotowywane były przez zewnętrznych wykonawców pod kierunkiem Zespołów Roboczych opracowania diagnostyczne.

W drugim kwartale 2005 r. zrealizowane zostały kolejne dwa projekty w ramach uspołeczniania strategii: „Młoda Małopolska” i „Obywatelska Małopolska”, adresowane do młodzieży oraz sektora obywatelskiego. W połowie 2005 r. wszystkie zebrane i wypracowane do tego czasu materiały własne, eksperckie oraz pochodzące z konsultacji zostały przekazane wiceprzewodniczącym Zespołów Roboczych, w celu wypracowania na ich podstawie propozycji zapisów strategii.

Pierwszy projekt strategii został przedstawiony we wrześniu 2005 r. Po przyjęciu dokumentu przez Zarząd Województwa, został on zaprezentowany radnym województwa na sesji Sejmiku Województwa pod koniec września 2005 r. W październiku odbyły się dwudniowe wyjazdowe warsztaty radnych z udziałem członków Zarządu Województwa, Zespołu Przygotowawczego i Zespołów Roboczych, podczas których dyskutowano nad projektem strategii, a także potencjalny podział środków na jej realizację i propozycje przedsięwzięć priorytetowych. W listopadzie projektem strategii zajmowały się Komisje Sejmiku. Projekt strategii został także rozesłany w ilości ok. 1000 egz. do konsultacji partnerom społecznym oraz poddany ocenie ex-ante.

W grudniu 2005 r. Zarząd Województwa zaakceptował główne kierunki uzupełnień projektu dokumentu – wynikające z dyskusji z radnymi, oceny ex-ante, opinii uzyskanych od partnerów w trakcie konsultowania projektu, a także będące wynikiem autopoprawek i dyskusji w gronie zespołów zadaniowych. Na początku stycznia 2006 r. Zarząd Województwa przyjął poprawiony projekt dokumentu strategii, który w tym samym miesiącu przedstawiony został po raz kolejny radnym. Ostatecznie na sesji 30 stycznia 2006 r. Sejmik Województwa Małopolskiego podjął Uchwałę Nr XLI/527/2006 w sprawie przyjęcia strategii rozwoju województwa małopolskiego na lata 2007-2013.

Kształtując i realizując projekt „Małopolska 2015” starano się w możliwie największym stopniu zachować:

- **zasadę równości dostępu do informacji** wszystkich podmiotów zainteresowanych – stąd materiały robocze, ekspertyzy, raporty z konsultacji, materiały konferencyjne i projekty dokumentów były na bieżąco publikowane na stronie internetowej projektu, a także szeroko kolportowane;
- **zasadę zrównoważenia przestrzennego i tematycznego** prac nad projektem – stąd m.in. diagnozowanie stanu województwa i konsultacje w układzie powiatowym, spotkania i konsultacje środowiskowe, różnicowanie składu zespołów zadaniowych;
- **zasadę równości szans udziału w procesie** kształtowania strategii zarówno w rozumieniu równości szans kobiet i mężczyzn, jak i równości szans przedstawicieli różnych trzech sektorów społeczeństwa – stąd na ile to było możliwe zrównoważone kształtowanie składów zespołów zadaniowych oraz grup konsultacyjnych.

Szczegółowe kalendarium prac oraz podział zadań i skład podmiotów zaangażowanych w prace nad projektem strategii (Koordynator, Zespół Przygotowawczy, Zespoły Robocze) udokumentowane zostały w załączniku do strategii.

Zgodnie z ustawą o samorządzie województwa przy formułowaniu strategii rozwoju samorząd województwa współpracuje z różnymi podmiotami, przy czym spośród możliwych partnerów społecznych i gospodarczych ustawa wskazuje w szczególności na jednostki samorządu lokalnego, samorząd gospodarczy i zawodowy, organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe i jednostki naukowo-badawcze.

W Małopolsce swoisty styl uzgadniania polityki rozwoju w otwartej debacie publicznej ma swoją tradycję. Jeszcze w latach dziewięćdziesiątych gminy z terenu obecnego województwa małopolskiego były w gronie pierwszych samorządów lokalnych decydujących się na uspołecznianie prac nad strategiami i programami rozwoju, zaś przygotowana w 2000 r. pierwsza strategia rozwoju województwa powstała w procesie bardzo szerokich konsultacji.

Dziś jeszcze lepiej rozumiemy, że opinie kształtują się w sytuacjach grupowych, nowe idee tworzą dzięki wymianie informacji, a wyrażane przez partnerów społecznych i gospodarczych aspiracje rozwojowe są istotną wytyczną dla podejmowanych strategicznych decyzji. Stąd prace nad strategią „Małopolska 2015” prowadzone były w taki sposób, aby zainteresowane osoby i środowiska mogły wziąć udział w dyskusji i wypowiedzieć się na temat celów rozwojowych województwa w ramach zróżnicowanych projektów konsultacyjnych:

- w ramach tzw. warsztatów powiatowych – przeprowadzono zorganizowane konsultacje z liderami środowisk lokalnych z terenów poszczególnych powiatów Małopolski, głównym tematem spotkań były lokalne potrzeby i aspiracje rozwojowe;
- w ramach cyklu tzw. konferencji regionalnych – przedstawiane były i poddawane dyskusji istotne dla przyszłego rozwoju Małopolski zagadnienia odnoszące się do zewnętrznego kontekstu, zewnętrznych uwarunkowań regionalnej strategii rozwoju;
- w ramach projektu „Młoda Małopolska” – przeprowadzono konsultacje w środowisku młodzieży ponadgimnazjalnej; projekt miał zachęcić młodych uczestników do zaprezentowania własnej wizji Małopolski 2015 r. jako regionu nowoczesnego i sprzyjającego indywidualnemu rozwojowi mieszkańców; w ramach konkursu nadesłano 127 prac z 25 szkół w 17 powiatach (najwięcej z Krakowa i Tarnowa oraz powiatów myślenickiego i nowotarskiego);
- w ramach projektu „Obywatelska Małopolska” – szansę na zorganizowaną wypowiedź na temat priorytetów rozwojowych miało środowisko organizacji trzeciego sektora; członkowie organizacji pozarządowych wypełniali na organizowanych z własnej inicjatywy otwartych spotkaniach ankiety dotyczące potrzeb rozwojowych Małopolski; do udziału zgłosiło się 21 organizacji, z których 17 sformułowało opinie – rekomendacje do projektu strategii i nadesłało łącznie 539 ankiet; najliczniej reprezentowane były organizacje zajmujące się pomocą społeczną (6), natomiast zgłosiły się zaledwie 2 organizacje zajmujące się statutowo rozwojem gospodarczym; najbardziej aktywnym stowarzyszeniem w tej części konsultacji okazało się Stowarzyszenie „Wiosna” w Krakowie (127 ankiet) oraz Stowarzyszenie „U Siemachy” w Krakowie (74 ankiety) i Centrum Radosna Nowina w Liszkach (64 ankiety).

We wszystkich formach konsultacji uczestniczyło aktywnie i bezpośrednio blisko 1 300 osób.

Udział partnerów społecznych w pracach nad strategią

*Udział
partnerów
społecznych
w pracach
nad
strategią*

Najwięcej konkretnych wytycznych programowych sformułowanych zostało przez liderów środowisk lokalnych, którzy w trakcie warsztatów powiatowych wypowiadali się na temat najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw – widzianych z ich perspektywy.

Warsztaty odbyły się w każdym powiecie i miastach na prawach powiatu – w dniach od 3 listopada 2004 r. do 29 marca 2005 r. – z wyjątkiem miasta Krakowa. Z kolei przedstawiciele środowiska krakowskiego uczestniczyli w pracach zespołów roboczych pracujących bezpośrednio przy formułowaniu projektu strategii.

Nadrzędnym celem warsztatów powiatowych było wypracowanie wytycznych do nowej strategii rozwoju województwa poprzez:

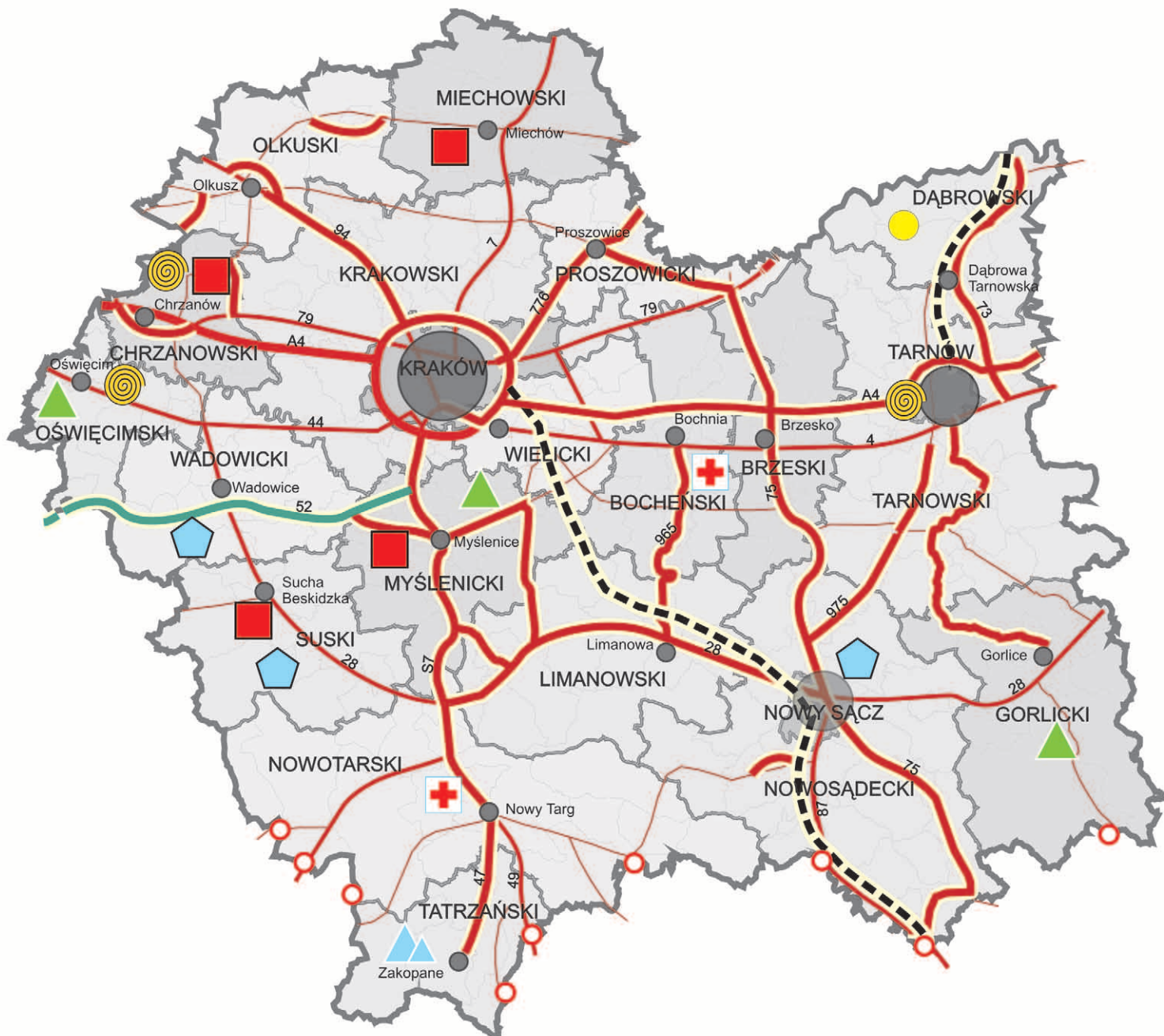
- obustronne podsumowanie realizacji obecnej strategii rozwoju województwa w zakresie przedsięwzięć realizowanych na terenie powiatu i w kontekście lokalnych interesów rozwojowych,
- dyskusję nad sprawami najważniejszymi dla rozwoju powiatu, na tle aktualnej oceny pozycji rozwojowej powiatu (sprawy te rozumiane były szeroko, jako zagadnienia ważne dla rozwoju wspólnoty powiatowej, takie jak najważniejsze bariery jej rozwoju, najdotkliwiej odczuwane deficyty rozwojowe, najważniejsze potrzeby, ważne interesy i realne szanse rozwojowe).

Listę zaproszonych gości proponował starosta. Uzgodniono, iż w tej grupie musieli się znaleźć przedstawiciele: jednostek samorządu lokalnego, firm funkcjonujących na obszarze powiatu i jednostek otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych.

W świetle wyników warsztatów powiatowych dominującym zagadnieniem, w opinii grupy lokalnych liderów, jest rozwój i poprawa jakości powiązań komunikacyjnych w regionie – przede wszystkim powiązań drogowych. Zagadnienie to było dyskutowane i zgłaszane w trakcie wszystkich spotkań. Rozkład postulowanych najsilniej inwestycji drogowych i kolejowych przedstawiony jest na schemacie.

Drugą najsilniej popieraną dziedziną potencjalnego wsparcia w ramach nowej strategii jest rozwój gospodarczy – przedsięwzięcia służące rozwojowi stref inwestycyjnych oraz przedsiębiorczości na obszarze całego województwa.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE
NAJWAŻNIEJSZE „SPRAWY” WSKAZANE PODCZAS WARSZTATÓW POWIATOWYCH

LEGENDA:

- TURYSTYKA
- PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
- ROZWÓJ STREF INWESTYCYJNYCH
- GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA
- PRAWO GÓRSKIE
- ROLNICTWO
- SZPITALE
- BESKIDZKA DROGA INTEGRACYJNA
- DROGI - BUDOWA LUB MODERNIZACJA
- KOLEJ - NOWE TRASY

POZOSTAŁE OZNACZENIA:
DROGI:

- AUTOSTRADY ISTNIEJĄCE
- DROGI KRAJOWE
- INNE WAŻNIEJSZE POŁĄCZENIA DROGOWE
- PRZEJŚCIA GRANICZNE

Tabela 1.

**ZESTAWIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH DLA ROZWOJU MAŁOPOLSKI SPRAW
WSKAZANYCH PODCZAS WARSZTATÓW POWIATOWYCH – MAŁOPOLSKA 2015**

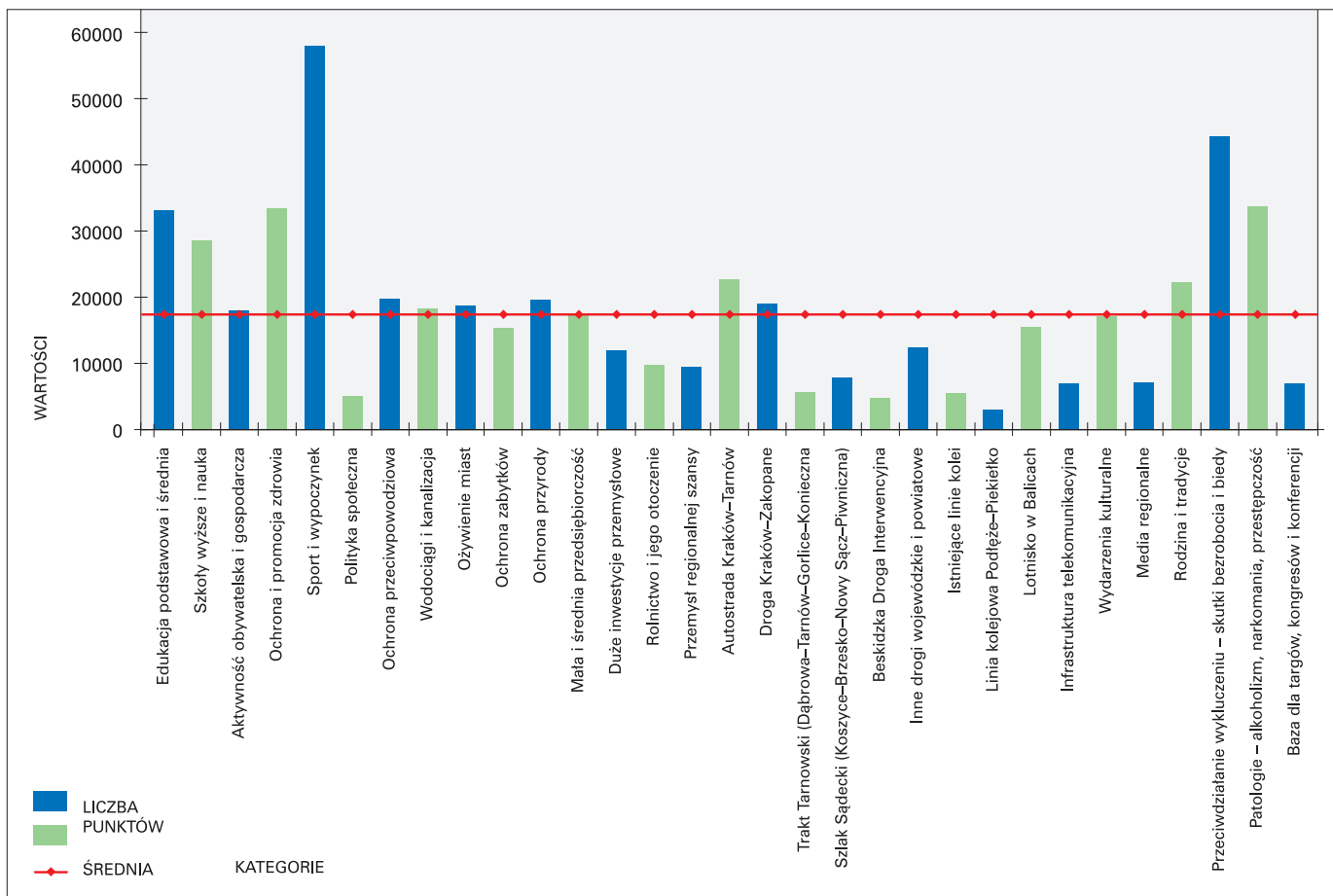
POWIAT	SPRAWA NAJWAŻNIEJSZA (pozycja 1 w rankingu)	SPRAWA WSKAZANA JAKO DRUGA CO DO WAŻNOŚCI (pozycja 2 w rankingu)
BOCHEŃSKI	Budowa połączeń zjazdu z autostrady z drogą krajową nr E4 i drogą wojewódzką Zielona–Limanowa.	Rozbudowa i dofinansowanie szpitala (doposażenie i ukończenie inwestycji).
BRZESKI	Budowa ciągu komunikacyjnego Koszyce–Brzesko wraz z węzłem autostradowym w Brzesku oraz przebudowa drogi Brzesko–Nowy Sącz do granicy ze Słowacją oraz budowa autostrady.	Budowa alternatywnego ciągu komunikacyjnego dróg powiatowych od Woli Przemysłowej przez Borzęcin, Dębno, Gnojnik, Czchów, Iwkową oraz modernizacja drogi wojewódzkiej Wieliczka–Biskupice Radłowskie.
CHRZANOWSKI	Budowa obwodnic.	Rewitalizacja terenów przemysłowych. Program rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.
DĄBROWSKI	Autostrada A4 i DK 73.	Koncepcja systemu: produkcji, przechowywania, transportu, zbytu, przetwórstwa w rolnictwie.
GORLICKI	1) Budowa autostrady, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. 2) Rozwój turystyki przez zwiększenie środków na infrastrukturę turystyczną, ochronę architektoniczną krajobrazu historyczno-kulturowego. 3) Wpływ dostępności komunikacyjnej na wspólnotę regionalną (drogi Moszczenica–Tarnów, Wysowa–Krynica).	
KRAKOWSKI	Modernizacja dróg dojazdowych do Krakowa, w tym budowa drugiej nitki drogi 94.	Budowa północno-wschodniej obwodnicy Krakowa. Budowa obwodnic miast i miejscowości (Skawina, Zabierzów, Świątniki Górne, Słomniki, Ojcowski Park Narodowy).
LIMANOWSKI	Modernizacja drogi nr 28 i 965 Lubień–Mszana.	Kompleksowa modernizacja dróg.
MIECHOWSKI	Tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o kształcenie zawodowe, rozwój zakładów pracy i rozwój przedsiębiorczości.	Tworzenie lokalnych koalicji na rzecz rozwoju i integracji społecznej. Opracowanie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 783 w tym obejście Miechowa.
MYŚLENICKI	Stworzenie spójnego programu rozwoju infrastruktury: przemysł–turystyka–rolnictwo.	Poprawa parametrów technicznych dróg wojewódzkich i powiatowych oraz połączeń komunikacyjnych (likwidacja „wąskich gardeł” tj. podjazdy, pobocza, skrzyżowania, chodniki oraz wzrost bezpieczeństwa).
NOWOSĄDECKI	Utworzenie szlaku drogowego stanowiącego element głównych szlaków transportowych kraju na kierunku Busko–Koszyce–Brzesko–Nowy Sącz–Muszynka z uwzględnieniem ogólnodostępnego przejścia granicznego w Muszynie oraz modernizacja drogi nr 28 (Wadowice–Przemyśl) – przeprowadzenie ruchu tranzytowego przez miasta z uwzględnieniem obwodnic Nowego i Starego Sącza.	Stworzenie warunków ekonomicznych dla realizacji programu gospodarki wodno - ściekowej w zlewni Dunajca.

NOWOTARSKI	Dokończenie budowy szpitala w Nowym Targu.	Budowa dróg nr 7, 47, 969 (krajowa i wojewódzka) zsynchronizowana z modernizacją sieci PKP
NOWY SĄCZ	Przebudowa drogi krajowej Brzesko–granica państwa (Muszynka)	Budowa szybkiej kolei Kraków–Podłęże–Piekietko–Nowy Sącz–Leluchów.
OLKUSKI	Modernizacja dróg regionalnych (powiatowych), budowa obwodnic miast (Bukowno, Olkusz, Wolbrom) i wiaduktów.	Rozwój infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
OŚWIĘCIMSKI	Utworzenie strefy ekonomicznej na terenach inwestycyjnych Brzeszcz, Chelmka, Oświęcimia i Zatora oraz parków przemysłowo-technologicznych.	Dolina Karpia. Budowa Drogi Współpracy Regionalnej oraz drogi S1.
PROSZOWICKI	Modernizacja ciągu dróg Kraków–Kocmyrzów–Proszowice–Ostrów –Busko Zdrój stanowiących najważniejszy element łączący powiat proszowicki m. in. z aglomeracją krakowską oraz uzdrowiskiem Busko Zdrój.	Przekwalifikowanie drogi Proszowice–Koszyce z powiatowej na wojewódzką z jednoczesnym obniżeniem kategorii drogi wojewódzkiej Proszowice–Nowe Brzesko z wojewódzkiej na powiatową oraz modernizacja obu dróg.
SUSKI	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna Poręba” z infrastrukturą towarzyszącą (kanalizacja i oczyszczalnię ścieków).	Zmniejszenie rzeczywistego bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy oraz lepszy dostęp do funduszy inwestycyjnych. Poprawa stanu dróg krajowych i wojewódzkich z budową obejść miast powiatu (Maków i Jordanów oraz Zembrzyce).
TARNOWSKI	Poprawa infrastruktury drogowej i komunikacyjnej: autostrada, droga nr 977 i 975, połączenie kolejowe z Buskiem.	Autostrada A4.
TARNÓW	Budowa autostrady A4 wraz z połączeniami do istniejącej sieci dróg.	Przygotowanie nowych dużych terenów inwestycyjnych – scalanie i uzbrajanie w powiązaniu z istniejącą i przyszłą infrastrukturą komunikacyjną).
TATRZAŃSKI	„Modernizacja oraz poprawa infrastruktury komunikacyjnej w powiecie i regionie, w tym kontynuacja modernizacji drogi Kraków–Zakopane”.	Doprowadzenie do uchwalenia ustawy „Prawo Górskie”.
WADOWICKI	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna Poręba”.	Beskidzka Droga Integracyjna.
WIELICKI	Dokończenie modernizacji drogi A4.	Zabezpieczenie Kopalni Soli.

W środowisku organizacji pozarządowych największą uwagę w trakcie konsultacji cieszyły się **zagadnienia społeczne: zdrowotne, edukacyjne i środowiskowe**.

Najsilniejsze poparcie w tej grupie zyskują przedsięwzięcia ze sfery życia codziennego mieszkańców, w takich dziedzinach jak (w kolejności uzyskanego wsparcia):

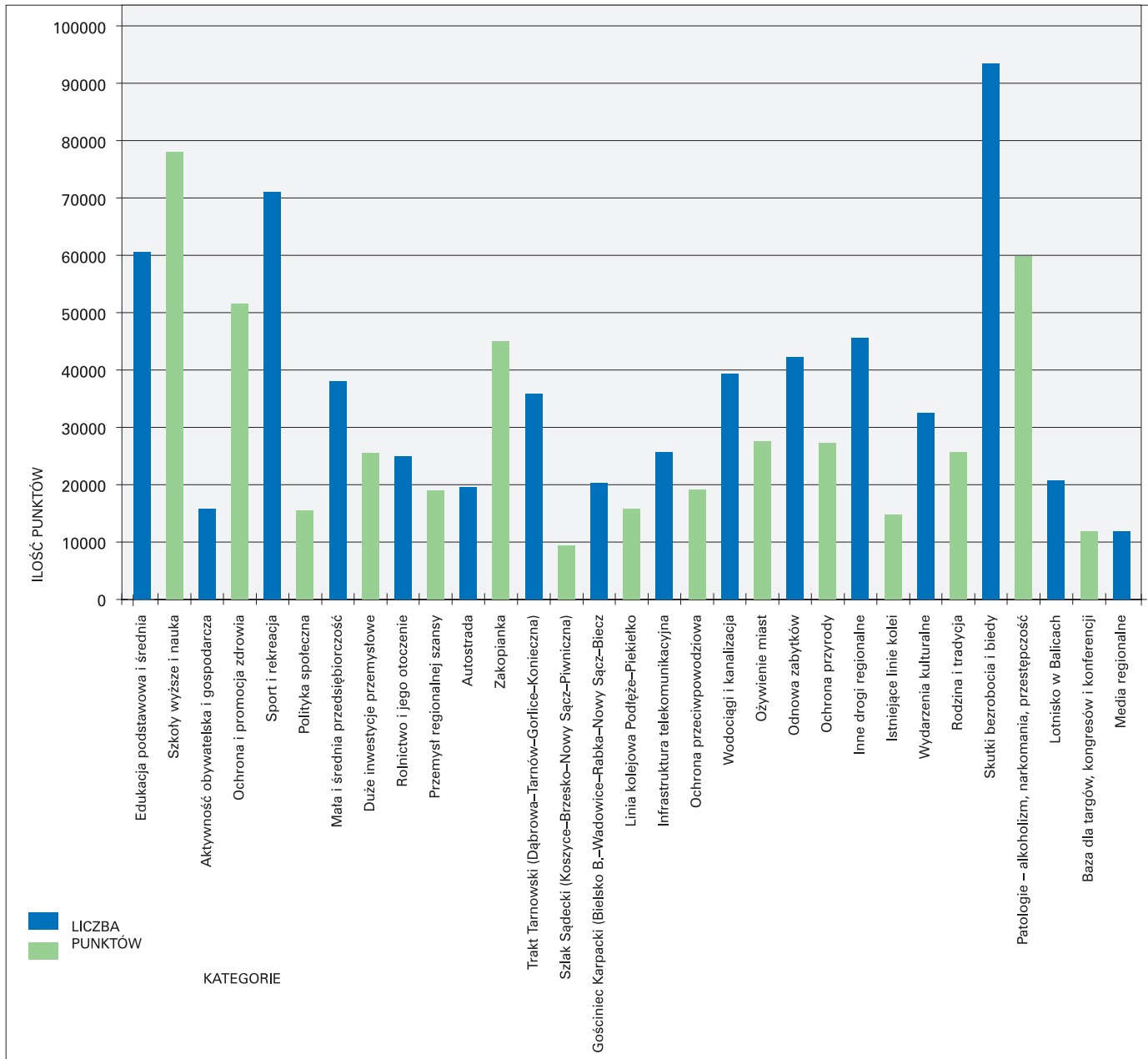
- sport i wypoczynek,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, skutkom bezrobocia i biedy,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym – alkoholizmowi, narkomanii i przestępczości,
- ochrona i promocja zdrowia,
- edukacja podstawowa i średnia,
- szkoły wyższe i nauka.

Wykres 1.
Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach organizacji pozarządowych.

Również ponadprzeciętne poparcie w środowisku trzeciego sektora zyskują działania na rzecz rodziny i tradycji, ochrony przyrody i ochrony przeciwpowodziowej. Podobnie jak w trakcie innych projektów konsultacyjnych jako istotne dla rozwoju województwa wskazuje się też inwestycje drogowe: autostradę Kraków–Tarnów oraz drogę Kraków–Zakopane.

Z kolei zdaniem najmłodszych uczestników konsultacji – uczniów szkół ponadgimnazjalnych – realizując działania rozwojowe najwięcej uwagi poświęcić należy z jednej strony najbardziej dotkliwym problemom społecznym jak skutki bezrobocia i biedy oraz patologii społeczne, a z drugiej strony – bezpośrednio podstawom sukcesu młodego pokolenia w nowoczesnym społeczeństwie tj. kwestii edukacji i to na każdym poziomie, począwszy od szczebla szkoły podstawowej i średniej, aż po szkoły wyższe. Ważnym zagadnieniem w ocenie młodzieży okazały się także sport i rekreacja.

Wykres 2.
 Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Sytuacja wyjściowa

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Małopolski²

Województwo Małopolskie, położone na południu Polski, zajmuje powierzchnię 15 190 km², co stanowi 4,8% powierzchni Polski i plasuje je na 12 miejscu w kraju. Małopolska jest równocześnie na 2 miejscu w Polsce (po województwie śląskim) pod względem gęstości zaludnienia, która wynosi tu 214 osób/km² (średnia krajowa – 122 osoby/km²). Małopolskę cechuje wyjątkowo wysoki poziom zaludnienia obszarów wiejskich – 121 osób/km² – pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa 50 osób/km²).

ZASOBY LUDZKIE

1. Województwo małopolskie zamieszkiwało 3 260,2 tys. osób. Stanowiło to 8,5% ludności kraju i plasowało województwo na 4 miejscu po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. W miastach mieszkało 1 621,6 tys. osób, co stanowiło 6,9% ludności miejskiej Polski. Wskaźnik urbanizacji wynosił 49,7% i był znacznie niższy od średniego dla kraju – 61,5%. Obszary wiejskie zamieszkiwało 1 638,6 tys. osób tj. 11,1% ludności wiejskiej Polski. Dawało to województwu drugie miejsce w kraju po województwie mazowieckim.
2. W 2004 r. zahamowany został spadek przyrostu naturalnego w województwie i po raz pierwszy od wielu lat zanotowano jego wzrost w stosunku do roku ubiegłego (o 18,6%), tj. o 0,6 tys. osób. W porównaniu do średniej krajowej ludność województwa małopolskiego odznaczała się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,2 na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego, który od 2002 r. przybrał wartości ujemne i w 2004 r. wynosił – 0,2‰.
3. Saldo migracji stałej na 1000 ludności, wynoszące +1,0‰, plasowało region na wysokim 2 miejscu w kraju – po województwie mazowieckim, uznawanym za region o dobrych perspektywach rozwojowych. Rozmieszczenie przestrzenne migracji jest jednak bardzo nierównomierne. Dodatnie, wysokie saldo migracji występuje na obszarach wiejskich (głównie obszary podmiejskie Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza), gdzie w 2004 r. przybyło 4 993 osoby, tj. 3,00‰.
4. Ludność województwa małopolskiego cechuje się nieznacznie młodszą strukturą wieku od średniej dla kraju. Charakteryzuje ją wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym: 22,4% (kraj 21,2%), niższy w wieku produkcyjnym: 62,3% (kraj 63,5%) i taki sam w wieku poprodukcyjnym: 15,3%.
5. W porównaniu do struktury poziomu wykształcenia ludności kraju województwo małopolskie cechuje wyższy udział ludności z wykształceniem ponadpodstawowym – 1796,1 tys. osób, tj. 66,4% (kraj – 64,6%), w tym z wykształceniem wyższym – 272,9 tys. osób, tj. 10,1% (kraj – 9,9%), średnim – 1 434 tys. osób, tj. 53,0%, (kraj – 51,6), w tym szczególnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 679,2 tys. osób, tj. 25,1% (kraj – 23,2%). Poziom wykształcenia jest wyraźnie zależny od charakteru miejsca zamieszkania. Wśród mieszkańców miast wyższy jest udział ludności z wykształceniem wyższym – 15,5% (wieś – 4,2%), policealnym – 4,2% (wieś – 2,1%) oraz ogólnokształcącym – 12,5% (wieś – 4,0%). Natomiast na obszarach wiejskich ludność jest zdecydowanie słabiej wykształcona. Wysoki jest udział ludności z wykształceniem podstawowym – 37,5% (miasto 21,0%) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 30,9% (miasto – 19,8%)³.

6. Małopolska zajmuje trzecie miejsce po województwach: mazowieckim i śląskim pod względem liczebności studentów. W roku akademickim 2003/2004 kształciło się tu 178 441 studentów, co stanowi 9,7% ogólnej liczby studentów w kraju. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby studentów o 6,7%, a w stosunku do roku 1998/1999 o 39%. Od końca lat osiemdziesiątych liczba studiujących na małopolskich uczelniach wzrosła o blisko 300%. W roku akademickim 2003/2004 działało w Małopolsce 31 szkół wyższych, z czego 20 w Krakowie, 3 w Tarnowie, 3 w Nowym Sączu oraz po jednej w Nowym Targu, Chrzanowie, Bochni, Brzesku i Suchej Beskidzkiej. Osiemnaście uczelni to niepaństwowe szkoły wyższe.
7. W Małopolsce średnia liczba komputerów osobistych będących na wyposażeniu gospodarstwa domowego systematycznie wzrasta. W 2003 r. komputery posiadało 29,4% gospodarstw domowych, przy czym wielkość ta znacząco odbiega od średniej unijnej (dla UE-15), wynoszącej 56%.
8. Rok 2004 był przełomowy dla szerokopasmowego dostępu do Internetu, szczególnie na rynku masowym. W tym okresie nastąpił prawie dwukrotny wzrost abonentów i znaczący spadek cen. Obecnie na terenie Województwa Małopolskiego jest aktywnych ponad 100 tys. klientów (segment masowy), z czego około połowa to klienci Neostrady TP S.A. W Małopolsce było ich 62 477, co stanowi blisko 8% użytkowników w Polsce.
9. Liczba osób pracujących (zatrudnionych i samozatrudnionych) w województwie małopolskim wynosiła 1 011,7 tys., co stanowiło ok. 8% wszystkich pracujących w Polsce. Wśród tej grupy 47,5% stanowiły kobiety, 70% pracujących była zatrudniona na podstawie stosunku pracy. Sektor prywatny obejmował prawie 3/4 pracujących. Wskaźnik pracujących na 1000 ludności wynosił 310 i był na porównywalnym poziomie od 2002 roku.
10. Po spadku w latach 1999–2003, wskaźnik zatrudnienia w 2004 r. nieznacznie się zwiększył (o 0,7 punktu procentowego) i wynosił 47,1%. Podobna, pozytywna tendencja obserwowana była w skali całego kraju, gdzie wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 0,9 punktu procentowego i wyniósł 45,1%.
11. Wskaźnik zatrudnienia był wyższy dla mężczyzn (54,6%) w porównaniu do kobiet (40,6%) oraz dla mieszkańców wsi w porównaniu do mieszkańców miast (53,2% wobec 41,7%). Najwyższy poziom wskaźnika zatrudnienia osiągnął w grupie wiekowej 35–44 lata (77,7%) oraz wśród osób z wykształceniem wyższym (75,5%). Dla porównania wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym wynosił on 22,4%. Wskaźnik zatrudnienia jest znacznie zróżnicowany terytorialnie. Największą wartość wskaźnika zanotowano w powiecie proszowickim, najniższą zaś w powiecie chrzanowskim.
12. W rejestrze REGON zarejestrowanych było 288,8 tys. podmiotów, w tym 223,6 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Pod względem struktury własności większość stanowiły podmioty sektora prywatnego – 96,9% – a wśród nich 79,9% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
13. W 2004 r. zarejestrowano 18,7 tys. nowych podmiotów gospodarczych – o 1,7 tys. mniej niż w 2003 r. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach: handel i naprawy (5,7 tys.), obsługa nieruchomości i firm (3,6 tys.) oraz w budownictwie (2,0 tys.).

*Diagnoza
sytuacji
społeczno-
gospodarczej
Małopolski*

14. Małopolskie MŚP są firmami młodymi, około 30% z nich ma mniej niż 5 lat.
15. Pozytywną przesłanką są wzrastające od 2002 r. wśród przedsiębiorców nakłady na innowacje. W 2004 r. Województwo Małopolskie zajęło 5 miejsce pod względem liczby średnich przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje, za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim.
16. Średni wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców) w województwie małopolskim wyniósł 89, co umacnia Małopolskę na czwartym miejscu w Polsce, a tym samym w czołówce najaktywniejszych regionów. Powiaty tarnowski, nowosądecki, dąbrowski, limanowski i gorlicki podobnie jak w latach ubiegłych zanotowały najniższy wskaźnik, notując nieznaczny wzrost. Najwyższy wskaźnik w 2004 r. utrzymał powiat grodzki Kraków oraz tatrzański.
17. W województwie małopolskim działa szereg instytucji tzw. otoczenia biznesu, promujących rozwój przedsiębiorczości i innowacji. Szacuje się, że występuje tu 7,6% wszystkich organizacji wspierających biznes. Łączącym je wspólnym mianownikiem, z punktu widzenia interesów regionu, jest to, że działalność ich przyczynia się do wspierania rozwoju gospodarczego w wymiarze regionalnym lub lokalnym.
18. Ostatnie 2 lata charakteryzowała stabilizacja poziomu bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce, a w 2004 r. zanotowano nawet 7% spadek liczby bezrobotnych w porównaniu z końcem 2003 r. Wg stanu na 31.12.2004 r. w województwie zarejestrowanych było 193 579 bezrobotnych. Stanowiło to 15% ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia była o 4,1% niższa od średniej krajowej. W roku 2004 r. we wszystkich powiatach województwa małopolskiego nastąpił spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Zmiany w poziomie bezrobocia w poszczególnych powiatach w minionym roku były niewielkie. Sytuacja ta sprzyja jednak utrwalaniu się dysproporcji w stopie bezrobocia w poszczególnych powiatach. Najniższy wskaźnik w końcu 2004 r. odnotowano w mieście Krakowie (7,5%), a prawie 4-krotnie wyższy w powiecie nowosądeckim – 29,1%.
19. W strukturze bezrobotnych dominują osoby nie posiadające prawa do zasiłku (166,9 tys. osób), osoby młode w wieku do 34 lat stanowiące 58%, niewielki jest udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym, wynoszący 5,3%.
20. Do pozytywnych tendencji w zakresie bezrobocia w Małopolsce należy zaliczyć stabilizację liczby bezrobotnych oraz systematyczny spadek udziału osób młodych (do 24 roku życia) wśród zarejestrowanych oraz dużą mobilność tej grupy. Jednocześnie ludzie młodzi stanowią największą liczebnie grupę obejmującą 1/3 wszystkich bezrobotnych. Podstawowym problemem wynikającym ze struktury bezrobotnych Małopolski jest pogłębiające się zjawisko bezrobocia długotrwałego. Udział tej grupy w 2004 r. przekroczył połowę populacji bezrobotnych, a co trzecia osoba przebywała na bezrobociu dłużej niż 2 lata. W najtrudniejszej sytuacji w tej grupie znajdują się osoby powyżej 44 roku życia, a więc w tzw. wieku produkcyjnym – niemobilnym.

GOSPODARKA

21. Małopolska należy do średnio rozwiniętych gospodarczo regionów kraju, wytwarzając 7,4% PKB kraju, co plasuje ją na 5 miejscu. Dynamika wzrostu dochodu w stosunku do roku poprzedniego wynosiła 105,4 i była wyższa od średniej dla kraju wynoszącej 104,5. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 18,5 tys. zł, co daje 9 miejsce w kraju. Stanowiło to 86,7% średniej krajowej. Wielkość PKB na jednego mieszkańca była znacznie zróżnicowana przestrzennie: najwyższa – w Krakowie (32,6 tys. zł, tj. 152,4% średniej krajowej), najniższa – w subregionie nowosądeckim (12,9 tys. zł, tj. 60,6% średniej krajowej)⁴.
22. Eksport Małopolski od 2000 r. systematycznie wzrastał i w latach 2000–2004 zwiększył się o 2 166,1 mln USD osiągając poziom 3 669,4 mln USD. W 2004 r. obroty importu osiągnęły kwotę 4 146,3 mln USD, co oznacza, że od 2000 r. wzrosły o 1 760,5 mln USD. Bardziej dynamiczny przyrost eksportu niż importu pozwolił na zredukowanie ujemnego salda wymiany z zagranicą, które zmniejszyło się z 902,4 mln USD do 476,8 mln USD, czyli o 425,6 mln USD.
23. W latach 2000–2004 średnia roczna dynamika wartości eksportu w Małopolsce wynosiła 25,1%, co plasuje region powyżej średniej krajowej, która wynosiła 22,7%. Korzystniejsze pod tym względem trendy odnotowały: świętokrzyskie, śląskie, wielkopolskie oraz podlaskie.
24. Wielkość eksportu per capita w Małopolsce wyniosła w 2004 r. 1126 USD – w porównaniu do 465 USD w 2000 r. Oznacza to, że wzrosła ona 2,4-krotnie. Jest to tempo dość znaczące, chociaż wyższe odnotowano w następujących województwach: świętokrzyskim, śląskim, wielkopolskim i podlaskim.
25. Małopolska eksportuje swoje produkty do bardzo wielu krajów. Warto podkreślić, że liczba partnerów handlowych wzrasta; w 2000 r. było ich 146, a w 2004 r. 162 (w 2002 r. 165). Trend ten świadczy o tym, że regionowi udaje się nawiązywać kontakty z coraz większą liczbą krajów, co z punktu widzenia ekspansji eksportowej jest zjawiskiem bardzo korzystnym.
26. W 2004 r. w Małopolsce w działalności badawczej i rozwojowej aktywnych było 88 jednostek, w tym 32 jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe, 34 jednostki rozwojowe, 14 szkół wyższych. Zatrudniały one łącznie nieco ponad 17 tys. osób, w tym ponad 1 265 z tytułem naukowym profesora.
27. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w Małopolsce wyniosły w 2004 r. ogółem 645 mln zł, w tym 158,9 mln nakłady inwestycyjne na środki trwałe (z czego 90,4 mln przeznaczony na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu).
28. W przeliczeniu na mieszkańca nakłady na BiR w Małopolsce w 2004 r. były drugie co do wielkości wśród województw w kraju i wyniosły 198 zł (pierwsze woj. mazowieckie – 440, średnia krajowa – 135), co więcej w porównaniu z 2000 r. wyraźnie wzrosły, przeciwnie niż w skali całego kraju (w 2000 r. w Małopolsce – 136 zł, średnia krajowa – 124 zł).
29. Napływ kapitału zagranicznego do województwa małopolskiego utrzymuje się od 1997 r. na podobnym poziomie od 590 do 640 mln USD rocznie. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że w 2003 r. zagraniczne inwestycje bezpośrednie w regionie wyniosły co najmniej 609 mln USD. Jest to wartość nieco wyższa niż w latach 2001 i 2002 (odpowiednio 589 i 592 mln USD).

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Małopolski

⁴ Dane dla roku 2003

Większe inwestycje miały miejsce w roku 2000 (641 mln USD), a zdecydowanie większe w 1999 r. (923 mln USD), gdy nastąpiła prywatyzacja Banku Przemysłowo-Handlowego. Sumaryczna wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych zrealizowanych w Małopolsce w latach 1989–*2003 sięga 5,5 mld USD. Odpowiada to nakładom o wartości 1700 USD na 1 mieszkańca regionu. W pierwszej połowie 2004 roku napływ kapitału zagranicznego był wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

30. Największymi inwestorami są: BP International B.V. Electricite de France International (EDF), Delphi Automotive Systems, Philip Morris, House of Prince, Pliva, F&P Holding Company Inc., Valeo, Donnelley, Air Liquide S.A., Hydro Cetnral Europe BV, Royal Ahold N.V, Motorola Inc, Bahlsen. W sumie firmy te zainwestowały 3 500 mln USD. Inwestorzy, którzy ponieśli nakłady powyżej 10 mln USD reprezentują około 80,0% całości inwestycji w regionie.
31. Województwo charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem zatrudnienia w rolnictwie. Na 100 ha UR przypada w Małopolsce 24,3 pracujących w rolnictwie (dla porównania: kraj – 12,8%). W strukturze zatrudnienia pracujący w rolnictwie stanowią 18,2%, w przemyśle i w budownictwie 26,8%, w usługach rynkowych 36% oraz w usługach nierynkowych 19%.
32. W Małopolsce ma miejsce największe w skali kraju rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Dotyczy to zwłaszcza południowej części województwa. Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego wyniosła 2,61 ha (w kraju 6,59 ha), z czego w statystycznym gospodarstwie rolniczo użytkowanych było 2,10 ha UR (w Polsce 5,76 ha UR).
33. Na terenie województwa funkcjonowało z upoważnienia Polskiego Centrum Akredytacji w Warszawie sześć jednostek. Jednostki te skontrolowały ogółem 380 gospodarstw ekologicznych. Wykazana powierzchnia gospodarstw ekologicznych wyniosła w 2004 r. ogółem 5 574,47 ha. Łączny areal podstawowych upraw wynosił 3 168,51 ha. Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha i od 5 do 10 ha (ogółem 267 gospodarstw), co stanowi 70,3% ogólnej liczby skontrolowanych gospodarstw. Natomiast gospodarstwa powyżej 50 ha stanowiły 4,2% ogółu. W Małopolsce występuje wyraźna koncentracja gospodarstw ekologicznych w południowo-wschodniej części województwa, w powiatach: limanowskim, gorlickim, nowosądeckim i nowotarskim.
34. Udział Województwa Małopolskiego w krajowym ruchu turystycznym:
14% korzystających z noclegów,
16,6% turystów zagranicznych z grupy korzystających z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania,
18,9% zarejestrowanych zwiedzających galerie,
27,5% zwiedzających muzea,
37,5% odwiedzających teren parków narodowych.
35. W skali regionalnej turystyka daje mieszkańcom zatrudnienie i wzrost dochodów. W 2004 r. do Małopolski przyjechało ok. 9 mln gości, a wpływy z ich obsługi wyniosły szacunkowo ok. 3,3 mld złotych. Małopolska jest regionem szczególnie predestynowanym do rozwoju turystyki przyjazdowej, gdyż posiada walory, które stanowią o dużej atrakcyjności turystycznej przez cały rok.
36. Bazę noclegową województwa małopolskiego w końcu lipca 2004 r. stanowiły 873 obiekty zbiorowego zakwaterowania, z tego 257 obiektów hotelowych i 616 pozostałych turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania.

INFRASTRUKTURA

37. Podstawowa oś komunikacyjna województwa przebiega w paneuropejskim korytarzu infrastrukturalnym TINA III o kierunku wschód–zachód, stanowi go fragment autostrady Kraków–Katowice, droga krajowa E4 Zgorzelec–Medyka oraz równoległa do niej magistralna linia kolejowa.
38. Podstawowy układ drogowy województwa stanowią drogi krajowe, o łącznej długości 874,6 km, w tym 85,5 km dwujezdniowych. Do głównych dróg krajowych należą: autostrada A-4 Katowice–Kraków, droga krajowa nr 7 relacji Gdańsk–Warszawa–Kraków–Chyżne, droga krajowa nr 4 relacji Zgorzelec–Wrocław–Gliwice–Bytom–Olkusz–Kraków–Tarnów–Przemyśl. Układ podstawowy tworzą również drogi wojewódzkie o łącznej długości 1 363,1 km, w tym 185,2 km przebiegających przez obszary miejskie. Układ uzupełniający to drogi powiatowe o długości 6 397 km oraz drogi gminne o długości 29 386 km. Nawierzchnię twardą posiada 98% dróg powiatowych. Ich stan jest niewystarczający i utrudnia dostęp do obszarów o szczególnych walorach turystycznych oraz hamuje możliwości rozwoju gospodarczego, w tym turystyki. Ocena stanu dróg wojewódzkich, wykazuje konieczność przeprowadzenia zabiegów poprawy stanu sieci drogowej.
39. Wzdłuż południowej granicy województwa, będącej równocześnie granicą państwową znajdują się liczne drogowe przejścia graniczne: Winiarczykówka, Chyżne, Sucha Hora, Łysa Polana, Jurgów, Niedzica, Piwniczna, Muszyna, Muszynka i Konieczna oraz jedno kolejowe przejście graniczne w Leluchowie.
40. Obszar Małopolski przecina 1 043,1 km linii kolejowych. Linie magistralne stanowią 14,79% (154,3km) ogółu linii. Największy udział mają linie kategorii pierwszorzędnej (56,73%, 591,7km) i drugorzędnej (21,11%, 220,2 km). Pozostała część linii (7,37) to linie znaczenia miejscowego. Linie kolejowe obsługują ok. 25% obszaru Małopolski, standard dostępności wynosi 6,5 km / 100 km² i jest nieco niższy niż standard krajowy (7,1 km / 100 km²). Obsługę kolejową powiatów północnych i centralnych można uznać za wystarczającą, natomiast powiatów południowych i południowo-wschodnich za niewystarczającą. Część linii obsługuje również ruch międzynarodowy. Linia Tarnów–Krynica posiada odgałęzienie do jedyne w Małopolsce kolejowego przejścia granicznego w Leluchowie.
41. W roku 2004 „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. wykonała na terenie województwa małopolskiego pracę przewozową w wysokości 865 134 792 pasażerokilometrów. Stanowi to spadek o 6,9 % w stosunku do roku poprzedniego i utrzymanie tendencji spadkowej na przestrzeni ostatnich lat.
42. Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków–Balice zakwalifikowany został jako główny regionalny Międzynarodowy Port Lotniczy. Jest głównym portem zapasowym dla lotniska Okęcie. Obejmuje obszarem swego bezpośredniego oddziaływania około 7,9 mln mieszkańców w promieniu 100 km od Krakowa, co odpowiada czasowi dojazdu ok. 90 minut od lotniska. Jest to uznawane za światowy standard w ocenie potencjalnego rynku pasażerskiego dla linii lotniczych korzystających z określonego lotniska. Lotnisko w Balicach po rozbudowie w 2001 r. uzyskało łączną powierzchnię użytkową terminala 9 200 m² z możliwością obsługi 1,3 mln pasażerów rocznie.

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Małopolski

*Diagnoza
sytuacji
społeczno-
gospodarczej
Małopolski*

43. Oprócz Portu Lotniczego Kraków–Balice na terenie województwa znajdują się trzy lotniska sportowe o nawierzchni trawiastej: Kraków–Pobiednik Wielki, Nowy Targ, Nowy Sącz–Łososina.
44. Potencjalni inwestorzy najchętniej inwestują na działkach wcześniej niezagospodarowanych. Obecnie w Małopolsce promowanych przez samorządy jest około 150 tego typu ofert, a ich łączna powierzchnia wynosi nieco ponad 1 700 ha. Połowa działek przewidziana jest w planach zagospodarowania przestrzennego pod działalność produkcyjną i magazynowanie. 35 ofert przeznaczono na działalność handlowo-usługową a kolejne 30 przygotowano pod działalność turystyczną, wypoczynkową i sportową. Dla 15 ofert nie uchwalono planów zagospodarowania przestrzennego.
45. Działek bardzo dużych, o wielkości powyżej 50 ha, praktycznie w Małopolsce obecnie nie ma. Trzy gminy są natomiast w trakcie przygotowywania dużych ofert: Tarnów (w ramach Zielonego Parku Przemysłowego „Kryształowy” zamierza przygotować nawet 225 ha), Skawina (Strefa Inwestycyjna Skawina Północ – 150 ha i Strefa Inwestycyjna Skawina Zachód – 55 ha), oraz Myślenice (ok. 100 ha w Jaworniku). Żadna z tych ofert nie jest obecnie w całości dobrze przygotowana.
46. W Małopolsce jest około 35 ofert działek w przedziale 10–40 ha, głównie w zachodniej części województwa (Oświęcim, Chrzanów, Bukowno, Trzebnia, Wolbrom), a także wzdłuż głównej osi komunikacyjnej regionu – drogi nr 4 (Klaj, Bochnia, Brzesko, Tarnów). Na szczególną uwagę zasługują tereny wchodzące w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE). W Krakowie do zagospodarowania w trzech podstrefach Krakowskiego Parku Technologicznego pozostaje około 60 ha, a w Tarnowie ok. 21. W Gorlicach ulgami w ramach SSE Europark Mielec objętych jest w sumie około 13 ha. Znaczącej redukcji uległa natomiast oferta Niepołomic, gdzie największa obecnie oferowana działka w Woli Batorskiej–Morgi ma powierzchnię 11,5 ha.
47. Większość inwestorów poszukuje działek mniejszych, poniżej 10 ha. Takich nieruchomości przeznaczonych dla inwestorów znajduje się w ofertach promowanych przez małopolskie samorządy około 110. Do tej grupy należą niemal wszystkie oferty przeznaczone dla inwestycji związanych z wypoczynkiem, sportem i turystyką oraz większość działek przeznaczonych pod handel i usługi. Są one rozmieszczone, podobnie jak działki średniej wielkości w okolicach Krakowa, na zachodzie województwa, w gminach należących dawniej do województwa katowickiego oraz wzdłuż drogi krajowej nr 4 na odcinku Kraków–Tarnów.
48. W sumie zidentyfikowano oferty terenów inwestycyjnych w 54 spośród 182 gmin województwa małopolskiego (29,5%). Spośród tych 54 gmin 18 posiada tylko jedną ofertę, zazwyczaj niewielką. Oznacza to, że aktywną politykę pozyskiwania inwestorów prowadzi w Małopolsce nie więcej niż 40 gmin. Zajmujący się współpracą z władzami lokalnymi pracownicy Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora w MARR podkreślają, że kwestia przygotowywania i promowania ofert inwestycyjnych jest istotna dla władz samorządowych w ok. 30 gminach województwa.
49. Do tworzonej na wiosnę 2005 r. przez MARR i Urząd Marszałkowski Małopolskiej Oferty Inwestycyjnej z całego województwa udało się pozyskać zaledwie 51 dobrych ofert w postaci niezabudowanych działek z 25 gmin.

-
50. Województwo Małopolskie jest jednym z liderów w Polsce w dziedzinie informatyzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pierwsze w kraju podjęło misję utworzenia regionalnego portalu internetowego, który nie tylko dostarcza regionalną informację, ale przede wszystkim integruje systemy informatyczne instytucji i urzędów administracji publicznej oraz umożliwia obywatelom komunikację z urzędami, w tym załatwianie spraw przez Internet. Zostały również rozpoczęte prace nad opracowaniem sieci telecentrów.
51. W 2003 r. prawie 80% pracowników małopolskich gmin dysponowało komputerem na swoim stanowisku pracy. 48% wszystkich komputerów posiadało dostęp do Internetu, z tego ok. 75% korzystało z połączeń szerokopasmowych. Należy zaznaczyć, że poziom korzystania z komputerów i sieci oraz stosowane systemy informatyczne są w województwie bardzo zróżnicowane, co może utrudniać rozwój e-usług w Małopolsce. W latach 2001–2003 urzędy gminne wydawały na inwestycje informatyczne średnio 0,27% rocznego budżetu.

KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY

52. Systemy miejskie są motorami rozwoju regionalnego. Wzrost zlokalizowany jest tam, gdzie skoncentrowane są główne siedziby firm, działalność badawcza i oświatowa, obiekty kulturalne. W Europie wymienione funkcje strategiczne wykonuje 70 miast lub konurbacji. W ich obrębie znajdują się 44 ośrodki liczące ponad 1 mln osób (III Raport Spójności).
53. W krajach akcesyjnych – mimo spadku populacji – następuje znaczny wzrost w obrębie stolic – co szczególnie dotyczy Budapesztu, Pragi i Lubliany, a także stolic państw nadbałtyckich. Jedyny wyjątek stanowi Polska, w której aż 5 obszarów o rozmiarach metropolii rywalizuje z Warszawą – a w grupie tej znajduje się Kraków (także Trójmiasto, Poznań, Łódź, Wrocław).
54. Kraków na tle innych obszarów Polski wyróżnia się:
- realizowanym w ostatnich latach szerokim programem inwestycyjnym,
 - lepszą siecią połączeń lotniska,
 - lepszą pozycją szkół wyższych w rankingach krajowych,
 - bogatszą ofertą kulturalną (największe nakłady na kulturę po stolicy),
 - lepszą ofertą turystyczną i kulinarną,
 - wielkością aglomeracji.
55. Nie posiada jednak istotnej przewagi (pozycja przeciętna) w zakresie:
- ilości central zagranicznych firm (list 500),
 - poziomu przedsiębiorczości,
 - stanu środowiska.
56. Zajmuje słabą pozycję (niekonkurencyjna) w zakresie:
- ilości firm z zagranicznym kapitałem,
 - dostępności terenów dla rozwoju (rozdrobienie, małe zasoby komunalne)
 - dostępności drogowej z wielkich stolic regionu (Berlin, Wiedeń, Monachium, Praga),
 - dochodów mieszkańców i dochodów miast.
57. Kraków jest najważniejszym niestołecznym miastem Europy Środkowo-Wschodniej (Brno, Gyer, Koszyce, Linz, Salzburg, Drezno, Lipsk, Kowno, Dorpot) i większym niż cały szereg stolic (Bratysława, Wilno, Ryga, Tallin, Lubliana).

USŁUGI PUBLICZNE I POZIOM ŻYCIA

58. Ochrona zdrowia obejmuje ogółem 93 jednostki opieki stacjonarnej. Łącznie dysponowały one 18 313 łózkami. Szpitale publiczne dysponowały ogółem 14 694 łózkami. Liczba leczonych (bez ruchu międzyoddziałowego) wynosiła 509 414 i była o 53 286 większa niż w 2003 r. Wskaźnik liczby leczonych na 10 000 ludności od roku 1999 systematycznie rośnie (z wyjątkiem 2003 r.). Podobną tendencję można zaobserwować w zakresie przeciętnego wykorzystania łóżka w dniach. Przeciętny okres pobytu leczonego w dniach systematycznie skraca się – w 1999 r. wynosił on 10,3 natomiast w 2004 r. 7,9.
59. Najważniejsze potrzeby medyczne (epidemiologiczne) mieszkańców Małopolski dotyczą głównie chorób układu krążenia, chorób nowotworowych, ratownictwa medycznego oraz chorób psychiatrycznych. Problem to nierównomierny dostęp do usług medycznych.
60. W dziedzinie służby zdrowia podstawową sprawą jest jakość usług medycznych. Stan infrastruktury technicznej w Małopolskich szpitalach odbiega od optymalnego, co wpływa na poziom świadczonych usług. Dotyczy to stanu urządzeń medycznych (podstawowych i wysokospecjalistycznych), stanu systemów centralnej sterylizacji, stanu bloków operacyjnych oraz poziomu informatyzacji. Kondycja ekonomiczna tego sektora jest słaba. Składa się na to ujemna rentowność, pogarszająca się płynność finansowa, wzrastający poziom zobowiązań (w tym wymagalnych), minimalny poziom nadwyżek finansowych, dekapitalizacja majątku trwałego.
61. Ludność województwa małopolskiego jest uboższa na tle średniej dla kraju. Obrazują to dochody gospodarstw domowych, które kształtowały się na poziomie 13,8 tys. zł rocznie na jedno gospodarstwo domowe. Dawało to 9 miejsce w kraju i stanowiło 91,3% średniego dochodu w kraju. Dynamika wzrostu dochodu wynosząca 101,1 w stosunku do roku poprzedniego była niższa od średniej krajowej (101,9) i wyraźnie zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich (103,9)⁵.
62. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosiła 3,06 i była znacznie wyższa niż średnia w kraju – 2,84. Płasowało to województwo na 3 miejscu po województwie podkarpackim (3,38) i wielkopolskim (3,07). Wyraźnie wyższe było przeciętne gospodarstwo domowe na wsi – 3,65 (kraj – 3,33), niż w mieście – 2,63 (kraj – 2,60). Średnia wielkość gospodarstwa domowego była silnie zróżnicowana przestrzennie. Największe gospodarstwa występowały w powiatach: limanowskim (4,03 osoby), nowosądeckim (3,93) oraz tarnowskim (3,83). Najmniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym odnotowano w powiatach miejskich: Krakowie (2,37), Tarnowie (2,75) i Nowym Sączu (2,98) oraz w powiatach Małopolski Zachodniej: chrzanowskim (2,80), olkuskim i oświęcimskim (po 2,94)⁶.
63. W 2004 r. w województwie małopolskim z pomocy społecznej skorzystało znacząco mniej mieszkańców niż w latach 1999–2003, ponieważ wraz z wdrażaną reformą systemu pomocy społecznej zweryfikowano dotychczasowy katalog świadczeń, wyłączając z niego świadczenia o charakterze długoterminowym, takie jak renty socjalne, które w 2003 r. stanowiły blisko 55% sumy wydatków na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom. Ponadto, część świadczeń takich jak zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, będących wcześniej zadaniami zleconymi gmin, od 1 maja 2004 r. stała się częścią systemu świadczeń rodzinnych.

64. W 2004 r. w województwie małopolskim skorzystało z pomocy społecznej 104 483 rodzin, w tym 57 324 rodzin zamieszkujących na terenach wiejskich (54,9%). Łącznie członkowie rodzin korzystających z pomocy społecznej, to grupa 385 690 osób, tj. 12% mieszkańców Małopolski.
65. Odsetek korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest znacznie zróżnicowany terytorialnie. W 2004 r. przyjmował wartości od 5,1% ogółu mieszkańców w Krakowie, gdzie sytuacja pod tym względem jest najlepsza, do 23,5% w powiecie nowosądeckim ziemskim, w którym klienci pomocy społecznej mają największy procentowy udział w liczbie mieszkańców w porównaniu do innych powiatów.
66. Od stycznia do grudnia 2004 r. jednostki policji województwa małopolskiego stwierdziły ogółem 126 953 przestępstw, w tym 98 311 przestępstw o charakterze kryminalnym oraz 14 924 przestępstw o charakterze gospodarczym. Ogółem zatrzymano 34 488 podejrzanych, z czego przeciwko 31 029 skierowano wnioski o akt oskarżenia, oprócz tego zarzutami objęto 2 925 nieletnich.
67. W 2004 r. odnotowano spadek ogólnej ilości przestępstw stwierdzonych o 1,8 %, tj. o 2 359 przestępstw w porównaniu do 2003 r. Województwo wciąż ma jednak jeden z najniższych wskaźników wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w kraju. Należy jednak zaznaczyć, że wskaźnik ten jest nieco wyższy niż w pozostałych województwach z największymi aglomeracjami (mazowieckie, łódzkie, śląskie, zachodniopomorskie).
68. W kategorii przestępstw o charakterze kryminalnym wskaźnik dynamiki przestępstw stwierdzonych wyniósł 104,9 – czyli odnotowano o 4 621 więcej przestępstw kryminalnych. Jest to wynik wysokiej aktywności służb zwalczających przestępstwa narkotykowe, których ujawniono o ponad 4 400 więcej.
69. W 2004 r. w Małopolsce doszło do 4 882 wypadków drogowych (w 2003 roku – 4 962), tj. mniej o 1,8% niż w analogicznym okresie roku 2003. Zmniejszyła się również liczba – zabitych z 360 (2003r.) do 335 w 2004 r., tj. o 6,9%, a w kategorii rannych z 6 363 w 2003 r. do 6 338 w 2004 r., tj. o 0,4%. Wciąż jednak województwo plasuje się wśród regionów charakteryzujących się największą liczbą wypadków oraz rannych w wypadkach (po województwach śląskim i wielkopolskim).
70. Największe zagrożenie wypadkowością odnotowano na terenie Krakowa (1 416) oraz powiatów: krakowskiego ziemskiego (490), sądeckiego (479), tarnowskiego (338) i myślenickiego (252). Wypadki te stanowią 55,8% wszystkich zaistniałych w Małopolsce.
71. Największy wzrost wypadków odnotowano na terenie powiatu myślenickiego (wzrost o 20,0%), proszowickiego (o 16,9%) i suskiego (o 15,7%). Największą liczbę zabitych zanotowano na drogach powiatów krakowskiego i tarnowskiego (po 37 ofiar śmiertelnych), nowosądeckiego (35) oraz myślenickiego (25). Można przyjąć, że bezpośredni wpływ na liczbę zdarzeń i ofiar ma duży ruch tranzytowy i turystyczny na drogach przebiegających przez wymienione powiaty.
72. Województwo Małopolskie jest trzecim regionem w Polsce zarówno jeśli chodzi o liczbę organizacji pozarządowych (4 727 organizacji zarejestrowanych), jak i liczbę organizacji posiadających statut pożytku publicznego (339). Organizacje wymagają jeszcze wsparcia ze strony samorządu w celu rozwoju i wzmocnienia. Borykają się one z takimi barierami jak: braki finansowe, kadrowe i lokalowe, słabą federalizacją sektora oraz problemami we współpracy z samorządami.

73. Na obszarach wiejskich województwa zamieszkuje 1 638,6 tys. osób, tj. 11,1% ludności wiejskiej Polski. Wyjątkowo wysoki poziom zaludnienia 121 osób/km² (średnia krajowa 50 osób/km²), przy znacznym rozproszeniu osadnictwa stwarza wysoką presję na jakość zasobów środowiska i jest przyczyną wysokich kosztów infrastruktury technicznej.
74. Wzrastające aspiracje ludności, szczególnie edukacyjne, wpływają na zintensyfikowanie procesu uzupełniania i modernizacji bazy materialnej społecznej infrastruktury lokalnej. Dotyczy to głównie obiektów edukacji na poziomie podstawowym oraz wyposażenia w infrastrukturę sportową (hale i sale gimnastyczne). Wymiana bazy następuje w okresie występującego i prognozowanego spadku liczby dzieci. W roku 2003/2004 do szkół uczęszczało 214,7 tys. uczniów (rok wcześniej 216,7 tys.). W tym okresie liczba pomieszczeń do nauki wzrosła o 300. Powoduje to wyraźną poprawę standardów nauczania: na 1 pdn.* przypada 14 uczniów w szkołach podstawowych i 24 w gimnazjach, przyczyniając się równocześnie do ponoszenia przez gminy wysokich kosztów związanych z edukacją. Występują natomiast wyraźne braki w ilości przedszkoli, które powinny być miejscem wyrównywania szans wśród dzieci wiejskich, z których jedynie 39% (w grupie wiekowej 3–6 lat) objęte jest opieką przedszkolną, w porównaniu do 72% w mieście.
75. W 2004 r. na terenie województwa małopolskiego działało 2 298 stowarzyszeń kultury fizycznej z osobowością prawną, w tym: 1 872 kluby sportowe (419 klubów sportowych, 896 Uczniowskich Klubów Sportowych, 28 Parafialnych Klubów Sportowych, 20 Parafialnych Uczniowskich Klubów Sportowych, 464 Ludowych Klubów Sportowych, 45 Ludowych Uczniowskich Klubów Sportowych), 143 stowarzyszenia Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, 45 związków sportowych, 34 wojewódzkie i powiatowe stowarzyszenia kultury fizycznej oraz 204 inne stowarzyszenia. Najwięcej stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim znajduje się w powiatach: krakowskim grodzkim, sądeckim, tarnowskim, nowotarskim i krakowskim. Natomiast, najmniej w powiatach: proszowickim, miechowskim, dąbrowskim i suskim. We wszystkich stowarzyszeniach kultury fizycznej województwa w formie zorganizowanej trenuje ponad 150 000 osób. Natomiast, na podstawie badań statystycznych przyjmuje się, iż około 10% mieszkańców naszego województwa uprawia kulturę fizyczną.
76. Zasoby mieszkaniowe podlegają znaczącym przeobrażeniom w kierunku wymiany substancji i poprawy standardu. Nadal jednak utrzymują się wyraźne zróżnicowania subregionalne, głównie między centralną i południowo-zachodnią częścią województwa o wyższym standardzie, a częścią wschodnią o starszych zasobach, mniejszej powierzchni i słabszym wyposażeniu mieszkań w media. Ruch budowlany (mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności) skoncentrowany był w centralnej i południowej części województwa.
77. Pomimo znaczących inwestycji w infrastrukturę techniczną gmin wiejskich występują duże dysproporcje pomiędzy miastem a wsią. Ludność korzystająca z wodociągów stanowiła 52,4% ludności wsi (w miastach 90,5%), z gazu sieciowego – 52,3% (w miastach 84,3%), z kanalizacji – 13,7% (w miastach 81,8%). Znacznie niższa była również ilość odpadów zebranych z gospodarstw domowych, stanowiąca 1/3 ilości zebranej w miastach (przy porównywalnej liczbie ludności). Wyższy był natomiast udział odpadów wyselekcjonowanych – 2,6% (w miastach 2,0%).

STAN ŚRODOWISKA

78. Środowisko województwa małopolskiego jest bardzo zróżnicowane, a ukształtowanie powierzchni ma zdecydowanie charakter górski i wyżynny. Ponad 30% obszaru województwa leży powyżej 500 m n.p.m. a tylko 9% poniżej 200 m n.p.m. Urozmaicona budowa geologiczna powoduje, że zasoby surowców mineralnych są zróżnicowane i bogate. Ochroną prawną objęte jest 58% powierzchni województwa, co plasuje je na drugim miejscu w kraju.
79. Powszechność skażeń wód powierzchniowych, zwłaszcza pod względem sanitarnym, powoduje, że wody podziemne stają się często jedynym możliwym do wykorzystania źródłem wody pitnej dobrej jakości. Pod względem ilości wód podziemnych województwo należy zaliczyć do średniozasobnych – 340 mln m³ – 6% zasobów kraju. Uwarunkowania wynikające z budowy geologicznej silnie różnicują zasobność struktur wodonośnych na obszarze województwa. Największe zasoby wód znajdują się w północnej i południowej części województwa oraz w dolinie Wisły. Obszarem o wyraźnym deficycie są obszary wschodnie i północno-wschodnie.
80. Małopolska jest regionem o jednym z najwyższych poborów wody. W 2004 r. wyniósł on 879,9 hm³, w tym ujęcia przemysłowe stanowiły 72,5%. Dało to Małopolsce 5 miejsce w kraju. Blisko 84 procent stanowiła woda pochodząca z ujęć powierzchniowych. Stąd też bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni, szczególnie powyżej ujęć wody pitnej.
81. Małopolska jest regionem charakteryzującym się dużymi dysproporcjami zasobów wodnych, stąd konieczność pobierania wody na potrzeby obszarów ubogich w zasoby z obszarów bogatych i przesyłanie je systemami wodociągów. Łączna długość sieci wodociągowej w 2004 r. wyniosła 15 528 km, przy czym przyrost sieci wodociągowej w ostatnich latach ma tendencję malejącą (rok 2004 – 386,8 km, rok 2003 – 450,7 km, a w roku 1999 – 713,4 km).
82. Od kilku lat obserwuje się rozwój sieci kanalizacyjnej. Jednak dopiero w 2001 r. po raz pierwszy przyrost sieci kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej. W 2004 r. sieć kanalizacyjna wyniosła 6 479 km. Tym samym stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej wyniósł 41,7%, a w roku 1999 wynosił zaledwie 28%. W roku 2004 odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na wsi wyniósł 13,7%, a w miastach 81,8%.
83. Województwo małopolskie w dalszym ciągu zajmuje 3 miejsce w kraju pod względem emisji pyłów i 4 miejsce pod względem emisji gazów (za śląskim, łódzkim i mazowieckim).
84. Od 1999 r. do 2003 r. następował niewielki, ale systematyczny spadek emisji zanieczyszczeń do powietrza. W 2004 r. tendencja ta uległa załamaniu i emisja, zarówno pyłów (z 11,5 do 12,4 tys. ton), jak i gazów (z 174,9 do 187,5 tys. ton) wyraźnie wzrosła.

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Małopolski

*Diagnoza
sytuacji
społeczno-
gospodarczej
Małopolski*

85. W ostatnich latach widoczny jest wzrost znaczenia energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych. Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej z września 2000 r. zakłada, że do końca 2010 r. 7,5% całej zużywanej energii w Polsce pochodzić będzie ze źródeł odnawialnych (w Unii Europejskiej w 2010 r. zaspokajając będzie 12% potrzeb). Pod względem wykorzystania odnawialnych źródeł energii województwo małopolskie zajmuje czwartą pozycję w kraju (371 tys. MWh tj. 9% krajowej produkcji energii ze źródeł odnawialnych), po województwach: pomorskim (32,8%), śląskim (24,7%) i kujawsko-pomorskim (9,7%).
86. W województwie małopolskim obserwuje się wzrost ilości oczyszczalni komunalnych. Liczba oczyszczalni wzrosła ze 171 w 1999 r. do 227 w 2004 r. Na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód. W 1999 r. wynosił on 45,3% natomiast w 2004 r. odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni wzrósł do 51,1% ogółu ludności.
87. W województwie małopolskim w 2004 r., w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej powstało łącznie ok. 9 701,2 tys. Mg odpadów, z czego:
 - odpady niebezpieczne – stanowiły 4,9% tj. 473,3 tys. Mg,
 - inne niż niebezpieczne – 95,1% tj. 9 227,9 tys. Mg.
88. Gospodarkę odpadami w województwie małopolskim w 2004 r., podobnie jak w latach poprzednich, cechuje wysoki stopień gospodarczego wykorzystania odpadów oraz zmniejszający się systematycznie wskaźnik odpadów składowanych na składowiskach.
89. W 2004 r. w województwie małopolskim odpady składowano na 69 składowiskach, w tym na 24 przemysłowych i 45 komunalnych. Na 7 składowiskach przemysłowych składowane były odpady niebezpieczne.
90. Rzeki województwa małopolskiego charakteryzuje duża zmienność, nie spotykana w innych regionach kraju. Szczególnie wyraźnie jest to widoczne w odniesieniu do rzek karpackich, które cechuje mała bezwładność hydrologiczna objawiająca się częstymi i znacznymi zmianami stanów wody oraz znacznym potencjałem powodziowym przy wyraźnej przewadze wezbrań letnich nad zimowymi. Wezbrania i powodzie występują tutaj kilka razy w roku, a średnio co 10 lat przybierają rozmiary klęski żywiołowej.
91. Poziom zagrożenia powodziowego w województwie jest wyższy co najmniej o 15% od przeciętnego zagrożenia powodziowego w Polsce. Na ogólną liczbę 182 gmin województwa 146 (80%) jest zagrożonych możliwością wystąpienia powodzi. W szczególnym stopniu zagrożone jest około 48% obszaru województwa. Największe zagrożenie powodziowe stwarzają zlewnie Soły i Dunajca, a w następnej kolejności zlewnie Raby i Skawy.

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

92. W regionie znajduje się 55 301 zespołów zabytkowych i obiektów nieruchomości (m.in. kościoły, pałace i dwory, zamki, obiekty techniki, parki i ogrody), przy czym 3 036 obiektów wpisanych zostało do wojewódzkiego rejestru zabytków. Infrastruktura służąca działalności kulturalnej obejmuje obiekty i zespoły obiektów należące do blisko 1 500 instytucji kultury (m.in. muzea, biblioteki, teatry i instytucje muzyczne, kina, domy i centra kultury, galerie sztuki). Bazę infrastrukturalną uzupełniają obiekty zajmowane przez kilkaset organizacji pozarządowych sektora kultury oraz podmioty gospodarcze działające w obszarze „przemysłu czasu wolnego”.
93. Wiodące elementy małopolskiego dziedzictwa kulturowego to nie tylko dziedzictwo materialne, historyczne i symboliczne Krakowa i okolic (Kopalnia Soli w Wieliczce, Obóz Zagłady Auschwitz-Birkenau, Zespół klasztorno-pielgrzymkowy OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej) i wyjątkowej urody zróżnicowany krajobraz, przede wszystkim górski (Tatry, Pieniny), ale również mniej znane miejsca i obiekty jak np. zabytkowa, liczna i unikalna w skali europejskiej architektura drewniana, zachowane cenne naturalne obszary przyrodnicze, w tym rozległe tereny leśne Beskidów i Gorców, wciąż żywe w różnych częściach województwa rzemiosło lokalne, folklor i tradycyjna obyczajowość, a także dziedzictwo grup narodowościowych i etnicznych.
94. Pod względem bogactwa dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Małopolska plasuje się na jednym z wiodących miejsc w kraju. Zasoby muzeów małopolskich ocenia się na ponad 4 mln obiektów, co stanowi ok. 1/6 polskich zasobów muzealnych. Zabytki te znajdują się w zbiorach 105 muzeów i oddziałów muzealnych, co stanowi 15,5% muzeów w kraju. Najwięcej placówek muzealnych i największe zbiory muzealiów znajdują się w Krakowie. Kolejne ważne pod względem liczby placówek obszary województwa to powiat nowotarski (7), krakowski (5), wadowicki (5) oraz chrzanowski, tarnowski i tatrzański (4).
95. Stan zabytków w województwie jest zróżnicowany. Stosunkowo dobrze zachowane są zespoły sakralne i budowle użyteczności publicznej (odpowiednio 840 i 291 obiektów). Najbardziej zaniedbane i w złym stanie są zabytkowe obiekty mieszkalne w miastach i miasteczkach (1 377 obiektów), zespoły dworsko-pałacowe (204 + 76 obiektów), zespoły zabytkowej zieleni (387 obiektów). Również w złym stanie i zazwyczaj niezagospodarowane pozostają zabytki przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej.
96. Ruch turystyczny z jednej strony przyczynia się do efektywnego gospodarstwa wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu, lecz z drugiej strony tworzy ogromną presję, która – obok działalności gospodarczej i chaotycznej zabudowy indywidualnej – zagraża zachowanemu dziedzictwu. Ilustracją może być proste zestawienie częściowo cytowanych już danych:
- w skali roku małopolskie muzea i wystawy odwiedza blisko 3,8 mln osób (ruch rejestrowany),

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Małopolski

- w skali roku małopolskie parki narodowe odwiedza blisko 4,1 mln osób, a dodatkowym czynnikiem antropopresji w tym przypadku jest stosunkowo niewielka powierzchnia tych obszarów – na 12% łącznej powierzchni parków narodowych w skali kraju przypada 37,5% rejestrowanego ruchu odwiedzających te obszary, w konsekwencji na 1 ha obszaru parku przypada od 6,0 (Gorczański PN) do 186 (Ojcowski PN) i 316 (Pieniński PN) turystów, przy średniej ogólnopolskiej na poziomie 34.
97. W województwie małopolskim obszarowo największym parkiem narodowym jest Tatrzański PN, a najmniejszym Ojcowski PN. Spośród sześciu małopolskich parków narodowych jedynie Gorczański PN i Ojcowski PN nie leżą na terenach przygranicznych. Pozostałe parki graniczą z Republiką Słowacji. Tatrzański PN i Pieniński PN posiadają swoje słowackie odpowiedniki – TANAP i PIENAP. Wszystkie parki narodowe mają wyznaczone otulinę, które są ważnymi obszarami mającymi zabezpieczać środowisko parku przed zagrożeniami zewnętrznymi. Na terenie województwa małopolskiego łączna powierzchnia zajęta przez parki narodowe wynosi 38 118 ha powierzchni. Stanowi to 12,1% ogółu powierzchni wszystkich parków narodowych w kraju.
98. Dotychczas na terenie województwa małopolskiego utworzono 84 rezerwy przyrody. Zajmują one 3 024 ha, co stanowi niewiele ponad 0,19 % powierzchni całego województwa (ok. 1,6% powierzchni wszystkich rezerwatów w kraju).
99. Na jednego mieszkańca przypada 0,14 ha lasu (średnia dla Polski – 0,23 ha). Lesistość Małopolski wynosi 28,4% (Polska – 28,6%) i jest bardzo zróżnicowana. Najwyższą lesistość mają powiaty: tatrzański 52,2%, suski 49,1%, nowosądecki 44,6 % i gorlicki 43,8%, najniższą – powiaty: proszowski 1,4 %, dąbrowski 10,8% i miechowski 11,6% oraz Kraków 4,3%. Lasy ochronne stanowią 46,9% powierzchni lasów.
100. Powierzchnia lasów w granicach województwa małopolskiego wynosi 430 945 ha. W strukturze własności przeważają lasy Skarbu Państwa, ich udział stanowi 54%. Na podkreślenie zasługuje duża powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, które należą do osób fizycznych, wspólnot gruntowych, gmin, kościołów, kółek rolniczych i organizacji społecznych.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

101. Województwo małopolskie podpisało szereg umów i porozumień międzynarodowych takich jak: Wspólna Deklaracja Województwa Małopolskiego i Kraju Związkowego Turynia (1999), Porozumienie między Województwem Małopolskim a Regionem Toskanii o współpracy międzynarodowej (2000), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (2001), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Autonomicznym Regionem Madrytu (Królestwo Hiszpanii) (2003), Umowa o współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Preszowskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Umowa o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Żylińskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Wspólna Deklaracja Współpracy

pomiędzy Województwem Małopolskim w Rzeczypospolitej Polskiej a Obwodem Lwowskim w Ukrainie (2004), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska), a Regionem Centrum (Republika Francuska) (2004), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (podpisanie nowej umowy) (2004), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Fionii (2004 – przedłużenie umowy z 2000), Deklaracja Współpracy między Województwem Małopolskim (Rzeczypospolita Polska) a Prowincją Jiang Su (Chińska Republika Ludowa) (2004), Umowa o współpracy międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Regionem Rhône-Alpes (2004 – przedłużenie umowy z 2001), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Województwem Kluż (2005), Deklaracja Współpracy między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Stanem Andhra Pradesh (Republika Indii) (2005).

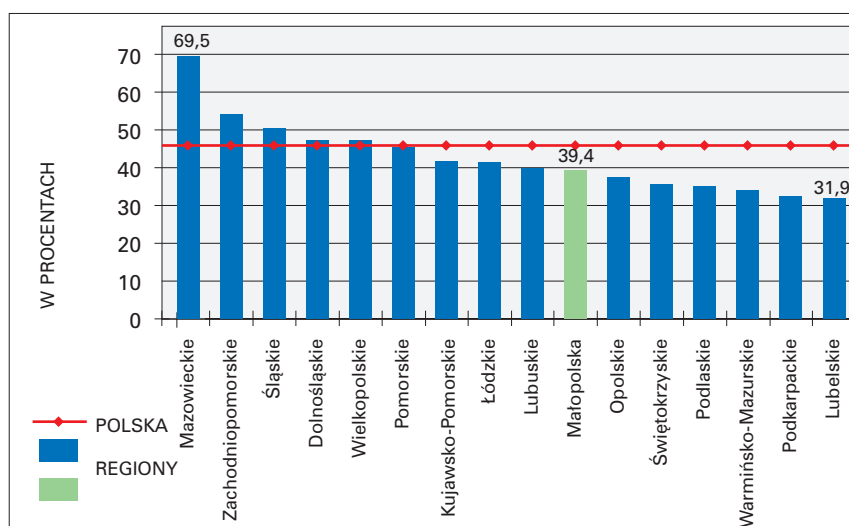
102. Województwo Małopolskie realizuje projekty międzynarodowe z zakresu edukacji, kultury, turystyki, funduszy strukturalnych, gospodarki, rolnictwa i ochrony środowiska.
103. W 2004 r. działania związane z promowaniem regionu podporządkowane były celowi nadrzędnemu, jakim jest budowa małopolskiej marki.
104. Realizując zadania związane z kreowaniem małopolskiej marki w 2004 r. zastosowano dywersyfikację działań promocyjnych jak również wykorzystano zjawisko synergii w ramach działań komplementarnych realizowanych we współpracy z małopolskimi powiatami i gminami oraz organizacjami typu NGOs.
105. Charakter podejmowanych przedsięwzięć promocyjnych uwzględniał aspekty wizerunkowe. W kreowanym przekazie wykorzystane zostały znane atuty Małopolski a działania polegały na wzmocnieniu oraz poszerzeniu zasięgu oddziaływania tego przekazu, tak w sensie geograficznym, jak i wykorzystanych narzędzi promocji.
106. Działaniom promocyjnym w 2004 r. towarzyszyła akcja wydawnicza, w ramach której przygotowano zostały od podstaw broszury „Województwo Małopolskie”, „Małopolskie ABC”, ponownie opracowany folder gospodarczo-statystyczny „Małopolska w liczbach” a dodrukowane foldery „Największe atrakcje Małopolski” i „Małopolska – niezapomniane przeżycia”.
107. Działania promocyjne przygotowane i realizowane w ramach tzw. marketingu Województwa były kompatybilne z procesem budowy małopolskiej marki. Dla przykładu podać można cykl działań polegający na promocji produktu regionalnego, głównie ze sfery produktów spożywczych (np. wydawnictwo „Małopolski Smak”, pierwsza edycja festynu „Święto Chleba”, konkurs na najlepszy produkt regionalny, najlepszą potrawę i najlepszą restaurację specjalizującą się w kuchni małopolskiej.).
108. Duże przedsięwzięcie zagraniczne zrealizowane w 2004 r. to prezentacja Małopolski podczas Sezonu Polskiego we Francji (Lyon – grudzień 2004 r.). Prezentacja oparta została o dwa podstawowe wątki promocyjne: małopolskie tradycje (oryginalne rękodzieło artystyczne) i małopolska kultura muzyczna (koncert symfoniczny z programem opartym na muzyce inspirowanej folklorem podhalańskim).

ZARZĄDZANIE PUBLICZNE

109. Jednostki samorządu terytorialnego w Małopolsce osiągnęły relatywnie wysoki poziom we wdrażaniu instrumentów nowego zarządzania publicznego⁷.
110. Wykształcenie poniżej wyższego posiada 48% urzędników administracji samorządowej w województwie małopolskim,
111. Średnio w województwie na 100 urzędników samorządowych przypada 77 komputerów, natomiast 82% komputerów wykorzystywanych w urzędach ma dostęp do sieci internetowej. Z programu wspomagającego system obiegu dokumentów korzysta jedynie co ósmy urząd. Do posiadania złych bądź bardzo złych procedur zabezpieczeń transmisji i archiwizacji danych przyznaje się wprawdzie jedynie 10% urzędów, jednakże w aż 30% urzędów nie powołano jak dotąd administratora bezpieczeństwa informacji. Ani jednego informatyka nie zatrudnia natomiast co piąty urząd.
112. Lokalnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego nie uchwalono w 13% jednostek samorządu terytorialnego, a w ponad jednej czwartej jednostek nie uchwalono planów lub programów wynikających ze strategii. Deklarację posiadania misji urzędu złożyło natomiast 35% badanych urzędów.
113. Normy ISO wdrożyło zaledwie 11 spośród badanych urzędów (10%), a w kolejnych 10 (9%) trwały prace przygotowawcze do wdrożenia tych norm. Wśród wdrażanych norm ISO dominowała norma serii 9001, natomiast zainteresowanie wdrożeniem norm serii 14001 oraz 18001 zadeklarowały 3 jednostki samorządu terytorialnego. Z kolei z metody CAF skorzystała zaledwie jedna jednostka, a kolejna wykazywała nią zainteresowanie. Wykorzystanie podejścia procesowego w zarządzaniu deklaruje 16% urzędów, chociaż nie wdrożyły żadnego systemu zarządzania jakością.
114. Przywiązywanie uwagi do osiąganych wyników – poprzez wyznaczanie kierownikom komórek organizacyjnych w urzędzie bądź kierownikom jednostek organizacyjnych celów działalności w formie pisemnej – zadeklarowano w 40% urzędów.
115. Jakość współpracy z podmiotami prywatnymi świadczącymi usługi na rzecz jednostki samorządu oceniono jako dobrą lub bardzo dobrą w 53% urzędów, natomiast ten sam wskaźnik w odniesieniu do organizacji pozarządowych sięgnął prawie 59%.
116. Do braku wprowadzania jakichkolwiek udogodnień dla odbiorców usług publicznych przyznało się aż 24% urzędów.
117. Informacje o stanie załatwienia sprawy on-line są dostępne dla klientów jedynie w 20% urzędów a nie przygotowanych do zawierania transakcji drogą elektroniczną jest aż 86% małopolskich urzędów samorządowych. Zamówienia publiczne w formie aukcji elektronicznych organizowane są zaledwie w 4 spośród 107 badanych jednostek.
118. Opisy wszystkich stanowisk pracy nie zostały sporządzone aż w 44% urzędów.
119. 17% urzędów przyznaje, że nie przestrzega ustawy o dostępie do informacji publicznej w zakresie jawności informacji publicznej.
120. Posiadanie własnych kodeksów etycznych deklaruje 24% urzędów. Ponadto, zaledwie 7 spośród 107 analizowanych urzędów zadeklarowało, że dysponuje własnym programem edukacyjnym w zakresie etyki i zapobiegania zjawiskom korupcji. Jednocześnie, co szczególnie znamienne, aż 94% urzędów twierdzi, że w ciągu roku nie wpłynęła do urzędu ani jedna skarga lub podejrzenie o nieetyczne zachowanie urzędników bądź radnych.

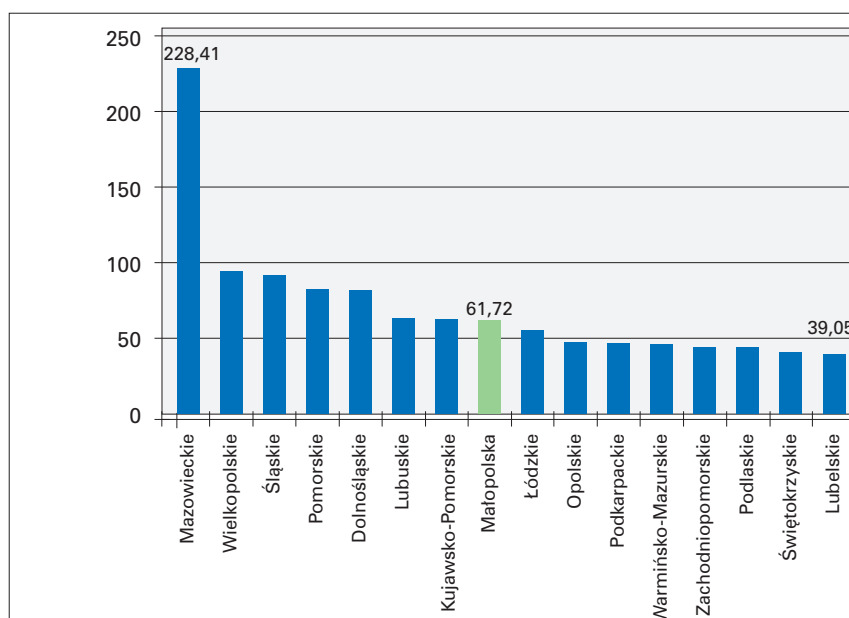

Dzisiejsza Małopolska to region, który stoi wciąż u progu swoich potencjalnych możliwości – region o bardzo zróżnicowanej, specyficznej i niejednoznacznej pozycji rozwojowej.

Wykres 3.
PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa – dane za 2003 r., EU25=100%

Pod względem wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca Małopolska lokuje się znacznie poniżej średniej krajowej i zajmuje dopiero 10-te miejsce spośród 16 województw w kraju. Podobnie pod względem wpływów z tytułu podatku od osób prawnych – a więc *de facto* płaconych przez duże i średnie przedsiębiorstwa – w przeliczeniu na mieszkańca lokujemy się na niezbyt korzystnym, zaledwie ósmym miejscu w kraju.

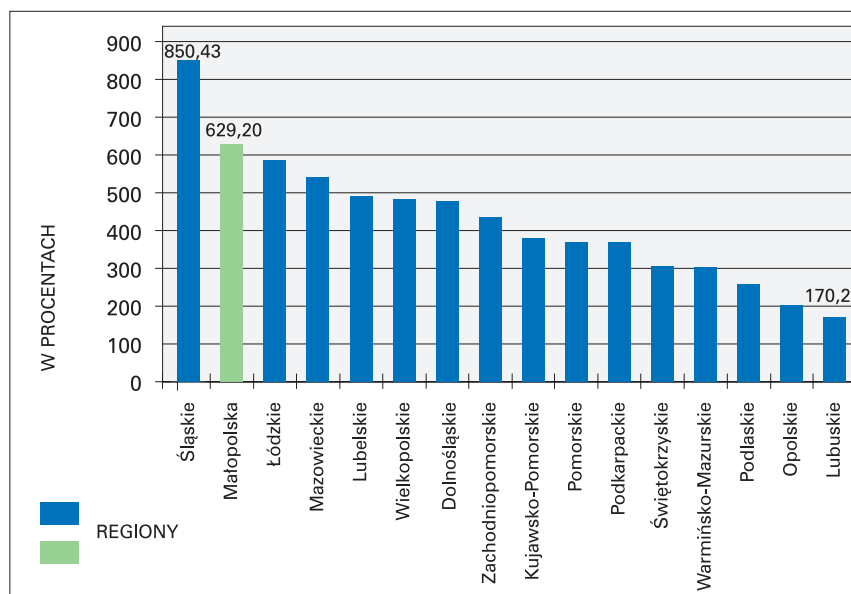

Wykres 4.
Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

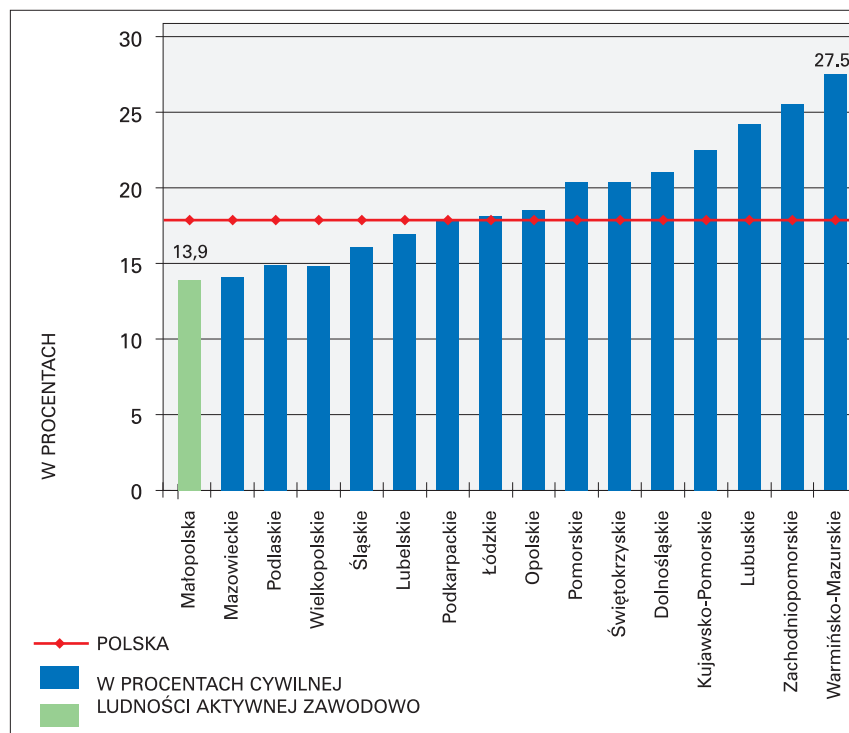
Pozycja
konkurencyjna
Małopolski

Pozycja konkurencyjna Małopolski

Znacznie lepszą pozycję na tle pozostałych województw w kraju zajmujemy pod względem wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca – lokując się na drugiej pozycji – po Śląsku.

Wykres 5. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych PIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Wykres 6. Stopa bezrobocia – stan na koniec 08.2005 roku

Stosunkowo najlepszy obraz – w ujęciu podstawowych wskaźników rozwojowych – zyskujemy w statystyce bezrobocia, zajmując pod tym względem najlepsze miejsce w kraju (należy jednak pamiętać, że wskaźnik ten nie obejmuje ukrytego bezrobocia na wsi).

Opisując specyfikę Małopolski trzeba zwrócić uwagę przede wszystkim na fakt, że, jak mało które województwo w Polsce mamy **wyjątkowe, przyrodnicze i kulturowe atuty, silną tożsamość, dumną, królewską historię oraz piękne, wielokulturowe tradycje**. Małopolskę wyróżniają także dodatni przyrost naturalny, silne więzi rodzinne oraz wysoka religijność mieszkańców.

Mentalnie jesteśmy ludźmi pogranicza – tak ukształtowało Małopolskę położenie geograficzne, tak chciała historia, tak jest dzisiaj, gdy spojrzymy na mapę Unii Europejskiej. **Małopolanie to w większości ludzie z inicjatywą, przywykli do trudów życia i samodzielności, wytrwale szukający szans na lepsze życie, a jednocześnie przywiązani do tradycyjnych wartości. Mamy stosunkowo młode, coraz lepiej wykształcone społeczeństwo, w tym młode pokolenie, które potrafi odnaleźć się w skali Europy, a jednocześnie jest przywiązane do historii i kultywuje tradycyjne wartości. Mamy duże i silnie zakorzenione w regionie środowiska twórcze – akademickie, naukowe, artystyczne.**

Gospodarka regionu nie jest obciążona wymagającym restrukturyzacji wielkim tradycyjnym przemysłem. **Rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa.**

Rośnie sektor usług, w tym również w tak rozwojowych dziedzinach jak edukacja, badania i rozwój, informatyka, ochrona zdrowia czy turystyka i przemysł czasu wolnego. W regionie tworzą się w naturalny sposób **skupiska firm, które mogą stać się podstawą przyszłych konkurencyjnych regionalnych klastrów**, od małych firm i rzemiosła meblarskiego w okolicach Kalwarii Zebrzydowskiej, poprzez usługową specjalizację turystyczną na Podhalu, po rozwijające się rodzime średnie przedsiębiorstwa w rejonie Nowego Sącza, czy firmy informatyczne oraz przemysł medialny i wydawniczy w Krakowie. Podstawą rozwoju wielu firm staje się **szybko rosnący eksport**.

Od innych regionów odróżnia nas zachowane w stosunkowo dobrym stanie **bogactwo obiektów zabytkowej architektury, atrakcyjny i charakterystyczny krajobraz górski**, a także zachowane w stosunkowo niezmiennym, choć niezwykle podupadłym, stanie **dziedzictwo wsi** – w tym również atrakcyjnego krajobrazu i ekstensywnego, naturalnego rolnictwa.

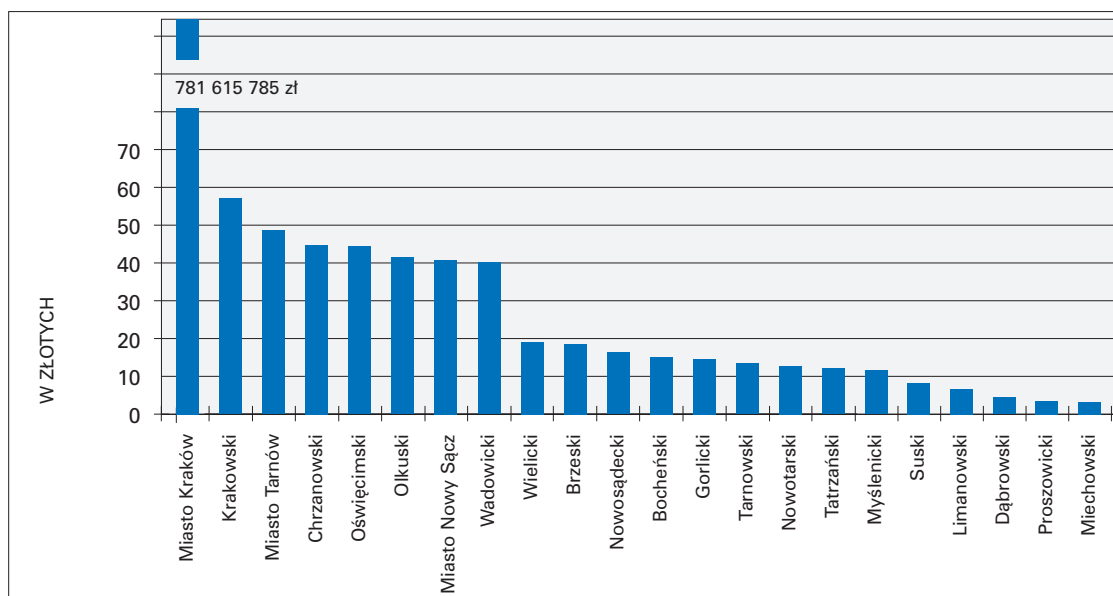
Sercem regionu jest Kraków – z jednej strony miasto o unikalnym dziedzictwie kulturowym i symbolicznym, z drugiej strony (wraz z najbliższym otoczeniem) metropolia z potencjałem rozwoju na skalę europejską. To jedno z niewielu, poza Warszawą, miejsc na mapie Polski, które widać z perspektywy europejskiej i światowej.

Są też i słabości – deficyty i bariery, które powodują, że możemy nie umieć lub nie móc skorzystać z atutów, którymi dysponujemy. Nie jesteśmy ludźmi zbyt przedsiębiorczymi, przynajmniej w sformalizowany sposób. Nie lubimy podejmować ryzyka. Znacząca część rodzin żyje w ubóstwie. Wielu mieszkańców jest wciąż słabo wykształconych, a posiadane umiejętności i kwalifikacje są często nieprzydatne na szybko zmieniającym się rynku pracy.

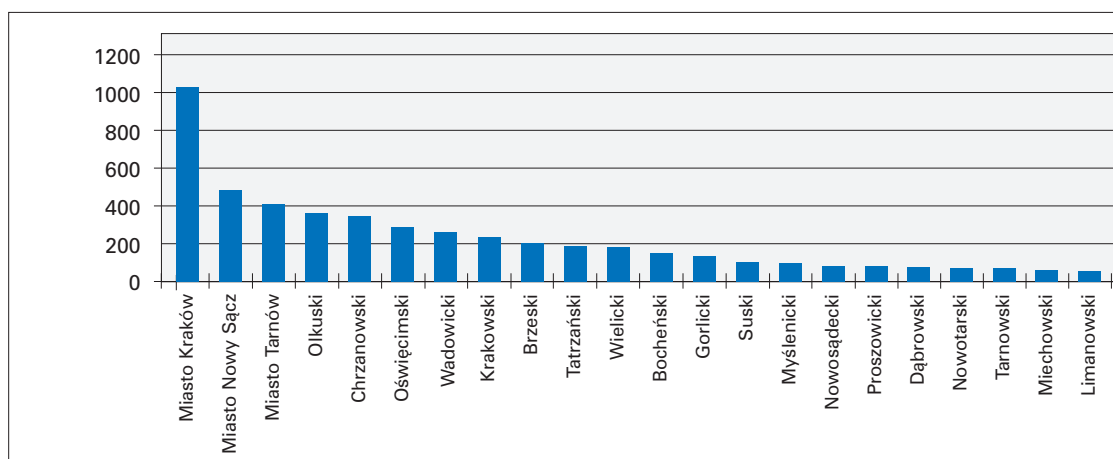
Pozycja konkurencyjna Małopolski

Małopolskie firmy są w większości wciąż kapitałowo i instytucjonalnie słabe i – z nielicznymi wyjątkami – rzadko konkurują w skali globalnej. Nie mamy w województwie znanych światowych marek. Rynek pracy nie jest w stanie zagospodarować najlepiej wykształconych młodych ludzi. Wynagrodzenia są stosunkowo niskie, również za niski jest poziom inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych.

Pod względem specyfiki wewnątrzregionalnej Małopolska charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i charakterystyki środowiska przyrodniczego. Cechy te wpłynęły w znacznym stopniu na wykształcenie się specyficznych obszarów o różnym poziomie i potencjale rozwoju gospodarczego.

Wykres 7. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Wykres 8. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Pozycja konkurencyjna Małopolski

Na tle województwa wyróżnia się przede wszystkim **Kraków** z jego rozwiniętymi funkcjami metropolitalnymi. Miasto stanowi centrum gospodarcze, ośrodek życia kulturalnego i akademickiego. Bezpośrednio Kraków oddziałuje na sąsiadujące z nim obszary podmiejskie.

Południe Małopolski to obszar o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwiniętej bazie turystycznej. Region ten nastawiony jest przede wszystkim na obsługę ruchu turystycznego i lecznictwa uzdrowiskowego. W ostatnich latach na tym obszarze daje się zauważyć również znaczny rozwój szkolnictwa wyższego.

Zachodnią część województwa wyróżnia na tle innych obszarów zlokalizowanie na jej terenie dużych zakładów przemysłowych, w znacznej mierze należących do przemysłów tradycyjnych, podlegających głębokiej restrukturyzacji. Jednak w południowej części tego obszaru skoncentrowana jest równocześnie znaczna ilość dobrze rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw.

Tereny na północy województwa mają charakter rolniczy. Gospodarstwa zlokalizowane na tym obszarze wyróżniają się w porównaniu z resztą województwa dużym arealem. Jest to jednak najsłabiej rozwinięty gospodarczo obszar województwa.

W południowo-wschodniej części Małopolski dominują powiaty o charakterze rolniczym, w tym z przeważającym udziałem rolnictwa górskiego i sadownictwa. Są to jednak gospodarstwa o małym areale.

Tak duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne pociąga za sobą znaczne bariery ograniczające trwały rozwój regionalny Małopolski. Niewątpliwie do takich barier należą: rozproszone osadnictwo, wysokie, ukryte bezrobocie agrarne, słabe wyposażenie infrastruktury turystycznej, braki w infrastrukturze komunikacyjnej i infrastrukturze ochrony środowiska.

Znacznemu zróżnicowaniu gospodarczemu towarzyszy również duże zróżnicowanie przestrzenne w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, w szczególności opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego.

Strategia „Małopolska 2015”

Wizja

Rozwój regionalny najogólniej rzecz ujmując można rozumieć jako trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego w skali dużej jednostki terytorialnej.

Misją samorządu województwa, sensem jego istnienia i aktywności, jest tworzenie warunków dla jak najpełniejszego rozwoju regionalnego – rozwoju regionalnej wspólnoty.

Proces ten odbywa się dzięki wzajemnemu oddziaływaniu i wykorzystaniu różnorodnych czynników rozwoju – **źródła zmian**, które próbuje się powiązać z prawdopodobnymi, możliwymi do zaobserwowania efektami w sferze społeczno-gospodarczej, przestrzennej, ekologicznej, kulturowej itp.

Sposób wyjaśnienia, jak ten proces przebiega – jaki jest mechanizm rozwoju regionalnego – zależy od przyjętej koncepcji rozwoju regionalnego i może się różnić w zależności od prezentowanych założeń programowych i ideowych. W każdym jednak przypadku kluczowe znaczenie dla strategii rozwoju regionalnego ma:

- zidentyfikowanie najważniejszych mechanizmów rozwoju obserwowanych w porównywalnym czasie i przestrzeni,
- zidentyfikowanie charakterystycznych dla regionu czynników rozwoju, szczególnie tych, które wynikają z własnych mocnych stron, własnego potencjału wyróżniającego region na tle innych,
- uzgodnienie wspólnego poglądu na temat tego, co stanowi podstawę ideową i programową wyboru strategii postępowania i ukształtowania późniejszych programów realizacyjnych.

W pierwszej, przyjętej zaledwie w trzecim roku istnienia i działania samorządu województwa strategii rozwoju Małopolski – w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000–2006 zapisaliśmy, że:

„Strategię rozwoju Małopolski piszemy z poczuciem odpowiedzialności za nas i nasze dzieci. Na fundamentalne pytanie o wizję jutrzejszego świata odpowiadamy: chcemy, aby Małopolska była regionem szans. W zmieniającym się świecie pragniemy zachować własną odrębność i dziedzictwo, ale – jednocześnie – jak najlepiej przystosować się do gwałtownie następujących zmian w otoczeniu. Chcemy być świadomymi współtwórcami i uczestnikami rozwoju, pełnoprawnymi obywatelami nowoczesnego świata, którego częścią jest nowoczesna Małopolska.

Siła Małopolski to Małopolanie – ponad trzy miliony obywateli. Jakość i poziom ich życia jest nadrzędnym przesłaniem strategii rozwoju regionu. Przyszłość Małopolski zależy i zależeć będzie od ich inicjatywy, aktywności, kwalifikacji i zaradności, a rolą samorządu regionalnego jest przygotować im pole do działania i realizowania swoich marzeń, ambicji i zamierzeń, stworzyć warunki do rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Chcemy, by nasze dzieci żyły w otoczeniu, które zachęci je do wszechstronnego rozwoju w miejscu urodzenia, w otoczeniu pięknym i zdrowym, używanym a nie eksploatowanym. Za kilka, kilkanaście lat chcemy żyć w regionie, w którym zapewne wiele jeszcze pozostanie do zrobienia, ale który da nam poczucie bezpieczeństwa i stabilności, oparte na fundamencie zrównoważonej regionalnej gospodarki i poszanowania wartości duchowego i materialnego dziedzictwa.”

Dzisiaj, formułując strategię rozwoju województwa na kolejne lata – w perspektywie do 2015 roku – uznajemy i potwierdzamy ten kierunek rozwoju Małopolski. Wizja rozwoju województwa pozostaje bez zmian. Chcemy, aby Małopolska była

– regionem szans
wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki,
silnym aktywnością swych mieszkańców,
czerpiącym z dziedzictwa przeszłości
i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.

Strategia „Małopolska 2015”

Wizja

Uznajemy i deklarujemy, że misją samorządu województwa małopolskiego jest stworzenie warunków dla realizacji tej nakreślonej w 2000 roku wizji województwa jako regionu szans – *szans wykorzystywanych, a nie marnowanych*.

W dzisiejszej szybko zmieniającej się rzeczywistości oznacza to w istocie odpowiedzialność za budowanie w regionie gotowości do zmian oraz umiejętności ich wykorzystywania.

Jesteśmy dzisiaj bogatsi o doświadczenie kolejnych pięciu lat regionalnej samorządności, które m.in. uczy, że *rozwój regionalny jest efektem zbiorowych wysiłków opartych o indywidualne zdolności*, a samorząd województwa, podobnie jak cały sektor publiczny, ma znaczące, ale jednak ograniczone możliwości wpływania na jego przebieg.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby *stworzyć warunki* dla wszechstronnego, zróżnicowanego i zaspokajającego aspiracje mieszkańców rozwoju regionu, ale w ostatecznym rozrachunku kierunek, skala i siła tego rozwoju zależą będzie od inicjatywy, zaangażowania oraz osobistych zdolności i umiejętności poszczególnych uczestników tego procesu.

Stąd nadrzędną ideą strategii postępowania w perspektywie lat 2007–2013 jest *stworzenie warunków do wielowymiarowego indywidualnego rozwoju w zgodzie z dobrem wspólnym*, a najważniejszą kategorią strategii jest *człowiek w regionalnej przestrzeni i wspólnocie oraz rodzina, gwarantująca ciągłość pokoleń i kształtująca właściwe relacje międzyludzkie*.

Strategia „Małopolska 2015”

Wizja

Równocześnie jesteśmy bogatsi o trudne światowe doświadczenia pierwszych lat XXI wieku. Zmienił się zewnętrzny kontekst działania samorządu województwa – wraz z całym krajem staliśmy się członkami Unii Europejskiej. Wraz z ponad 200 innymi regionami europejskimi jesteśmy pełnoprawnymi członkami globalnej społeczności coraz mocniej konkurujących ze sobą regionów. W warunkach postępującej globalizacji, niezwykle szybkich zmian technologicznych, gospodarczych i społecznych, w warunkach zmniejszającego się bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ekonomicznego musimy się pogodzić z nieuchronnym i dogłębnym wpływem tego niezależnego od nas kontekstu na procesy rozwoju regionalnego Małopolski.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby stworzyć warunki dla jak najlepszego wykorzystania tych zmian dla rozwoju województwa, [warunki dla możliwie najpełniejszego odnalezienia się naszych mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji w globalnej konkurencji](#). Jako, że – chociaż nie wszystkie jej przejawy akceptujemy – nie jesteśmy w stanie się jej oprzeć. Stąd kluczowe znaczenie elastycznego, mądrego rozwijania infrastruktury dla rozwoju gospodarczego i społecznego w województwie. Stąd też istotna rola przypisywana jakości publicznych instytucji.

Jesteśmy też dzisiaj bogatsi o świadomość i wyjątkowe doświadczenie innego rodzaju. Małopolska jest jedynym spośród regionów, który został wzbogacony i jednocześnie niesie duchowe i materialne dziedzictwo żyjącego tutaj przez wiele lat Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II. Mamy powinność [stworzyć warunki dla zachowania i rozwijania jego dziedzictwa](#) – dla nas samych, jak i całej światowej społeczności ludzi poszukujących duchowego spokoju i rozwoju.

Przedstawiona na kolejnych stronach wizja rozwoju Małopolski w perspektywie najbliższych 10 lat ukształtowana została jako efekt wielomiesięcznych, wielostronnych i angażujących różnorodnych podmiotów dyskusji, prac programowych, warsztatów i konsultacji. Jej udana realizacja wymagała będzie jeszcze szerszego i pogłębionego współdziałania podmiotów z różnych środowisk i przedstawicieli różnych sektorów – w duchu partnerstwa i z odwagą wspólnego podejmowania i zarządzania złożonymi przedsięwzięciami budującymi dobrobyt Małopolski.

W dzisiejszej dynamicznej rzeczywistości świata przemysłowego publiczna polityka rozwoju jest w równej mierze odpowiedzią na zjawiska zdiagnozowane w regionie na dziś, jak i próbą ustosunkowania się do zachodzących i przewidywanych procesów – widocznych wewnętrznych i zewnętrznych tendencji i prognozowanych zmian.

Z jednej strony to, co dzieje się w naszym życiu prywatnym, rodzinnym, w naszej firmie, pobliskim urzędzie, czy regionie, w którym mieszkamy, pozostaje pod ogromnym wpływem zjawisk zachodzących gdzie indziej, niejednokrotnie w zupełnie innych częściach Europy czy świata.

Zmieniają się wzorce rozwoju społecznego i gospodarczego. Siłą napędową rozwoju w świecie wysokorozwiniętym staje się w coraz większym stopniu **informacja i wiedza, szczególnie nowa wiedza, nowe idee i nowe pomysły na ich praktyczne zastosowanie**. Coraz częściej mówi się nie tylko o materialnych, ale i niematerialnych podstawach wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego.

O atrakcyjności regionów jako miejsca zamieszkania, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej nie decyduje dzisiaj już jedynie ich **kapitał fizyczny** – tradycyjne wyposażenie w infrastrukturę czy bogactwo zasobów naturalnych, ale w co najmniej równym stopniu **kapitał ludzki** – aktywność, poziom wykształcenia, talenty, innowacyjność i umiejętność współpracy mieszkańców oraz **kapitał symboliczny** – poczucie tożsamości i związku z danym miejscem, a jednocześnie jego korzystny (lub nie) wizerunek.

Z drugiej strony w efekcie **globalizacji** i postępującej liberalizacji handlu niezwykle **rozszerza się pole konkurowania regionów między sobą**. Czy chcemy czy nie konkurujemy z innymi regionami na rynku krajowym, europejskim i globalnym: jako najbliższe środowisko działania dla miejscowych przedsiębiorstw, jako potencjalna lokalizacja dla ich nowych inwestycji, jako lokalizacja dla inwestorów z zewnątrz, wreszcie – jako przestrzeń dla potencjalnych odwiedzających (turystów) oraz najbardziej utalentowanych, wykształconych i przedsiębiorczych mieszkańców, którzy budują podstawy materialnego bogactwa całej społeczności regionu.

Jednym ze zjawisk towarzyszących temu procesowi jest **pogłębianie się nierówności – rosnący rozdział między krajami i regionami wysoko rozwiniętymi a rozwijającymi się, pomiędzy metropoliami i peryferiami**, pomiędzy ośrodkami rozwoju i „resztą świata”. Idzie za tym koncentracja siły gospodarczej, kapitału, potencjału innowacyjnego i w konsekwencji bogactwa, standardów cywilizacyjnych i siły kulturotwórczej w niewielu wybranych obszarach, szczególnie w miastach–metropoliach o międzynarodowym znaczeniu.

Równocześnie konkurencja rośnie w liczbie – rozszerza się grono tych krajów i regionów, które skutecznie konkurują na rynkach światowych, są liderami innowacji: tworzą nowe idee i technologie, a tym samym nadają ton kierunkom rozwoju technologicznego i społeczno-gospodarczego.

Polska jako kraj i Małopolska jako region do tego grona niestety wciąż jeszcze nie należą.

Strategia „Małopolska 2015”

Wyzwania dla Małopolski

Strategia „Małopolska 2015”

Wyzwania dla Małopolski

Można obrazowo powiedzieć, że **nasze województwo startuje w tej grze z pozycji w środku tabeli**, z widokami zarówno na sukces, jak i stagnację, a **wynik w znacznej części zależy będzie od mądrości i dojrzałości jej liderów oraz konsekwencji i powodzenia w realizacji przyjętej strategii postępowania.**

Dodatkowo połowa 2005 r. przyniosła zupełnie nowe w XXI wieku zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego. Coraz bardziej możliwy jest drastyczny wzrost cen i zmniejszenie dostępności tradycyjnych źródeł energii – takich jak ropa naftowa i gaz ziemny. Jeśli tak się stanie i w konsekwencji znacząco wzrosną np. koszty transportu towarów i ludzi – może to mieć ogromny wpływ na zmianę wzorców rozwoju całego świata wysoko rozwiniętego, w tym i Małopolski.

Unia Europejska jest w tej chwili w sytuacji wielkiego skoku w nieznaną: przeżywa szok rozszerzenia po przyjęciu 10 nowych krajów środkowoeuropejskich, a jednocześnie wchodzi na ścieżkę nieuniknionych zmian w swojej tradycyjnej doktrynie społecznej i gospodarczej, bez czego nie jest w stanie skutecznie konkurować na rynkach światowych.

Przed całą Unią (UE-25) stoją cztery główne wyzwania:

- rozszerzenie Unii do 25 państw powoduje około dwukrotne zwiększenie wewnętrznych nierówności w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego, przy jednoczesnym geograficznym przesunięciu koncentracji obszarów problemowych z południa na wschód,
- cała Unia zmuszona jest przyśpieszyć restrukturyzację i poprawić konkurencyjność swojej gospodarki w odpowiedzi na globalizację, rosnącą swobodę obrotu handlowego, rewolucję technologiczną, rozwój gospodarki i społeczeństwa opartego na wiedzy, starzenie się ludności i rosnącą imigrację,
- społeczeństwo Unii, szczególnie jej „starej” części, drastycznie się starzeje,
- skutkiem słabego wzrostu gospodarczego w ostatnich latach jest ponowny wzrost bezrobocia w wielu częściach Unii, z towarzyszącymi problemami społecznymi.

Na ten obraz nakładają się dodatkowo specyficzne problemy i deficyty rozwojowe charakterystyczne dla grupy nowych członków UE tj. państw akcesyjnych (N10), takie jak:

- słabe połączenia komunikacyjno-transportowe, które w skali lokalnej są m.in. barierą mobilności zasobów pracy, a w szerszej skali utrudniają rozwijanie wymiany handlowej i innych powiązań gospodarczych,
- zbyt skoncentrowany dotychczasowy model wzrostu, ze stosunkowo niskim poziomem urbanizacji i brakiem miast atrakcyjnych dla inwestorów, które mogłyby pełnić rolę ośrodków wzrostu (pozastofecznych w przypadku dużych miast i pozametropolitalnych w przypadku miast małych i średnich),
- degradacja rozległych obszarów, będąca dziedzictwem ignorowania ochrony środowiska w działalności przemysłowej,
- zagrożenie dalszą degradacją przestrzeni w związku z koniecznym rozwojem powiązań komunikacyjno-transportowych,
- niedostosowanie systemów edukacji i szkoleń do potrzeb rynkowych i słabość kształcenia ustawicznego,
- słaby potencjał rodzimych firm, szczególnie niewielkie rozmiary firm usługowych oraz braki w usługach otoczenia biznesu,
- brak rodzimego kapitału,
- niewielki potencjał innowacyjny i niskie wydatki na badania i rozwój.

W konsekwencji polityka rozwoju w Europie zmienia się. Można się spodziewać, że proces ten na nowo ukształtuje przestrzeń polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturową Europy w XXI wieku. Jako duży, liczący ponad 3 miliony ludności region europejski, Małopolska chce być widoczną jej częścią, jednym z wielu, ale jednak obecnych, aktywnych aktorów.

Polska także stoi w obliczu konieczności dokonania głębokich zmian w różnych wymiarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Jedną z nich jest dalsza regionalizacja. Spodziewamy się, że nadchodzące lata będą nowym etapem decentralizacji kraju i przełamania dualizmu władzy na poziomie regionalnym. Spodziewamy się, że właśnie w tym okresie władze samorządowe w województwie uzyskają faktyczną programową i finansową autonomię, faktyczną decyzyjność w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju w odniesieniu do województwa.

Na tle zarysowanych zjawisk i procesów zachodzących w otoczeniu katalog najważniejszych wyzwań, które stoją przed Małopolską w perspektywie najbliższych lat jest szeroki i obejmuje:

- **Wyzwanie kompetencyjne** – jak odnaleźć się jako partner i prawdziwy uczestnik w światowym wyścigu umiejętności i kwalifikacji, jak wspierać twórcze postawy – kreatywność, przedsiębiorczość, innowacyjność?
- **Wyzwanie technologiczne** – jak dorównać regionom najwyżej rozwiniętym pod względem poziomu i postępu technologicznego, jak najtrafniej wspierać i rozwijać możliwości człowieka, jako twórcy i użytkownika technologii?
- **Wyzwanie cywilizacyjne** – jak zapewnić, aby standardy usług publicznych i poziom życia mieszkańców były na możliwie wyrównanym, dobrym poziomie, a jakość życia odpowiadała aspiracjom?
- **Wyzwanie środowiskowe** – jak w sytuacji silnej presji rozwojowej i aspiracji gospodarczych zapewnić trwałość środowiska i wysoką jakość przestrzeni?
- **Wyzwanie symboliczne** – jak budować nowoczesny, przemawiający do świata wysokorozwiniętego wizerunek regionu i jednocześnie zachować i pielęgnować unikalną, własną tożsamość?
- **Wyzwanie polityczne** – jak zapewnić wysoką jakość i autonomię regionalnej polityki rozwoju, która pozwoli na realizację przyjętej strategii, jak włączyć w nią jak najlepiej partnerów społecznych, społeczeństwo obywatelskie?

Strategia „Małopolska 2015”

Wyzwania dla Małopolski

Strategia „Małopolska 2015”

Podstawowe zasady i założenia strategii

Strategia rozwoju województwa na lata 2007–2013 opiera się na kilku zasadach i założeniach, kształtujących jej ramy programowe, a jednocześnie organizujących przyszłą realizację.

Potwierdzając ustalenia podjęte przez Sejmik Województwa Małopolskiego w lipcu 2004 r. w uchwale w sprawie określenia harmonogramu, zasad i trybu opracowania strategii zakłada się, że w całym cyklu życia strategii, a więc na etapie jej planowania, realizacji, monitorowania i oceny należy kierować się czterema zasadami:

I. Zasadą partnerstwa – przy czym partnerstwo rozumiemy jako sposób postępowania w cyklu polityki regionalnej polegający na otwartej i aktywnej współpracy równoprawnie traktowanych podmiotów z różnych sektorów, w oparciu o ustalone formy i mechanizmy postępowania. Rzeczywiste partnerstwo angażuje zarówno podmioty z sektora publicznego, rynkowego i obywatelskiego, jak i odnosi się do relacji pomiędzy podmiotami różnych szczebli i rodzajów władzy politycznej i administracji. W praktyce pełne, rzeczywiste partnerstwo powinno mieć charakter zintegrowany i łączyć oba te wymiary, organizując współpracę różnorodnych partnerów z Małopolski wokół kluczowego zagadnienia, jakim jest osiągnięcie celów strategii rozwoju województwa.

II. Zasadą zarządzania strategicznego rozwojem województwa – co rozumiemy jako sposób skutecznego radzenia sobie ze zmianami, w oparciu o efektywne wykorzystanie własnego potencjału oraz możliwości – i w sposób zmierzający do zrealizowania misji i celów strategii w warunkach spodziewanych zmian.

III. Zasadą autonomii programowej małopolskiej strategii rozwoju regionalnego, przy zachowaniu zgodności z krajową polityką rozwoju społeczno-gospodarczego i polityką spójności Unii Europejskiej – przez co rozumiemy niezależne formułowanie celów rozwoju istotnych dla społeczności Małopolski oraz aktywność i inicjatywę w tworzeniu mechanizmów ich realizacji, w tym z wykorzystaniem możliwości istniejących w ramach krajowej i unijnej polityki rozwoju.

IV. Zasadą rozwoju zrównoważonego w wymiarze społecznym, przestrzennym i środowiskowym – przez co rozumiemy możliwie niekonfliktowe i solidarne kształtowanie procesów rozwojowych w województwie, w taki sposób, w którym rozwój dziś nie odbywa się kosztem możliwości rozwojowych jutro, rozwój jednej części województwa nie odbywa się kosztem możliwości rozwojowych innego obszaru, podniesienie poziomu życia jednej grupy społecznej nie odbywa się kosztem poziomu życia innej grupy, a także zachowanie uwarunkowań i potrzeb ochrony środowiska tak, aby poprawa sytuacji pod jednym względem nie powodowała jednocześnie degradacji w innym miejscu.

Ponadto zwracamy uwagę, że przyjęta strategia postępowania jest i powinna być traktowana na każdym etapie – planowania, realizacji, monitorowania i oceny – jako:

- strategia, która ma skutecznie doprowadzić do pozytywnych zmian – co w konsekwencji wymaga **koncentrowania zasobów** na ograniczonej liczbie wybranych priorytetów, zarówno programowych, gospodarczych, społecznych, jak i obszarowych,
- strategia, która skupia się na wywołaniu korzystnych efektów przede wszystkim **dla rozwoju regionalnego**, i która jednocześnie jest narzędziem zarządzania **polityką rozwoju na poziomie województwa** – co w konsekwencji wymaga z jednej strony koncentrowania się na tworzeniu wartości dodanej na poziomie regionalnym, a nie traktowania strategii województwa jako źródła finansowania lokalnych strategii rozwoju, z drugiej strony wymaga **większej aktywności własnej samorządu województwa w inicjowaniu przedsięwzięć prorozwojowych**,
- strategia całościowa, odnosząca się do działania na rzecz „pożądanego kierunku rozwoju regionu w ogóle”, bez ograniczania zakresu rozstrzygnięć wyłącznie do obecnych kompetencji władz województwa – zakres tych kompetencji może się kształtować jeszcze przez wiele lat, a wyzwania, przed którymi stoi region są od nich niezależne – **kompetencje są zmienne, ale wyzwania stałe**,
- strategia, która jest narzędziem koordynacji wysiłków prorozwojowych różnych partnerów – która mobilizuje i organizuje współpracę różnych podmiotów, jest narzędziem partnerskiej polityki rozwoju, na którą składa się zarówno **budowanie więzi, jak i koordynacja celów**,
- strategia, która jest nadrzędnym dokumentem określającym politykę rozwoju województwa i **stanowi punkt wyjścia do przygotowania bardziej szczegółowych planów, programów, strategii dziedzinowych i projektów**, za pomocą których strategia będzie realizowana.

Strategia „Małopolska 2015”

Podstawowe zasady i założenia strategii

Strategia „Małopolska 2015”

Sposób postępowania

ODWAŻNA STRATEGIA

Zwykliśmy myśleć o sobie w Małopolsce w dobry sposób. Mamy wyraźne poczucie własnej wartości i odrębności, kulturowej i intelektualnej siły, życiowej zaradności i przedsiębiorczości, a jednocześnie przywiązania do tradycji i dziedzictwa – czy to w skali regionu, czy w skali wielu małych ojczyzn, które się nań składają.

Mamy wysokie aspiracje. Chcemy żyć na dobrym europejskim poziomie. Nie chcemy być regionem jednym z wielu – z racji geopolitycznych zaszłości skazanym na wieczną pogoń za liderami, którzy decydują o kierunkach zmian. Chcemy by Kraków wyrastał na prawdziwie europejską metropolię, nasze przedsiębiorstwa i gospodarstwa konkurowały z powodzeniem w skali międzynarodowej, nasze uczelnie były prawdziwie europejskimi uniwersytetami, nasze dzieci były pełnoprawnymi Europejczykami, a nasze rodziny żyły godnie. Chcemy umacniać się w roli liczącego się partnera dla sąsiadujących regionów – zarówno po polskiej, jak i po słowackiej stronie granicy.

Tak ambitne zamierzenia, aby były realne, wymagają **odważnej strategii postępowania i konsekwencji w jej realizacji**. W przeciwnym razie tracimy nasze szanse. **W dzisiejszym świecie globalnego konkurowania liderów i talentów, pracowników i przedsiębiorstw, regionów i krajów, zachowawcza strategia małych kroków i drobnych zmian nie wystarczy**. Potrzeba wyraźnej strategii, która zmobilizuje społeczność regionalną do stawienia czoła wyzwaniom dnia dzisiejszego i jutra oraz zmobilizuje nas wszystkich do **jakościowych zmian**.

Dzisiaj nie jesteśmy, ani regionem na tyle wewnętrznie ubogim i zacofanym, aby ograniczyć się do tradycyjnej polityki rozwoju koncentrującej się na inwestycjach, ani regionem na tyle nowoczesnym i innowacyjnym, aby pozwolić sobie na politykę rozwoju opartą wyłącznie na technologiach, innowacjach i wiedzy.

Jedyny rozsądny wybór, jakiego możemy dokonać, to próba połączenia kierunków i instrumentów tradycyjnej prospójnościowej polityki inwestycyjnej i społecznej z nowoczesną, proinnowacyjną polityką właściwą już dla gospodarek regionalnych ery przemysłowej. Strategia „Małopolska 2015” stara się być wyrazem takiego właśnie podejścia.

TRZY POLA AKTYWNOŚCI

Mając na uwadze dzisiejszą i przewidywaną pozycję rozwojową województwa, uwarunkowania zewnętrzne, dotychczasowe doświadczenia oraz przyjęte założenia wyjściowe zakładamy, że strategia rozwoju województwa w latach 2007–2013 koncentrować się będzie na **TRZECH POLACH AKTYWNOŚCI**:

- I – Konkurencyjność gospodarcza,
- II – Rozwój społeczny i jakość życia,
- III – Potencjał instytucjonalny,

dla których wytyczone są odpowiednio **TRZY CELE STRATEGICZNE** strategii „Małopolska 2015”:

CEL STRATEGICZNY I:

WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA – która określi atrakcyjność i pozycję regionu jako miejsca aktywności gospodarczej, co jest fundamentem ekonomicznym pomyślności i standardu życia mieszkańców województwa.

CEL STRATEGICZNY II:

STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA – co decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu, a w konsekwencji o jego konkurencyjności jako wszechstronnego środowiska życia.

CEL STRATEGICZNY III:

WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO WOJEWÓDZTWA, co jest niezbędnym narzędziem realizacji pozostałych zmian.

Cele strategiczne są rozumiane jako ogólny opis pożądanego kierunku zmian rzeczywistości regionalnej i pozycji regionu w przyszłości – w długoterminowym horyzoncie czasowym. Innymi słowy w sposób najbardziej ogólny mówią o tym, co i jak chcemy osiągnąć w perspektywie oddziaływania strategii.

STRUKTURA STRATEGII

Każde z trzech pól działania (A,B,C) obejmuje wyodrębnione **OBSZARY POLITYKI ROZWOJU** – obszary aktywności, w których samorząd województwa prowadzi określoną dla danego zagadnienia politykę.

Dla każdego z obszarów polityki sformułowane są **CELE POŚREDNIE**, których osiągnięciu podporządkowane są działania planowane w ramach danego obszaru, a które z kolei warunkują osiągnięcie celów strategicznych.

Strategia

„Małopolska 2015”

Sposób

postępowania

Strategia „Małopolska 2015”

Sposób postępowania

Strategia realizowana jest w ramach dziewięciu obszarów polityki rozwoju województwa (I–IX). Zakres tematyczny i układ pól oraz obszarów został przedstawiony poniżej:

ZAKRES TEMATYCZNY STRATEGII	
POLA STRATEGII	OBSZARY POLITYKI ROZWOJU
KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA (A)	I Społeczeństwo wiedzy i aktywności
	II Gospodarka regionalnej szansy
	III Infrastruktura dla rozwoju regionalnego
	IV Krakowski Obszar Metropolitalny
ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA (B)	V Spójność wewnątrzregionalna
	VI Ochrona środowiska
	VII Dziedzictwo i przestrzeń regionalna
POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY (C)	VIII Współpraca terytorialna
	IX Nowoczesne zarządzanie publiczne

W ramach poszczególnych obszarów polityki rozwoju w dokumencie strategii wskazujemy konkretne kierunki, w których realizowane będą kluczowe, najważniejsze dla osiągnięcia celów strategii działania i w których koncentrować się będzie aktywność merytoryczna i finansowa samorządu województwa.

Kierunki polityki rozwoju rozumiane są tu jako założenia, wskazówki działania w danej dziedzinie wyznaczające ramy, wewnątrz których powinny być ustalone cele szczegółowe interwencji i realizowane programowanie działań, ukierunkowane na osiągnięcie konkretnych rezultatów.

W konsekwencji należy przyjąć, że podstawowym narzędziem realizacji ustalonych kierunków polityki będą konkretne strategie sektorowe⁸ oraz programy wojewódzkie. Ich katalog jest otwarty – strategia rozwoju województwa wskazuje założenia programów w około 40 najważniejszych dziedzinach – niemniej lista ta może ulec wzbogaceniu w trybie aktualizacji strategii.

Podsumowując: planowana strategia postępowania uporządkowana jest w strukturę obejmującą trzy poziomy:

- CELE STRATEGICZNE sformułowane w trzech POLACH strategii (A, B, C);
- CELE POŚREDNIE odnoszące się do OBSZARÓW polityki rozwoju (I–IX);
- KIERUNKI polityki rozwoju w kluczowych dziedzinach (I.1.–IX.5.), w których sformułowane są założenia do programów wojewódzkich i strategii dziedzinowych.

Schemat 1.

SCHEMAT STRATEGII

WIZJA 2015	MAŁOPOLSKA – REGIONEM SZANS, WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU LUDZI I NOWOCZESNEJ GOSPODARKI, SILNYM AKTYWNOŚCIĄ SWYCH MIESZKAŃCÓW, CZERPIĄCYM Z DZIEDZICTWA PRZESZŁOŚCI I ZACHOWUJĄCYM TOŻSAMOŚĆ W INTEGRUJĄCEJ SIĘ EUROPIE											
POLE strategii	A. – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA				B. – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA			C. – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY				
CEL strategiczny	Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa				Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia			Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego				
OBSZAR polityki rozwoju	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX			
CEL pośredni	Lepiej wykształceni, twórczy i przedsiębiorczy mieszkańcy	Konkurencyjna, otwarta i innowacyjna gospodarka	Nowoczesna i sprawna, sprzyjająca rozwojowi społ.-gosp. infrastruktura	Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako europolii	Spójny wewnętrznie, bezpieczny, zapewniający równe szanse i możliwości rozwoju region	Wysoka jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym	Wysoka jakość środowiska przyrodniczo-kulturowego i przestrzeni regionalnej	Silna pozycja Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej	Inspirująca, przejrzysta i wspierająca rozwój administracji publicznej			

Strategia „Małopolska 2015”

Sposób postępowania

MIARA SUKCESU STRATEGII

Celom strategii towarzyszą na każdym poziomie określone z góry miary sukcesu – w postaci wymiernych wskaźników osiągnięć. Zakładamy, że miarą sukcesu w realizacji strategii będzie stopień, w jakim uda się wywołać korzystne zmiany w tych właśnie, mierzalnych parametrach. I tak:

- za miarę sukcesu na poziomie celów strategicznych – w odniesieniu do trzech pól realizacji strategii – przyjmujemy wskaźniki szerokiego, globalnego oddziaływania, w sposób generalny wskazujące zmiany w profilu społeczno-gospodarczym województwa i jego miejscu wśród regionów polskich i europejskich, do których przyczynić się ma realizacja strategii „Małopolska 2015”;
- z kolei miarami sukcesu na poziomie celów pośrednich – w odniesieniu do poszczególnych obszarów polityki – są wskaźniki oddziaływania, które opisują wprost oczekiwane długoterminowe, odłożone w czasie i trwałe spodziewane efekty działań województwa;
- wreszcie dla zachowania wewnętrznej spójności w kształtowanych w oparciu o dokument strategii „Małopolska 2015” kolejnych dokumentach programowych (programy wojewódzkie, strategie dziedziczne itp.) strategia „Małopolska 2015” określa również proponowane wskaźniki osiągnięć dla głównych kierunków polityki na poziomie realizacyjnym (na poziomie celów bezpośrednich strategii) – które powinny mieć formę wskaźników oczekiwanych rezultatów działań, rozumianych jako bezpośrednie korzyści odniesione z realizacji danego programu lub – innymi słowy – oczekiwane, korzystne zmiany w rzeczywistości, wywołane bezpośrednio dzięki realizacji danej polityki. Dla zachowania elastyczności zakłada się, że w trakcie formułowania ostatecznych wersji programów i strategii realizacyjnych wskaźniki te mogą ulegać modyfikacji, w zależności od aktualnych uwarunkowań zewnętrznych i możliwości realizacyjnych.

Równoległe na poziomie strategicznym obok wskaźników obiektywnych towarzyszącą miarą oceny dokonań będą:

- wskaźniki opinii – mówiące o opinii publicznej wyrażanej na dany temat przez reprezentatywnych przedstawicieli mieszkańców oraz węższych grup społecznych będących odbiorcami poszczególnych części strategii. W tym celu począwszy od 2006 r. – traktowanego jako punkt wyjścia – zamawiane będą regionalne, reprezentatywne badania opinii publicznej na temat zagadnień ujętych w poszczególnych polach oraz obszarach polityki rozwoju strategii „Małopolska 2015”, zaś wyrażone w nich zdanie mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorców, partnerów społecznych, osób odwiedzających Małopolskę itp. – będzie istotnym elementem oceny postępów w osiągnięciu celów strategii.

Tabela 3.

MIARY SUKCESU DLA CELÓW STRATEGICZNYCH STRATEGII „MAŁOPOLSKA 2015”

CEL STRATEGICZNY	WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA	STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA	WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO
MIARA SUKCESU	<p>Opinia publiczna:</p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz przedsiębiorców i inwestorów</p>	<p>Opinia publiczna:</p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz turystów (przyjezdnych)</p>	<p>Opinia publiczna:</p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych i interesantów</p>
	<p>Miara statystyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu PKB Małopolski w odniesieniu do średniej dla UE-25 - korzystny na tle średniej dla kraju i pozostałych województw • Wzrost udziału zatrudnionych w sektorze usług - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 • Przyrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 	<p>Miara statystyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie dodatniego salda migracji do województwa - na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 • Malejące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem: - wpływów z tytułu PIT w przeliczeniu na mieszkańca, - stopy bezrobocia, - udziału dzieci w grupie wiekowej od 3 lat uczęszczających do przedszkola, - salda migracji. • Przyrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym • Wzrost udziału środków budżetowych samorządów przeznaczonych na edukację i kulturę - korzystne na tle średniej dla kraju oraz pozostałych województw 	<p>Miara statystyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 • Wzrost stopnia rozwoju e-usług publicznych - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 • Rosnący udział środków finansowych przyciągniętych do województwa przez JST na realizację strategii „Małopolska 2015” z wewnętrznych źródeł finansowania poza RPO* - korzystny na tle pozostałych województw

* RPO = regionalny program operacyjny

Tabela 4.

**WARTOŚCI BAZOWE I DOCELOWE WSKAŹNIKÓW OSIĄGNIĘĆ
USTALONYCH DLA CELU STRATEGICZNEGO W POLU A STRATEGII „MAŁOPOLSKA 2015”**

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE A – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA			
CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA			
Opinia mieszkańców, przedsiębiorców i inwestorów	do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grupy przedsiębiorców i inwestorów prowadzone na reprezentatywnej próbie	—
Poziom PKB Małopolski w odniesieniu do średniej dla UE-25	Małopolska – 38,8% (2001 r.) (w 2002 r. 39,5%) Polska – 44,9% (2001 r.) UE-25=100 (2001 r.)	„Trzeci Raport o spójności gospodarczej i społecznej”, Eurostat "News release" 45/2005	Małopolska – 54 %
Udział zatrudnionych w sektorze usług	Małopolska – 49,3% (2002 r.) Polska – 52,0% UE-25 – 65,8 %	„Trzeci Raport o spójności gospodarczej i społecznej”	Małopolska – 65 %
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej	Małopolska: 89% – 2 171 zł (2004 r.) Polska: 100% – 2 424 zł	„Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw”, nr 1/2005	Małopolska – 95 %

Tabela 5.

**WARTOŚCI BAZOWE I DOCELOWE WSKAŹNIKÓW OSIĄGNIĘĆ
USTALONYCH DLA CELU STRATEGICZNEGO W POLU B STRATEGII „MAŁOPOLSKA 2015”**

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE B – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA CEL STRATEGICZNY: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZĘCHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA			
Opinia mieszkańców i turystów (przyjezdnych)	do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grupy przyjezdnych (turystów) krajowych i zagranicznych prowadzone na reprezentatywnej próbie	—
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności (w skali województwa)	Małopolska: 1 (2004 r.), Polska: -0,2	„Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Małopolska: minimum 1
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej	Małopolska: 94,3% – 641,66 zł (2003 r.) Polska: 100% – 680,5 zł (2003 r.)	„Rocznik województwa 2004”, US w Krakowie; „Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Małopolska – 98 %
Zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem:			
a/ wpływów z tytułu PIT w przeliczeniu na pracującego bez pracujących w rolnictwie	Małopolska: do uzupełnienia Zróżnicowanie: do uzupełnienia	Izba Skarbowa	Zróżnicowanie: 1:2
b/ stopy bezrobocia	Małopolska: 15% (31.XII 2004) Zróżnicowanie: 1:3,9	„Rocznik województwa 2004”, US w Krakowie; „Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Zróżnicowanie: 1:3
c/ dzieci w grupie wiekowej od 3 lat uczęszczających do przedszkola	Małopolska: 381,7 (2003 r., grupa 3–6lat) Zróżnicowanie: do uzupełnienia		Zróżnicowanie: 1:2,5
d/ salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności na pobyt stały	Małopolska: 1 (2004 r.) Zróżnicowanie: 1:4,5		Zróżnicowanie: 1:3

Tabela 6.

**WARTOŚCI BAZOWE I DOCELOWE WSKAŹNIKÓW OSIĄGNIĘĆ
USTALONYCH DLA CELU STRATEGICZNEGO W POLU C STRATEGII „MAŁOPOLSKA 2015”**

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE C – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO			
Opinia mieszkańców oraz interesantów i partnerów społeczno-gospodarczych	Do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grup partnerów społecznych i interesantów obsługiwanych przez urzędy, prowadzone na reprezentatywnej próbie	—
Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	Małopolska – 45,91% (do Sejmiku) Polska – b.d. UE – b.d.	Państwowa Komisja Wyborcza	Małopolska – 50%
Udział środków finansowych przyciągniętych do województwa przez JST na realizację strategii „Małopolska 2015” z wewnętrznych źródeł finansowania poza RPO	Do ustalenia wg danych dla roku 2005	Ankieta	Do ustalenia w raporcie otwarcia strategii
Stopień rozwoju e-usług publicznych	38% (2004)	Coroczne raporty Cap Gemini – „Rozwój eGovernment w Polsce”	75%

STRATEGIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007–2013

Część II

POLE A – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA

Konkurencyjność można definiować różnorodnie. Zgodnie z definicją przyjętą przez OECD **konkurencyjność** oznacza zdolność do generowania w długim okresie stosunkowo wysokich dochodów z czynników wytwórczych i wysokiego poziomu zatrudnienia w warunkach konkurencji międzynarodowej. Konkurencyjność można zatem rozumieć jako sukces na rynkach, który owocuje ogólnym wzrostem dobrobytu.

W dobie współczesnej, w warunkach krajów wysokorozwiniętych i tworzącej się gospodarki poprzemysłowej, powszechnie uznaje się, że podstawowym mechanizmem rozwoju jest rozwój oparty na tworzeniu, wymianie oraz wykorzystaniu **informacji i wiedzy** – na wykorzystaniu zaawansowanych technologii, na innowacyjności i kreatywności. Najszybszy wzrost i najlepsze perspektywy mają te sektory gospodarki (i te regiony), których konkurencyjność jest oparta właśnie na tworzeniu i wykorzystywaniu nowej wiedzy – na twórczym zastosowaniu dotychczasowych rozwiązań, na tworzeniu „nowych jakości”, nie znanej dotąd na odnośnym rynku „wartości dodanej”, często o charakterze niematerialnym, czy wręcz symbolicznym.

Nie musi to dotyczyć jedynie sektorów bardzo zaawansowanych technologicznie. Kluczowe znaczenie ma **nowatorstwo**, innowacyjne podejście, umiejętność wymyślania i wprowadzania na rynek nowych produktów i usług. W tym ujęciu innowacja to każdy nowy produkt, czy usługa zaspokajająca nową potrzebę lub też istniejącą potrzebę w nowy (nawet jeśli tylko wymyślony, wykreowany) sposób. Oczywiście gospodarka regionalna nie może składać się wyłącznie z zaawansowanych technologicznie i innowacyjnych firm, instytucji i organizacji, jednak to właśnie one, w dłuższej perspektywie czasu, decydować będą o jej międzynarodowej konkurencyjności.

Nowoczesna gospodarka rozwija się trwale jedynie w powiązaniu z równoległym **rozwojem społeczeństwa opartego na wiedzy**, które stanowi zarówno niezbędny fundament działania przedsiębiorstw (ostatecznie to ludzie są źródłem pomysłów), jak i tworzy potencjał do wykorzystania oraz rynek dla produktów i usług (to dobrze zarabiający ludzie są ich ostatecznymi odbiorcami). Najbardziej efektywny wzrost produktywności przedsiębiorstw odbywa się nie tyle i nie tylko dzięki nowym technologiom, lepszej organizacji pracy i nowocześniejszym urządzeniom, ile dzięki lepszym umiejętnościom pracowników. Bez nich pozostałe czynniki po wyczerpaniu prostych rezerw wydajności stają się bezproduktywne (pozbawione istotnego znaczenia).

Nie ma innowacji bez wymiany myśli, idei, know-how i technologii. Rozwój wyraża z **różnorodności**. Stąd aby wzmocnić regionalną innowacyjność trzeba działać dwutorowo. Obok przyciągania i utrzymywania nowoczesnych inwestycji i postępu technologicznego, równie ważne jest przyciąganie i zatrzymywanie twórczych i utalentowanych ludzi, którzy wzbogacą innowacyjny potencjał Małopolski.

Współczesny trwały rozwój opiera się też, w coraz większym stopniu, na **sieciach współpracy** – różnorodnych i wielostronnych powiązaniach, dzięki którym mamy szansę odnajdywać się w zmieniającym się co dzień otoczeniu. Coraz częściej mówi się o sieciowej gospodarce i sieciowym społeczeństwie, przy czym o jakości wzajemnych powiązań w sieciach współpracy decydują głównie dwa elementy: dystans geograficzny i dystans instytucjonalny pomiędzy uczestnikami.

Polityka
rozwoju
w poszczególnych
polach
strategii

Pole A –
Konkurencyjność
Gospodarcza

Polityka
rozwoju
w poszczególnych
polach
strategii

Pole A –
Konkurencyjność
Gospodarcza

Dystans geograficzny wyznaczony jest dziś nie tyle przez odległość, ile przez czas i koszt jej pokonania, a także, w coraz większym stopniu, przez jakość połączeń teleinformatycznych. Im mniej nas dzieli pod tym względem od innych ludzi, organizacji, przedsiębiorstw, regionów, tym większe są szanse na efektywną wymianę i współpracę, a w efekcie na faktyczne uczestnictwo i korzystanie z posiadanej sieci powiązań. Stąd wynika podstawowe dla rozwoju gospodarczego znaczenie infrastruktury komunikacyjnej oraz teleinformatycznej.

W warunkach małopolskich na to tło nakłada się jeszcze specyfika regionalna, która powoduje, że obraz wzbogacamy o dodatkowe elementy, które kształtować mogą, a w części już kształtują, naszą regionalną konkurencyjność.

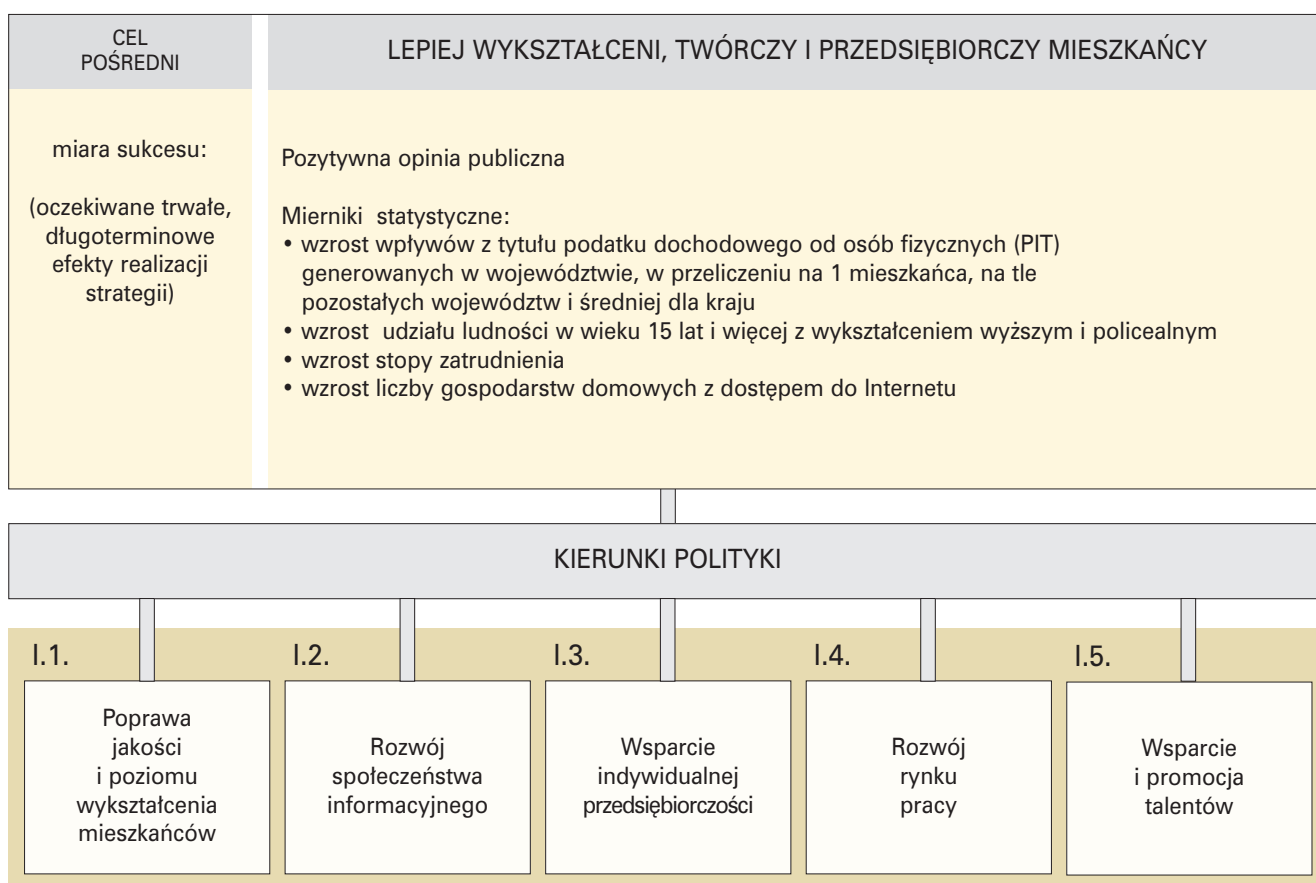
Są to m.in. potencjał demograficzny, „odziedziczony”, zakorzeniony w chrześcijaństwie potencjał kulturowy, potencjał przyrodniczy, w tym potencjał małopolskich gór i uzdrowisk, uznanie dziedzictwa kultury materialnej i duchowej oraz dziedzictwa przyrodniczego za istotne elementy życia mieszkańców i funkcjonowania społeczności regionalnej, docenienie podstawowego znaczenia jakości środowiska przyrodniczego, estetyki krajobrazu dla atrakcyjności turystycznej i mieszkalnej Małopolski, uznanie możliwości indywidualnego rozwoju mieszkańców za ważny wykładnik sukcesu rozwoju regionu, wreszcie uznanie szczególnego znaczenia aktywnych, wybitnych i utalentowanych jednostek dla sukcesu całej społeczności regionalnej.

Wszystko to sprawia, że właśnie w Małopolsce mamy szansę na pogodzenie pozytywnych elementów naszego tradycjonalizmu z nowoczesną europejskością. Mamy szansę stać się, a może i współkształtować obraz „Nowych Europejczyków” – w twórczy sposób łącząc umiejętność radzenia sobie z nowymi okolicznościami i aktywne postawy życiowe z silnym poczuciem zakorzenienia w tradycji i utrzymaniem dziedzictwa kultury i przestrzeni.

Obszary I–IV:

- obejmują cele o charakterze gospodarczym, które są siłą napędową i jednocześnie fundamentem realizacji pozostałych celów strategii, a ich osiągnięcie będzie miało decydujące znaczenie dla podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności Małopolski jako miejsca lokalizowania i prowadzenia działalności gospodarczej i – w konsekwencji – tworzenia miejsc pracy, gwarancji godziwego standardu życia mieszkańców, a w efekcie regionalnego dobrobytu,
- obejmują przedsięwzięcia służące w pierwszym rzędzie, pośrednio lub bezpośrednio: promowaniu kultury aktywności, odpowiedzialności, kreatywności i innowacyjności indywidualnej, jako podstawy rozwoju gospodarki, przy czym dotyczy to wszystkich sfer życia gospodarczego w regionie, z rolnictwem włącznie, podnoszeniu atrakcyjności i konkurencyjności regionu jako przestrzeni fizycznej, społecznej i symbolicznej, w której funkcjonują przedsiębiorstwa i przedsiębiorcy, naukowcy, twórcy i szeregowi pracownicy, rzemieślnicy i rolnicy, słowem wszystkie aktywne osoby i podmioty, które swoim wysiłkiem przyczyniają się do bogactwa i sukcesu regionu, podnoszeniu bezpośredniej konkurencyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych i lokalizowanych w Małopolsce – przy założeniu, że dominującym wątkiem jest konkurencyjność regionu jako środowiska dla prowadzenia działalności gospodarczej, a nie indywidualne wsparcie bezpośrednie.

Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności

Schemat 2. Obszar I – struktura celów.

Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności

POZYCJA WYJŚCIOWA

Aktywne i wykształcone społeczeństwo jest jednym z podstawowych czynników trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego Małopolski w najbliższej dekadzie. Działania podejmowane w ramach Obszaru I powinny stworzyć warunki do budowania społeczeństwa potrafiącego dostosować się do zmieniającego się otoczenia oraz mającego szanse i możliwości wszechstronnego rozwoju.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. wskazują, że Małopolanie są nieco lepiej wykształceni od reszty mieszkańców Polski. Mimo tej przewagi, w regionie ma miejsce znaczne zróżnicowanie w tej dziedzinie. Osoby lepiej wykształcone występują częściej w dużych miastach (wykształcenie wyższe w miastach posiadało 16%), zaś słabiej wykształcone – na terenach wiejskich (4%), stanowiących miejsce zamieszkania przeszło połowy Małopolan. Słabością województwa jest brak systemu kształcenia ustawicznego oraz niska świadomość dorosłych mieszkańców Małopolanki w kwestii potrzeby podnoszenia kwalifikacji przez całe życie.

Małopolankę cechuje silne przywiązanie do życia rodzinnego, a także zadowolenie z niego. Małopolanie radzą sobie w godzeniu roli rodziców i osób aktywnych zawodowo. Są ludźmi bardzo zaradnymi i dużo rzadziej, niż pozostali mieszkańcy kraju, korzystają ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej (0,57% gospodarstw domowych, Polska – 1,1%), kompensując braki na przykład pomocą od rodziny z zagranicy. Są to istotne atuty, które mogą uruchomić kluczowy mechanizm rozwoju społecznego, jakim są właściwe postawy wobec pracy i wyzwań cywilizacyjnych. Wymaga to jednak wspierania pod tym kątem polityk rodzinnych.

Mimo niskiego rejestrowanego bezrobocia w województwie (14,2% na koniec maja 2005 r. dla Małopolanki, wobec 18,8% dla kraju), można spodziewać się wysokiego poziomu bezrobocia ukrytego na obszarach wiejskich, gdyż nadwyżki siły roboczej były wchłaniane przez indywidualne gospodarstwa rolne. W strukturze bezrobotnych na szczególną uwagę zasługują długotrwale bezrobotni, czyli kategoria od wielu lat nieustannie wzrastająca (64,9% ogółu bezrobotnych). Ponadto, na skutek starzenia się społeczeństwa, będzie następował znaczny przyrost kategorii osób w wieku niemobilnym (45–59/64), które wymagać będą szczególnej pomocy.

Małopolaska należy do regionów, gdzie liczba przedsiębiorstw należy do najwyższych. Na koniec 2004 r. w województwie zarejestrowanych było 288,8 tys. podmiotów gospodarczych. Małopolankie firmy stanowią 8% firm w kraju, co daje nam 5 miejsce wśród regionów o największej liczbie zarejestrowanych przedsiębiorstw. Jednocześnie Małopolankę charakteryzuje duże zróżnicowanie aktywności gospodarczej. W gminach miejskich funkcjonuje większość przedsiębiorstw (w miastach funkcjonuje 53% firm, w gminach miejsko-wiejskich 26%, a na terenach wiejskich 21%). Średnio w Małopolance zarejestrowanych jest 88 podmiotów na 1000 mieszkańców, lecz 15 z 22 powiatów nie osiąga tej średniej. W świetle tych danych istnieje potrzeba realizacji działań na rzecz wspierania postaw aktywności i zaradności dla rozwoju przedsiębiorczości Małopolan. Podejmowane będą działania wspierające aktywność, tak by przyczyniały się do powstawania nowych przedsiębiorstw.

O stopniu rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa świadczy nie tylko infrastruktura, ale i poziom wykorzystania przez ludzi technologii informacyjno-telekomunikacyjnych. Pod względem łączy telefonicznych (32,7%, dla Polski 32,1%), wyposażenia w komputery osobiste gospodarstw domowych (29,4% dla Polski 25,1%) oraz podłączenia do Internetu (13,3% dla Polski 12,4%) Małopolska odwzorowuje średnie charakterystyki dla Polski bądź minimalnie je przewyższa, przy równocześnie dużym zróżnicowaniu regionalnym.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W ramach obszaru przewiduje się działania ukierunkowane na:

- Dostosowanie wykształcenia mieszkańców do potrzeb rynku pracy i gospodarki, podniesienie kwalifikacji i umiejętności, zapewnienie przez system edukacji wszechstronnego rozwoju ucznia ze szczególnym uwzględnieniem aspektów wychowawczych oraz kształtowania postaw patriotycznych i tożsamości regionalnej.
- Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego i upowszechnienie dostępu do informacji. Wykorzystywanie najnowszych zdobyczy naukowych oraz technik informacyjnych w codziennym życiu i działaniu mieszkańców.
- Stymulowanie i wspieranie przedsiębiorczości, szczególnie w zakresie tworzenia nowych firm lub wspierania już istniejących. Większy poziom przedsiębiorczości stanie się również czynnikiem sprzyjającym realizacji nowych pomysłów i budowaniu przewagi konkurencyjnej Małopolski w Europie.
- Wzrost poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia mieszkańców, stopniowe zmniejszanie poziomu bezrobocia i rozwiązywanie problemów z nim związanych (m.in. długotrwałe bezrobocie).
- Tworzenie zróżnicowanych form skutecznego wsparcia dla osób szczególnie utalentowanych w różnych dziedzinach tak, aby właśnie w Małopolsce znalazły warunki do rozwoju i spożytkowania swojego potencjału.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Poprawa jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost udziału 22-latków posiadających co najmniej wykształcenie średnie (ISCED 3) dla reprezentacji grupy wiekowej 20–24 lata,
- ▶ wzrost udziału wydatków publicznych ogółem na edukację w PKB,
- ▶ wzrost udziału mieszkańców uczestniczących w ustawicznym szkoleniu zawodowym.

Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności

Kierunki polityki

założenia programowe:

Rozwój systemu kształcenia, w tym kształcenia ustawicznego, poprzez m.in.

- II Utworzenie sieci doradców edukacyjnych wspartej siecią informatyczną,
- II Propagowanie idei kształcenia ustawicznego oraz świadczenie usług dotyczących podnoszenia i/lub zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia, w tym na przykład utworzenie jednej lub kilku samorządowych ośrodków metodycznych kształcenia ustawicznego,
- II Rozwój postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystania z poradnictwa i kształcenia zawodowego,
- II Wprowadzenie rozwiązań zwiększających uczestnictwo osób starszych w systemie kształcenia ustawicznego,
- II Permanentne badanie rynku pracy i dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb.

Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, w tym:

- II Projekty stypendialne, stażowe i praktyki zawodowe,
- II Wsparcie młodzieży szczególnie aktywnej edukacyjnie i uzdolnionej,
- II Pomoc młodzieży w rozpoczęciu kariery poprzez dofinansowanie projektów twórczych oraz szkoleń z zakresu przedsiębiorczości,
- II Wdrażanie programów wychowawczych o tematyce regionalnej, kulturowej, patriotycznej oraz przygotowującej do pełnienia ról rodzinnych,
- II Wdrażanie programów upowszechniających kulturę fizyczną,
- II Opracowanie i stworzenie systemu zachęt dla pracodawców do organizowania praktyk zawodowych.

Rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym:

- II Modernizacja i rozbudowa bazy dydaktycznej i socjalnej szkół wyższych,
- II Rozwój infrastruktury kształcenia ustawicznego,
- II Modernizacja i rozbudowa bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych ze szczególnym uwzględnieniem bazy praktycznej nauki zawodu,
- II Rozwój infrastruktury wychowawczej, w tym służącej rozwojowi kultury fizycznej.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby uczestników kursów e-learningowych,
- ▶ wzrost liczby użytkowników korzystających z informacji na stronach internetowych instytucji publicznych,
- ▶ wzrost liczby użytkowników korzystających z formularzy urzędowych dostępnych w Internecie,
- ▶ wzrost liczby osób zatrudnionych w branży ICT.

założenia programowe:

Poprawa jakości życia mieszkańców Małopolski i wzmocnienie spójności społecznej poprzez upowszechnianie nowoczesnych technologii, w tym:

- || Tworzenie i rozbudowa zintegrowanych usług publicznych dostępnych na różnych platformach cyfrowych (na zasadzie interoperacyjności) – telefonia komórkowa, 3G, VoIP, telewizja cyfrowa, Internet itp., umożliwiającą korzystanie z nich 24 godziny na dobę,
- || Tworzenie i rozbudowa systemów usług edukacyjnych (szkolenia dla różnych grup społecznych, e-learning) mających poprawić umiejętności stosowania technologii informacyjnych przez mieszkańców,
- || Stworzenie systemu szkoleń dla pracowników instytucji publicznych i edukacyjnych (nauczyciele, pracownicy bibliotek i telecentrów), zajmujących się promocją społeczeństwa informacyjnego w środowisku lokalnym,
- || Tworzenie rozwiązań teleinformatycznych wzmacniających spójność społeczną i udział mieszkańców w życiu publicznym, w tym stymulowanie aktywnego udziału w procesie podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym (e-demokracja),
- || Promocja społeczeństwa informacyjnego,
- || Zwiększenie poziomu inwestycji w zakresie badań nad ICT i wdrażania innowacyjnych rozwiązań w gospodarce regionu, w tym:
 - Stworzenie systemu wsparcia działań innowacyjnych i inwestycyjnych w zakresie rozwoju branży ICT poprzez koordynację działań jednostek akademickich, badawczo-rozwojowych i przedsiębiorstw ICT w tworzeniu i wdrażaniu nowych rozwiązań teleinformatycznych,
 - Stworzenie systemu wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży IT,
 - Podejmowanie inicjatyw zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy w branży ICT,
 - Stworzenie systemu rozwoju kadr dla potrzeb sektora innowacyjnych technologii i ICT.

Wsparcie indywidualnej przedsiębiorczości – wsparcie dla powstania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (MSP)

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost wskaźnika przedsiębiorczości w stosunku do innych województw,
- ▶ wzrost zatrudnienia w sektorze MSP
- ▶ malejące zróżnicowanie aktywności gospodarczej według powiatów

*Obszar I –
Społeczeństwo
wiedzy
i aktywności*

Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności

założenia programowe:

Przewidywane działania koncentrować się będą na następujących polach:

- II Rozwój instrumentów wsparcia dla rozpoczynających działalność gospodarczą i istniejących MSP, w tym:
 - wsparcie finansowe podstawowe i inwestycyjne,
 - rozwój instrumentów mikrofinansowych.
- II Rozwój przedsiębiorczości oraz działalności okołorolniczej i pozarolniczej na terenach wiejskich, w tym:
 - promocja przedsiębiorczości na terenach wiejskich,
 - mikropożyczki na podejmowanie działalności pozarolniczej i okołorolniczej,
 - inkubatory przedsiębiorczości na terenach wiejskich.
- II Wsparcie szkoleniowe, doradcze i informacyjne dla rozpoczynających działalność gospodarczą i istniejących MSP, w tym:
 - szkolenia w zakresie przedsiębiorczości i praktyki prowadzenia działalności gospodarczej,
 - zindywidualizowane usługi doradcze dla mieszkańców decydujących się na założenie firmy,
 - szkolenia dostosowawcze do danego sektora,
 - promocja i popularyzacja postaw przedsiębiorczych,
 - wsparcie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw rodzinnych.
- II Rozwój infrastruktury dla nowych i istniejących firm, w tym:
 - tworzenie inkubatorów,
 - organizowanie centrów aktywności gospodarczej,
 - tworzenie centrów edukacji.

Szczególna uwaga poświęcona zostanie przedsiębiorstwom wykorzystującym w działalności gospodarczej wiedzę, innowacje i nowoczesne technologie.

Rozwój rynku pracy – stworzenie wszystkim mieszkańcom Małopolski szans rozwoju zawodowego i zatrudnienia

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ zmniejszenie się udziału osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy w grupie bezrobotnych ogółem,
- ▶ wzrost stopy ponownego zatrudnienia osób uczestniczących w programach rynku pracy finansowanych ze środków publicznych,
- ▶ wzrost poziomu uczestnictwa mieszkańców w kształceniu ustawicznym.

założenia programowe:

Rozwój postaw związanych z przystosowaniem do wymagań rynku pracy, w tym:

- || Świadczenie usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej,
- || Poradnictwo zawodowe skierowane na identyfikowanie i rozwijanie postaw aktywnych i kompetencji przedsiębiorczych,
- || Rozwój postaw związanych z korzystaniem z poradnictwa i kształcenia zawodowego.
- || Wyrównywanie szans w zakresie dostępu do rynku pracy i awansu zawodowego, w tym:
 - Wyrównywanie szans kobiet w zakresie dostępu do awansu zawodowego,
 - Przełamywanie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym znalezienie zatrudnienia,
 - Ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym,
 - Aktywizacja ludności wiejskiej w obszarach działalności gospodarczej o charakterze okołorolniczym lub pozarolniczym,
 - Wsparcie dla rodzin, w których minimum jedno z rodziców jest osobą bezrobotną.
- || Budowanie dialogu i partnerstwa instytucji rynku pracy w rozwiązywaniu lokalnych problemów związanych z zatrudnieniem i bezrobociem:
 - Promocja i realizacja lokalnych paktów na rzecz zatrudnienia,
 - Udział organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu lokalnych problemów związanych z rynkiem pracy.
- || Tworzenie warunków i rozwijanie kompetencji zawodowych pracowników instytucji rynku pracy w zakresie umiejętnego doradztwa i wspierania osób poszukujących zatrudnienia oraz tworzenie efektywnego partnerstwa, w tym:
 - Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pośredników pracy i doradców zawodowych, szczególnie w zakresie poradnictwa indywidualnego,
 - Wprowadzenie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego,
 - Wypracowanie procedur współpracy między instytucjami rynku pracy w zakresie przepływu, kierowania klientów, wymiany informacji,
 - Stworzenie platformy w zakresie poradnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego.

*Obszar I –
Społeczeństwo
wiedzy
i aktywności*

*Obszar I –
Społeczeństwo
wiedzy
i aktywności*

Wsparcie i promocja talentów

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost udziału dzieci objętych zajęciami przedszkolnymi,
- ▶ wzrost udziału dzieci i młodzieży objętych zajęciami dodatkowymi,
- ▶ wzrost liczby małopolskich laureatów nagród oraz finalistów olimpiad i konkursów krajowych i międzynarodowych w różnych dziedzinach.

założenia programowe:

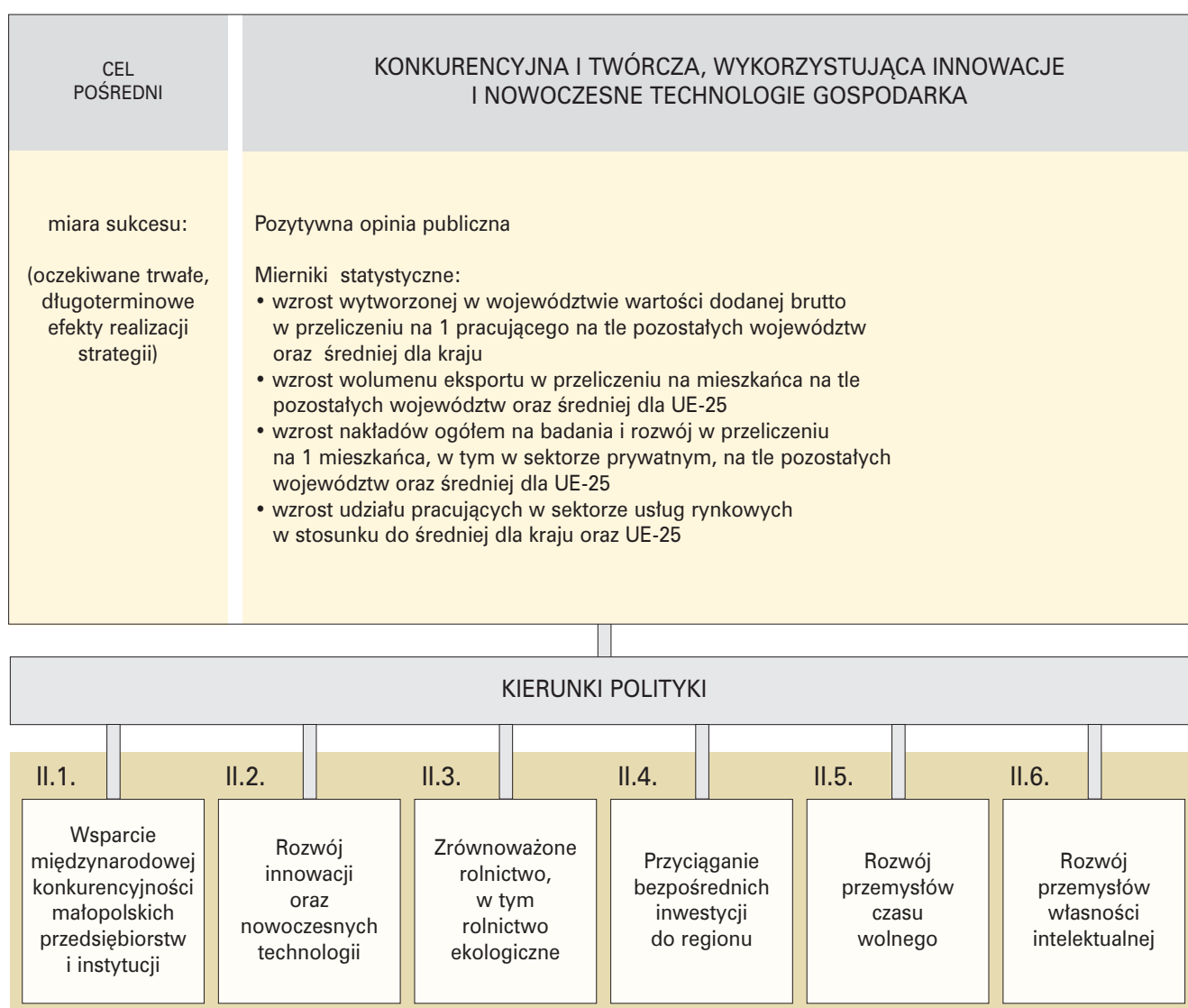
Stworzenie korzystnych warunków dla ujawniania się i rozwijania talentów mieszkańców województwa (szczególnie wśród dzieci i młodzieży), w tym:

- II Zapewnienie powszechnego, równego dostępu do wychowania przedszkolnego oraz dodatkowych zajęć dla dzieci,
- II Systemowe wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez stypendia oraz nagrody w różnych dziedzinach, szczególnie w dziedzinach priorytetowo traktowanych w strategii (kultura, turystyka, sport, nauki ścisłe i inżynierskie, informatyka),
- II Pomoc dla wybitnych młodych naukowców, twórców, artystów i sportowców w rozpoczęciu kariery m.in. poprzez stypendia, dofinansowanie ich projektów oraz rozwój kompetencji (z zagranicznym funduszem stypendialnym łącznie).

Zapobieganie odpływowi z województwa wybitnych jednostek, które nie znajdują tu wystarczających warunków dla realizacji swoich talentów, w tym:

- II Systemowe wsparcie projektów wybitnych naukowców, twórców, artystów i sportowców z Małopolski, które wpisują się w cele strategii,
- II Wsparcie doskonalenia warsztatu naukowego, twórczego, artystycznego, sportowego w ramach programów pobytowych i stażowych, warsztatów mistrzowskich i szkół letnich, w tym według formuły twórca (mistrz)–instytucja–uczeń.

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

Schemat 3. Obszar II – struktura celów.

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

POZYCJA WYJŚCIOWA

W 2003 r. Produkt Krajowy Brutto (PKB) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Małopolsce wyniósł 18 522 zł, co sytuowało województwo małopolskie na 10 miejscu w kraju. W okresie od 1999 do 2003 r. jego poziom systematycznie wzrastał, podobnie jak poziom wartości dodanej brutto (WDB) – na przestrzeni 5 lat wskaźniki te wzrosły o około 31%. Równocześnie korzystnie zmienia się struktura wartości dodanej brutto – maleje odsetek WDB wytworzonej przez przemysł, budownictwo oraz gospodarkę rolno-leśną na rzecz usług rynkowych i nierynkowych.

Wartość eksportu województwa małopolskiego w 2004 r. wyniosła 3 669,4 mln USD, wykazując wzrost o 2 166,1 mln USD w porównaniu z 2000 r. W latach 2000–2004 eksport województwa wzrósł o 144%, zaś średnia roczna dynamika wartości eksportu wynosiła 25,1%, co plasuje region powyżej średniej krajowej (22,7%). Udział eksportu w produkcji sprzedanej Małopolski wzrósł z 18,5% w 2000 r. do 33,8% w 2004 r., co oznacza, że tempo wzrostu eksportu było wyższe od tempa wzrostu produkcji. Wartość eksportu per capita wyniosła w 2004 r. 1 126 USD – w porównaniu do 465 USD w 2000 r. Małopolska należy jednak wciąż do regionów, które mają mniejszy udział w eksporcie z Polski (5,5%) zarówno w stosunku do udziału w wytwarzaniu PKB, jak i produkcji sprzedanej (7%).

W 2003 r. małopolski przemysł, podobnie jak przemysł w całym kraju, zaczął wykazywać oznaki ożywienia, po okresie recesji rozpoczętej w 2000 r. Jedną z nich jest wzrastająca liczba przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniających powyżej 9 osób (prowadzących księgi rachunkowe), które wytwarzają podstawową wielkość produkcji w skali województwa. Liczba wspomnianych przedsiębiorstw spadała systematycznie w okresie 1999–2002 (z 1 088 do 1 039), by w 2003 r. wzrosnąć (do 1 070) – dokonywało się to w podobnym tempie jak w całym kraju.

Między 2001 a 2004 r. liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie małopolskim zmniejszyła się z około 24,9 tys. do nieco ponad 17 tys., a więc o około 30%. Związane to było głównie z ponad 30-procentowym zmniejszeniem się liczby osób fizycznych zakładających własne przedsiębiorstwa (zakłady osób fizycznych stanowią około 90% wszystkich nowo rejestrowanych przedsiębiorstw). Nieco mniej, bo o ok. 35% zmniejszyła się we wspomnianym okresie liczba rejestrowanych spółek cywilnych. Natomiast liczba nowozarejestrowanych spółek handlowych, po gwałtownym spadku w 2002 r., wróciła w 2004 r. mniej więcej do poziomu z roku 2001. Tendencje w zakresie tworzenia nowych firm obserwowane w województwie małopolskim są dokładnym odbiciem sytuacji istniejącej w całym kraju. Systematyczny spadek liczby nowotworzonych zakładów osób fizycznych spowodowany jest z jednej strony niskim tempem dochodów nominalnych ludności (w niektórych latach niższym niż tempo wzrostu cen), a z drugiej strony istniejącymi barierami rozwoju przedsiębiorczości, zniechęcającymi społeczeństwo do pracy na własny rachunek. Do takich barier zaliczyć można na przykład zwiększający się zakres biurokratycznych regulacji krępujących swobodę gospodarczą. Między rokiem 1999 a 2003 liczba mikroprzedsiębiorstw w województwie małopolskim zmniejszyła się o 7,5% (w skali kraju o 6,3%). Nie spowodowało to jednak spadku liczby pracujących w mikroprzedsiębiorstwach.

Stało się tak ze względu na istotny wzrost zatrudnienia w należących do tej grupy firmach posiadających osobowość prawną.

Od 1999 r. systematycznie rosną w województwie nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R). W przeliczeniu na mieszkańca w 1999 r. wynosiły 134 zł, a w 2003 – 160 zł. W relacji do PKB nakłady na B+R stanowiły w 2002 r. 0,9%. Niestety w ogólnej kwocie nakładów w latach 2002 i 2003 rosły wydatki bieżące, malały natomiast wydatki inwestycyjne.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Rozwój województwa jest bezpośrednio związany z umacnianiem regionalnej gospodarki, procesem rozumianym jako prowadzenie działań na rzecz osiągnięcia ciągłej i długotrwałej zdolności firm do sprzedaży swoich usług i towarów w warunkach globalnej konkurencji.

Wsparcie konkurencyjności regionalnej jest procesem kompleksowym, obejmującym cały obszar Małopolski. Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym przypadku, rozumiana jest jako identyfikowanie obszarów, w których społeczności lokalne mogą osiągnąć konkurencyjność regionalną i wspieranie ich. Przy tych założeniach konkurencyjność regionalna i zrównoważony rozwój nie wykluczają się, wręcz przeciwnie – są komplementarne.

W oparciu o diagnozę stanu gospodarki Małopolski zidentyfikowano priorytetowe obszary wsparcia konkurencyjności regionalnej w najbliższych latach:

- wsparcie konkurencyjności firm na rynkach międzynarodowych,
- wsparcie pozyskiwania bezpośrednich inwestycji,
- wsparcie działań proinnowacyjnych, wykorzystania wysokich technologii i rozwoju firm wykorzystujących zaawansowane technologie oraz wykorzystujących własność intelektualną,
- wsparcie pozarolniczej aktywizacji obszarów wiejskich,
- wsparcie przemysłów czasu wolnego jako gałęzi gospodarki (w tym turystyki uzdrowiskowej, sportu i rekreacji).

Istotną zmianą w stosunku do dotychczasowej polityki rozwoju jest włączenie w sferę gospodarczą turystyki oraz usług towarzyszących. Podejście to uwarunkowane jest identyfikacją turystyki jako kluczowej branży w kontekście tak konkurencyjności regionalnej jak i roli jaką odgrywa dla zrównoważonego rozwoju. Efektem prac diagnostycznych jest ustalenie strategicznych obszarów rozwoju gospodarczego w Małopolsce, do których zalicza się:

- Eksport towarów i usług (ze względu na wolny wzrost popytu wewnętrznego oraz niski wzrost siły nabywczej),
- Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wzrost inwestycji przedsiębiorstw lokalnych,
- Komerccjalizację badań naukowych,
- Inwestycje publiczne w obszarze infrastruktury technicznej, w tym ochrony środowiska i łączności, zwłaszcza zwiększających dostępność inwestycyjną subregionu północnego, szczególnie Tarnowa i powiatu tarnowskiego ziemskiego.
- Rozwój infrastruktury turystycznej oraz infrastruktury dla rynkowych usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, uzdrowiskowych i leczniczych, a także bazy hotelarsko-gastronomicznej, zwłaszcza w subregionie południowym.

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

- Rozwój pozarolniczej działalności na terenach wiejskich,
- Rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym skojarzonego z agroturystyką, zwłaszcza w regionie Karpackim.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Wsparcie międzynarodowej konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw i instytucji

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost wolumenu eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
- ▶ wzrost liczby regularnie eksportujących przedsiębiorstw,
- ▶ wzrost udziału krajów pozaeuropejskich w całkowitej wartości eksportu.

założenia programowe:

- II Stworzenie ram prawnych pomocy publicznej na poziomie województwa w obszarze rozwoju eksportu,
- II Zbudowanie struktury realizacji programu w oparciu o partnerów społecznych,
- II Wdrażanie pośrednich i bezpośrednich narzędzi wsparcia.

W ramach programu przewiduje się w szczególności następujące działania:

- II Wsparcie instytucji otoczenia biznesu w zakresie umiędzynaradawiania małopolskiej gospodarki,
- II Fundusz dotacji inwestycyjnych,
- II Umiędzynaradawianie przedsiębiorstw,
- II Instrumenty finansowe (dopłaty do kredytów, ubezpieczenia),
- II Fundusz wsparcia nowoczesnych technologii.

Rozwój innowacji oraz nowoczesnych technologii – podniesienie poziomu innowacyjności firm w województwie i wzmocnienie kontaktów sieciowych instytucji związanych z innowacyjnością regionu

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ procentowy wzrost nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw,
- ▶ wzrost liczby nowych patentów,
- ▶ wzrost liczby dokonanych transferów technologii z instytucji sektora badawczo-rozwojowego do małych i średnich przedsiębiorstw,
- ▶ wzrost liczby studentów objętych programami nauczania umożliwiającymi rozwój kultury innowacyjnej oraz związanej z nowoczesnymi technologiami.

założenia programowe:

Podstawowym narzędziem rozwoju innowacji jest Regionalna Strategia Innowacji.

Kluczowe przewidywane działania obejmują:

- || Opracowanie programu rozbudowy instrumentów finansowego wsparcia dla rozwoju innowacyjności i nowoczesnych technologii,
- || Zbudowanie struktury realizacji programu z uwzględnieniem współpracy partnerów społecznych,
- || Opracowanie zmian programów kształcenia w celu ich dostosowania do wymagań rozwoju nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki regionu.

Do realizacji w/w przewidziano następujące działania:

- || Zwiększenie oferty wspierającej finansowanie przez przedsiębiorców i inne podmioty projektów innowacyjnych oraz z obszaru nowoczesnych technologii,
- || Zwiększenie dostępu przedsiębiorców do innowacyjnych i nowoczesnych technologii (system ulg i zachęt),
- || Udostępnienie nowoczesnej infrastruktury dla rozwoju nowych i nowoczesnych technologii oraz usług,
- || Stworzenie systemu wsparcia dla tworzenia i rozwoju parków innowacyjnych technologii i ICT,
- || Pogłębienie współpracy uczelnia–przedsiębiorstwo,
- || Utworzenie systemu pozyskiwania danych na temat stanu innowacyjności w województwie – w tym powstanie centrów informacji na temat nowych technologii,
- || Uruchomienie mechanizmów kojarzenia biznesu z ośrodkami innowacji i nowych technologii w zakresie ich dalszego transferu,
- || Promocja zewnętrzna województwa małopolskiego jako regionu innowacyjnych technologii.

Zrównoważone rolnictwo, w tym rolnictwo ekologiczne

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost areału i udziału gospodarstw ekologicznych wśród wszystkich gospodarstw rolnych,
- ▶ wzrost przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

założenia programowe:

Najważniejsze działania obejmują:

- || Wsparcie dla rozwijania wielofunkcyjności gospodarstw rolnych,
- || Poprawę struktury obszarowej gospodarstw (głównie poprzez upowszechnienie dzierżaw i scalenia ziemi rolniczej), działanie na rzecz poprawy roli ziemi, wielkości pól i legalizacji statusu władania ziemią rolniczą,
- || Zrównoważone działania produkcyjno – ekologiczne w rolnictwie, zapobiegające dezagraryzacji obszarów,
- || Promowanie przedsiębiorczości w rolnictwie i gospodarstwach, w tym wsparcie dla pozyskiwania środków pomocowych,
- || Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego – mikropożyczki, fundusz pomostowy, fundusz dotacji, promocja i wsparcie doradcze i marketingowe dla rozwoju upraw, hodowli i przetwórstwa ekologicznego,

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

- Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa żywności wysokiej jakości oraz markowych produktów żywnościowych – mikropożyczki, fundusz dotacji, promocja oraz wsparcie doradcze i marketingowe,
- Wsparcie dla rozwoju upraw roślin energetycznych,
- Promocja i wsparcie dla postępu biologicznego w rolnictwie, w tym dla hodowli ras lokalnych, uprawy rzadkich – lokalnych odmian owoców, wapnowania itp.,
- Rozwój prywatnego, obok publicznego, doradztwa rolniczego,
- Budowanie efektywnych powiązań: produkcja rolnicza–przetwórstwo–marketing i dystrybucja,
- Wsparcie marketingu i dystrybucji produktów małopolskiego rolnictwa na rynku krajowym i rynkach międzynarodowych.

Przyciąganie bezpośrednich inwestycji do regionu

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost nakładów inwestycyjnych w Małopolsce,
- ▶ wzrost wartości BIZ (bezpośrednich inwestycji zagranicznych) w ujęciu rocznym,
- ▶ wzrost udziału Małopolski w wartości BIZ w ujęciu krajowym.

założenia programowe:

Stworzenie ram prawnych pomocy publicznej na poziomie województwa w obszarze wsparcia i promocji inwestycji.

Zbudowanie struktury realizacji programu w oparciu o partnerów społecznych.

Wdrażanie pośrednich i bezpośrednich narzędzi wsparcia.

W ramach programu przewiduje się w szczególności następujące działania:

- II Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej strategicznych obszarów inwestycyjnych,
- II Promocja inwestycji,
- II Przygotowanie planów, studiów i dokumentacji pod tereny inwestycyjne,
- II Instrumenty finansowe (dopłaty do kredytów, ubezpieczenia),
- II Scalanie terenów inwestycyjnych (wykup gruntów), w tym tworzenie lokalnych parków przemysłowych,
- II Rozwój małopolskich parków przemysłowych poprzez standaryzację ich pracy, w tym stworzenie wspólnej bazy informacyjnej i systemu sprawnej pomocy inwestorom („szybka ścieżka”).

Rozwój przemysłów czasu wolnego

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ zwiększenie liczby osób korzystających z oferty wypoczynku w regionie,
- ▶ wzrost liczby zatrudnionych w działalności turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i kulturalnej.

założenia programowe:

Rozwój infrastruktury dla rozwoju ruchu turystycznego i przyjazdów uzdrowiskowych:

- || Rozwój połączeń lotniczych z wykorzystaniem regionalnego portu lotniczego,
- || Zwiększenie bezpieczeństwa i standardu podróżowania poprzez rozwój infrastruktury drogowej w oparciu o szkieletowy rozwój sieci drogowej tras turystycznych,
- || Tworzenie i promocja oferty regionu (cykliczne przedsięwzięcia, festiwale, itp.),
- || Budowa infrastruktury dla rozwoju turystyki biznesowej (konferencje, targi itp.) oraz sportu wyczynowego (areny zawodów międzynarodowych),
- || Modernizacja i rozwój infrastruktury uzdrowisk oraz infrastruktury w miejscowościach uzdrowiskowych służącej jako zaplecze dla usług uzdrowiskowych,
- || Optymalizacja usług uzdrowiskowych (komercjalizacja – np. sport & spa),
- || Poprawa dostępności komunikacyjnej obiektów służących ruchowi turystycznemu, w tym budowa parkingów i organizacja systemów transportu zbiorowego i mieszanego,
- || Rewitalizacja i waloryzacja miejsc o potencjale turystycznym oraz przeprowadzenie kompleksowych prac remontowych i konserwatorskich w najcenniejszych obiektach zabytkowych, a także ich adaptacja na cele kulturalne i turystyczne,
- || Rozwój agroturystyki.

Działanie na rzecz podniesienia rentowności usług turystycznych i ich rynkowego zorientowania:

- || Poprawa efektywności przedsiębiorstw świadczących usługi transportu kolejowego, w tym unowocześnienie taboru dla przewozów pasażerskich oraz poprawa jakości linii kolejowych,
- || Systematyczny rozwój oraz podnoszenie standardów bazy obsługującej ruch turystyczny (noclegi, gastronomia, wycieczki, serwis, usługi towarzyszące itp.) oraz infrastruktury tych usług,
- || Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej w oparciu o wykreowane produkty turystyczne,
- || Stworzenie systemu „IT” – informacji turystycznej w regionie i o regionie,
- || Utrzymanie i tworzenie infrastruktury szlaków i tras turystycznych w regionie z wykorzystaniem markowych produktów turystyki całorocznej,
- || Rozwój funkcjonalny stacji narciarskich oraz akwenów wodnych,
- || Doskonalenie zawodowe i kształcenie kadr dla rynku usług turystycznych i przemysłów kultury,
- || Rozwój zrównoważonej turystyki z poszanowaniem walorów środowiska oraz poprawą jakości środowiska naturalnego (reżim ekologiczny i krajobrazowy),
- || Wspieranie rozwoju sektora agroturystycznego.

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

Wsparcie rozwoju usług kultury i czasu wolnego:

- II Wspieranie rozwoju przedsięwzięć gospodarczych z sektora przemysłu kultury – targi, wystawy, festiwale, produkcja filmowa, muzyczna, usługi informatyczne itp.,
- II Stworzenie wojewódzkiego festiwalu teatralnego w okresie wzmożonego napływu turystów oraz wprowadzenie i promocja zintegrowanego wieloletniego programu wydarzeń artystycznych jako oferty podnoszącej atrakcyjność turystyczną,
- II Wdrażanie nowych technologii w procesy produkcji oraz dystrybucji dóbr i usług kultury,
- II Organizacja atrakcyjnych imprez promocyjnych oraz ważnych wydarzeń międzynarodowych,
- II Zwiększenie liczby przedsiębiorstw związanych z usługami sfery kultury (urynkowanie usług),
- II Tworzenie ofert turystyczno-rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- II Wspieranie rodzinnych gospodarstw agroturystycznych,
- II Aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów do inwestycji we własne nieruchomości oraz świadczenie usług kultury i turystyki,
- II Prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego oraz oferty kulturalnej, w tym potencjału twórczego,
- II Rozwój możliwości kształcenia artystycznego oraz z zakresu zarządzania kulturą i turystyką,
- II Poprawa jakości usług instytucji kultury oraz wskaźników społecznego odbioru ich oferty,
- II Zapewnienie dostępności wspieranej infrastruktury, produktów i usług dla osób niepełnosprawnych,
- II Wspieranie inicjatyw i udziału organizacji obywatelskich w sektorach kultury, turystyki i innych usługach w obszarze organizacji czasu wolnego.

Rozwój przemysłów własności intelektualnej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby przedsiębiorstw zajmujących się działalnością kreatywną¹
- ▶ wzrost liczby zatrudnionych w działalności kreatywnej

założenia programowe:

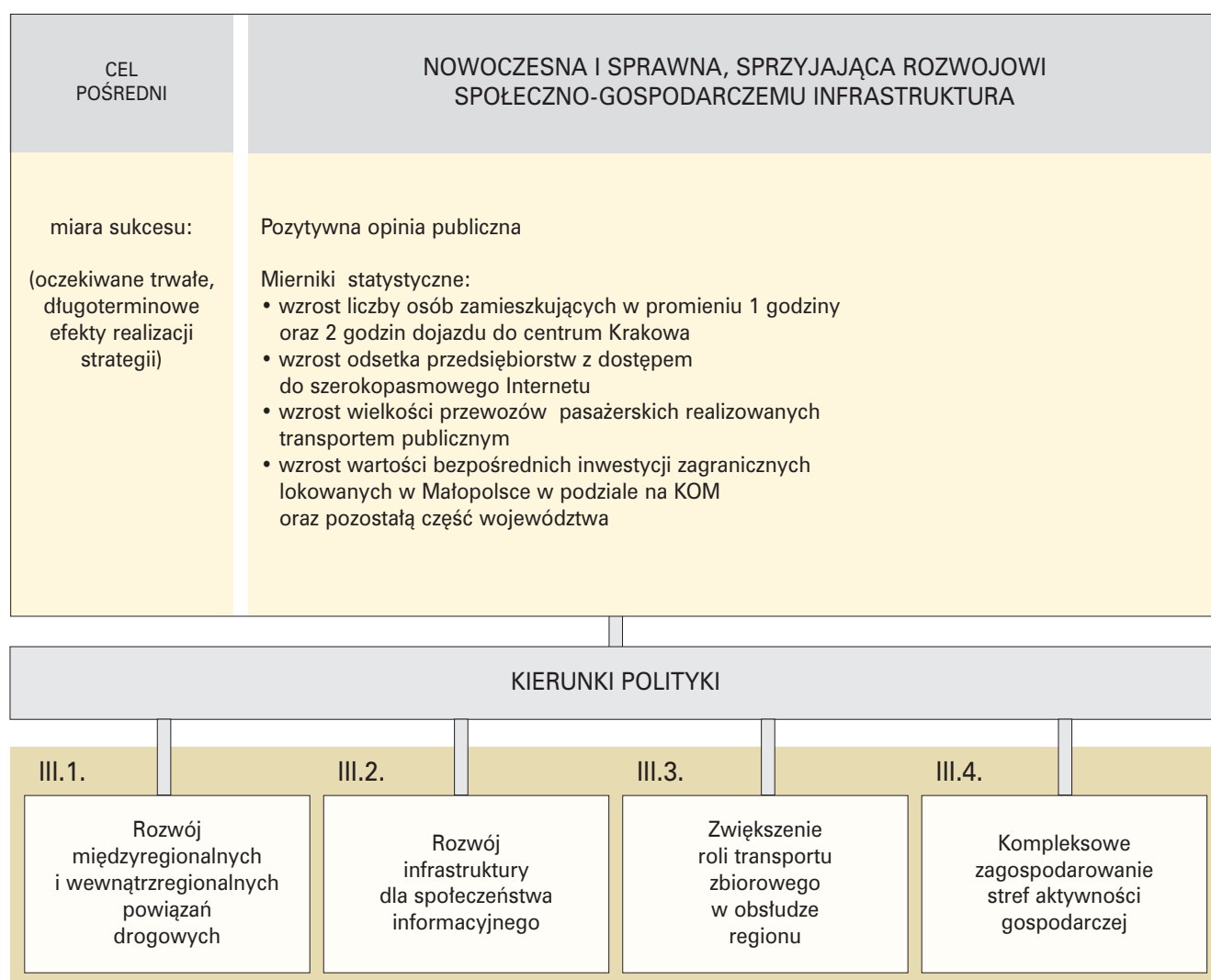
Działalność gospodarcza umownie nazwana przemysłem własności intelektualnej dotyczy przedsiębiorstw sprzedających swoje produkty i usługi w dziedzinach, których źródła leżą w indywidualnej kreatywności, umiejętnościach i talencie – takich jak dla przykładu: architektura, design, rzemiosło–rękodzieło, projektowanie, film i video, media, grafika użytkowa, muzyka, sztuka, twórczość artystyczna i literacka oraz działalność wydawnicza, działalność badawcza, naukowa i ekspercka itp.

Realizowane będzie ukierunkowane wsparcie dla tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw, produktów i usług „kreatywnych” – takich, które tworzą potencjał zatrudnienia i konkurują na rynku w oparciu o wykorzystanie efektów pracy twórczej oraz generują dochody z tytułu własności intelektualnej, w tym przewidziane jest:

- II Wsparcie badań i działań marketingowych, służących identyfikowaniu i otwieraniu nowych rynków dla produktów i usług kreatywnych,
- II Promowanie małopolskich produktów i usług kreatywnych w ramach własnych kampanii promocyjnych województwa,
- II Wsparcie dla kampanii promujących autonomiczne marki (brandy) małopolskie,
- II Wsparcie finansowe, doradcze i marketingowe procesu kształtowania, wytwarzania i komercjalizacji produktów i usług kreatywnych, szczególnie adresowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- II Wsparcie dla tworzenia i rozwoju zróżnicowanych sposobów dystrybucji wytwarzanych w Małopolsce produktów i usług kreatywnych,
- II Wykreowanie znaczącej międzynarodowej imprezy targowo-wystawienniczej promującej rynkowo zorientowaną działalność twórczą oraz wsparcie dla innych międzynarodowych imprez targowo-wystawienniczych obejmujących produkty i usługi kreatywne,
- II Stworzenie przyjaznych warunków infrastrukturalnych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw zajmujących się działalnością kreatywną, w tym:
 - inicjowanie tworzenia i wsparcie dla działalności ośrodków zajmujących się projektowaniem, wzornictwem i rozwojem produktu,
 - stworzenie i wspieranie rozwoju przynajmniej jednego regionalnego centrum produktów i usług kreatywnych – parku biznesu grupującego przestrzennie przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością twórczą w różnych dziedzinach,
- II Stworzenie łatwo dostępnego mikroinstrumentu finansowego wysokiego ryzyka dla przedsiębiorców zamierzających uruchomić lub rozwinąć działalność gospodarczą w oparciu o efekty pracy twórczej i wykorzystanie własności intelektualnej (powiązanie inwestycji kapitałowych i grantów).

Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

Schemat 4. Obszar III – struktura celów.

POZYCJA WYJŚCIOWA

Infrastruktura zapewnia prawidłowe funkcjonowanie gospodarki jako całości oraz poszczególnych jej dziedzin. Rozwój infrastruktury transportowej służy poprawie dostępności komunikacyjnej do głównych ośrodków aktywności gospodarczej województwa oraz do terenów atrakcyjnych turystycznie. Szczególne znaczenie ma obecnie poprawa stanu technicznego oraz modernizacja sieci drogowej Małopolski (zwłaszcza dróg krajowych i wojewódzkich). Stan infrastruktury transportowej będący kluczowym czynnikiem stymulującym wzrost ekonomiczny, jest jednym z najważniejszych kryteriów oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danego kraju czy regionu.

Transportowa infrastruktura liniowa województwa tworzy system w pełni powiązany i spójny z układem województw sąsiednich, układem krajowym i międzynarodowym. Drogowe i kolejowe magistrale o znaczeniu międzynarodowym mają przebieg równoleżnikowy.

Układ drogowy Małopolski można uznać za prawidłowy. Szybki wzrost natężenia ruchu, przy jednoczesnym spadku nakładów, spowodował pogorszenie stanu technicznego sieci drogowej. Istotnym mankamentem sieci drogowej są trasy tranzytowe przebiegające przez miasta, jak również małe przekroje jezdni.

Przez teren województwa małopolskiego przebiega odcinek linii E-30 Drezno–Wrocław–Katowice–Kraków–Lwów–Kijów, na bazie tej linii utworzono paneuropejski korytarz transportowy. Szlak ten ma znaczącą rolę w łączeniu i integracji nie tylko Europy Zachodniej z Ukrainą i Rosją, ale całościowo Europy i Azji. Biorąc to pod uwagę należy się spodziewać uruchomienia w najbliższych latach środków na sukcesywne dostosowanie linii do prędkości 160 km/h, a tym samym skrócenia czasu przejazdu.

Kluczowe znaczenie dla województwa będzie miała budowa nowej linii kolejowej „Podłęże–Piekielko” – co będzie realizacją korytarza Via. Będzie to pierwsza na terenie Polski nowoczesna linia kolejowa o bardzo dużej ilości obiektów inżynierskich, takich jak tunele, mosty, wiadukty, estakady.

Sieć drogowa Małopolski tworzy system w pełni powiązany z układem dróg krajowych i międzynarodowych. Przez obszar województwa przebiega III Paneuropejski Korytarz Transportowy: Zgorzelec/Olszyna–Krzyżowa–Wrocław–Opole–Katowice–Kraków–Rzeszów–Przemyśl–Medyka/Korczowa, wchodzący w skład sieci TINA i tworzący przyszłą sieć drogową TEN. Sieć TINA obejmuje najważniejsze drogi, linie kolejowe, porty lotnicze, porty morskie oraz terminale transportu kombinowanego o znaczeniu międzynarodowym.

Na terenie województwa małopolskiego w skład III-ego paneuropejskiego korytarza transportowego TINA wchodzi:

- droga krajowa nr 4 (międzyregionalna) przebiegająca w kierunku zachodnio-wschodnim, relacji Granica państwa–Wrocław–Gliwice–Katowice–Chrzanów–Kraków–Tarnów–Granica Państwa.
- odcinek linii kolejowej E-30 Drezno–Wrocław–Kraków–Rzeszów–Lwów.

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

*Obszar III –
Infrastruktura
dla rozwoju
regionalnego*

Tabela 7.

INFRASTRUKTURA DROGOWA MAŁOPOLSKI

Lp.	ELEMENTY SIECI DROGOWEJ	Długość	
		(Km)	(%)
1	Drogi krajowe	958,0	2,51
	w tym: autostrada	85,0*	0,22
2	Drogi wojewódzkie	1363,1	3,58
	w tym: drogi na terenie miast	185,2	0,49
	drogi zamiejskie	1 177,9	3,09
3	Drogi powiatowe	6 397,0	16,79
4	Drogi gminne	29 386,0	77,12
5	Razem	38 104,1	100,00

* w tym 61 km stanowi autostrada płatna

W województwie małopolskim stan techniczny ponad 500 km dróg wojewódzkich można uznać za zły. Tylko 20% ogółu dróg tej kategorii, które obejmują zarówno odcinki nowe jak i odnowione, nie wymagają remontów.

Tabela 8.

STAN TECHNICZNY DRÓG WOJEWÓDZKICH

Lp.	STAN TECHNICZNY	Długość	
		(Km)	(%)
1	Dobry	297,0	21,8
2	Zadawalający	523,4	38,4
3	Zły	541,1	39,8

W Małopolsce długość dróg krajowych w stanie złym jest prawie dwa razy większa od średniej krajowej. Tylko połowa sieci dróg krajowych nie wymaga przeprowadzenia natychmiastowych remontów.

Największy wpływ na obecny stan sieci drogowej mają następujące czynniki:

- wzrastające natężenie ruchu samochodowego, wynikające głównie ze wzrostu przewozów towarowych transportem samochodowym,
- konstrukcje nawierzchni dróg nieprzystosowane do zwiększonych nacisków,
- brak skutecznego systemu eliminacji z ruchu pojazdów przeciążonych,
- niedostateczna ilość środków finansowych przeznaczonych na odnowę nawierzchni i bieżące utrzymanie dróg oraz rozbudowę infrastruktury.

Obszar Małopolski przecina 1 043,1 km linii oraz łącznic kolejowych. W ogólnej długości linii kolejowych 43,6% stanowią linie dwu- lub więcej torowe. 87,8% linii jest zelektryfikowana.

Tabela 9.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA MAŁOPOLSKI

Lp.	ELEMENTY SIECI KOLEJOWEJ	Długość	
		(Km)	(%)
1	Linie magistralne	154,3	14,79
2	Linie pierwszorzędne	591,7	56,73
3	Linie drugorzędne	220,2	21,11
4	Linie o znaczeniu miejscowym	76,9	7,37
5	Razem	1043,1	100,00

Największe obciążenie ruchem pasażerskim występuje na liniach magistralnych:

- Kraków–Trzebinia–Katowice,
- Kraków–Tarnów,
- Kraków–Warszawa.

Poza obsługą kolejową pozostają powiaty proszowicki, myślenicki oraz dąbrowski.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Przedmiotem polityki transportowej województwa jest określenie celów szczegółowych sprawnego systemu transportowego regionu, a na tej podstawie – zadań, jakie dla osiągnięcia tego celu mają być podjęte oraz środków dla ich realizacji. Ze względów ustrojowych, ukształtowanie tych celów, zadań i środków realizacji musi być podjęte przez samorząd województwa we współpracy z zainteresowanymi podmiotami – począwszy od administracji rządowej, przez sąsiednie i inne jednostki samorządu terytorialnego, do podmiotów gospodarczych oraz grup obywatelskich i politycznych.

Głównym (generalnym) celem polityki transportowej województwa jest osiągnięcie stanu zrównoważonego gałęziowo transportu. Równowaga ta opiera się na ukształtowaniu zapotrzebowania na transport i podziału pomiędzy środki przewozowe tak, aby z jednej strony nie powstawały utrudnienia w dostępie do podregionów czy miejscowości, a z drugiej strony, aby nie występowały stany zatłoczenia oraz nadmierne uciążliwości dla otoczenia. Dotyczy to przede wszystkim ograniczenia przewożenia ładunków transportem samochodowym na rzecz przewozów koleją oraz zwiększenia znaczenia komunikacji zbiorowej, w tym udziału w przewozach pasażerów pojazdów szynowych.

Poza właściwie funkcjonującą siecią drogową i kolejową należy podjąć działania zmierzające do rozbudowy i odpowiedniego dostosowania do potrzeb pasażerów Portu Lotniczego Kraków–Balice, który umożliwia nie tylko obsługę połączeń krajowych, ale także międzynarodowych. Małopolska jest jedynym regionem (poza Warszawą), który posiada lotnisko umożliwiające obsługę połączeń międzykontynentalnych. Rozwój Portu Lotniczego jest wyjątkowo ważny dla przyszłości gospodarczej i turystycznej województwa. Aktualna, w pewnym sensie uprzywilejowana pozycja, jest dobrym punktem wyjścia. Krakowskie lotnisko cały czas odnotowuje lawinowy wzrost liczby przyjmowanych pasażerów. Jednak istotnymi barierami dla dalszego rozwoju ruchu lotniczego jest infrastruktura portu i jego połączenie z centrum miasta oraz brak uregulowanych kwestii formalno-prawnych dotyczących zarządzania lotniskiem i pasami startowymi.

*Obszar III –
Infrastruktura
dla rozwoju
regionalnego*

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

- Istotna będzie także rozbudowa lotnisk subregionalnych, które poprawią dostępność komunikacyjną do ośrodków rozwoju poza obszarem metropolitalnym.

W nowoczesnej gospodarce nie można zapominać o infrastrukturze teleinformatycznej, która odgrywa znaczącą rolę w rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Kwestia rozwoju infrastruktury informatycznej jest kluczową sprawą dla rozwoju Małopolski. Od jej istnienia w regionie tj. od szybkich łącz internetowych dla instytucji i indywidualnych użytkowników zależy wzrost popytu na usługi świadczone drogą elektroniczną. Chodzi tu zarówno o usługi publiczne, jak i świadczone przez podmioty prywatne. Korzystanie z nich znacznie poprawi dostęp do wiedzy i informacji. Istnienie nowoczesnej, bezpiecznej infrastruktury znacznie poprawi również obraz Małopolski jako regionu przygotowanego na inwestycje i lokalizację przedsiębiorstw nowych technologii na jej terenie. Stworzenie warunków dla powstawania nowych przedsiębiorstw i jednostek badawczo-naukowych w postaci bezpiecznej infrastruktury teleinformatycznej na obszarze całego województwa będzie miało znaczący wpływ na rozwój gospodarczy. Rozbudowa stref aktywności gospodarczej daje możliwość wyjścia naprzeciw potrzebom przedsiębiorców z równoczesnym zachowaniem wszystkich ograniczeń prawnych. Ponadto stworzone zostają powiązania pomiędzy sferą publiczną a prywatną. Idealnym modelem możliwym do zastosowania w tym zakresie byłoby powstawanie stref aktywności przy montażu finansowym środków publicznych i prywatnych.

W odniesieniu do infrastruktury służącej rozwojowi regionalnemu zakładamy, że:

- Inwestycje obejmą nie tylko infrastrukturę transportową, ale także inne elementy wpływające na stworzenie zintegrowanego i gałęziowo zrównoważonego systemu transportowego,
- System transportowy będzie rozwijany z myślą o jego użytkownikach, a zwłaszcza o ich bezpieczeństwie i o wysokiej jakości świadczonych usług,
- Zmiany w systemie transportowym będą dążyły do poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej oraz dostosowanie jej do wymogów europejskich,
- Warunkiem realizacji strategii jest zwiększenie efektywności instytucji bezpośrednio odpowiadających za prowadzenie inwestycji. Wymaga to wzmocnienia organizacyjnego i kadrowego pionów inwestycyjnych tych instytucji. Konieczne będzie również wzmocnienie ich pozycji od strony prawnej,
- Zachowana zostanie równowaga pomiędzy nowymi inwestycjami a rozbudową i utrzymaniem infrastruktury już istniejącej.

W odniesieniu do zagospodarowania stref aktywności gospodarczej przewiduje się:

- Doprowadzenie do powstania w każdym powiecie w Małopolsce strefy aktywności gospodarczej z dyspozycyjną powierzchnią 10–20 ha,
- Stworzenie wspólnego standardu małopolskich parków przemysłowych, w tym m.in.
 - tereny te powinny być w pełni skomunikowane tj. mieć dogodny oraz odpowiadający specyfice strefy (nośność, szerokość pasów itp.) dojazd do głównych ciągów komunikacyjnych,
 - tereny te powinny być w pełni przygotowane do przyjęcia inwestorów (odpowiednia infrastruktura i obsługa).

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Rozwój międzyregionalnych i wewnątrzregionalnych powiązań drogowych

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ systematyczny przyrost procentowego stanu realizacji docelowej sieci dróg w Małopolsce,
- ▶ systematyczny przyrost procentowego stanu przebudowy sieci dróg i dostosowanie do zwiększonego nacisku na oś,
- ▶ przyrost liczby wybudowanych obwodnic miejscowości.

założenia programowe:

Podstawowym celem strategii jest radykalne przyspieszenie tempa przebudowy głównej sieci dróg krajowych i wojewódzkich, rekonstrukcja nawierzchni i dostosowanie do standardów nacisku na oś obowiązujących w UE. Realizacja tych zadań wymaga jednoczesnego rozpoczęcia prac związanych z budową i przebudową sieci dróg na wielu odcinkach, efektem czego będzie zauważalna dla społeczeństwa poprawa infrastruktury drogowej w Małopolsce.

Najważniejsze działania:

- || Budowa nowych odcinków dróg (krajowych, wojewódzkich, powiatowych),
- || Przebudowa istniejących odcinków dróg do parametrów zgodnych z wymogami UE,
- || Budowa obwodnic miejscowości,
- || Powiązanie węzłów autostradowych i dróg ekspresowych z istniejącą siecią,
- || Budowa i przebudowa dróg dojazdowych do autostrad i dróg ekspresowych,
- || Budowa i przebudowa dróg dojazdowych do województw: śląskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego oraz krajów: preszowskiego i żylińskiego,
- || Poprawa dostępności do przejść granicznych,
- || Równoważenie transportem ekologicznym,
- || Wspieranie nowoczesnych technik zarządzania i utrzymania dróg.

Elementy decydujące o rozwoju sieci drogowej w Małopolsce, w zakresie należącym do województwa:

- || Nawiązanie do podstawowego układu drogowego województwa małopolskiego o znaczeniu międzynarodowym i krajowym – autostrada, drogi szybkiego ruchu, drogi krajowe,
- || Powiązanie z transportem lotniczym – Międzynarodowy Port Lotniczy w Balicach,
- || Współpraca międzynarodowa i przygraniczna – przejścia graniczne ze Słowacją,
- || Powiązania komunikacyjne z sąsiadującymi województwami: śląskim, świętokrzyskim, podkarpackim,
- || Integracja przestrzenna województwa – powiązanie z głównymi ośrodkami, w tym z Krakowskim Obszarem Metropolitarnym,
- || Wyniesienie ruchu tranzytowego z centrów miejscowości – obejścia miejscowości.

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

Szczególna uwaga przypisana będzie do poprawy powiązań komunikacyjnych pomiędzy istniejącymi i potencjalnymi ośrodkami usługowymi i ośrodkami rozwoju oraz budowy obwodnic zgodnie z priorytetami wskazanymi w trakcie konsultacji społecznych strategii.

Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost odsetka obywateli korzystających z szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- ▶ wzrost odsetka instytucji publicznych korzystających z łącz szerokopasmowych,
- ▶ wzrost odsetka przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu,
- ▶ wzrost odsetka gospodarstw domowych korzystających z komputera,
- ▶ wzrost odsetka gospodarstw domowych korzystających z Internetu.

założenia programowe:

Znaczna grupa mieszkańców obszarów wiejskich i małych miast Małopolski jest pozbawiona możliwości korzystania z nowoczesnych rozwiązań telekomunikacyjnych. Wynika to z faktu, iż prywatni operatorzy, działający dla celów komercyjnych, w dalszym ciągu nie identyfikują tej grupy jako źródła znaczącego dochodu dla ich działalności. Ich działania koncentrują się w rejonach, gdzie infrastruktura teleinformatyczna jest stosunkowo dobrze rozbudowana.

W związku z tym, należy brać pod uwagę problem „wykluczenia cyfrowego” znacznej grupy mieszkańców Małopolski, a także nowe wyzwania wynikające z konieczności wzmocnienia małopolskich przedsiębiorstw wykorzystujących rozwiązania teleinformatyczne. Administracja samorządowa i władze województwa najlepiej rozpoznają istniejące problemy dotyczące zapotrzebowania na nowoczesną infrastrukturę informatyczną. Ma ona znaczący udział w poprawie jakości życia mieszkańców, wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej województwa małopolskiego.

Rozwój regionalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w celu włączenia Małopolski do Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Informacyjnej obejmuje następujące działania:

- II Budowa i modernizacja regionalnych bezpiecznych sieci szerokopasmowych w województwie, w szczególności na obszarach objętych wykluczeniem cyfrowym
- II Rozwój nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej niezbędnej dla rozwoju mieszkańców (Punkty Publicznego Dostępu do Internetu) i przedsiębiorstw, w tym wdrażających innowacyjne rozwiązania,
- II Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej i interoperacyjnych platform cyfrowych dla instytucji publicznych i samorządów (w tym ośrodków miejskich) dla zastosowań takich jak na przykład gospodarka komunalna, administracja, oświata i zdrowie, bezpieczeństwo publiczne, geodezja (na przykład GIS, GPS),
- II Rozbudowa bibliotecznych systemów informatycznych,
- II Rozbudowa Infrastruktury Klucza Publicznego w województwie,

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

- II Program wsparcia rozwoju lokalnych operatorów telekomunikacyjnych, wykorzystujących VoIP (telefonię internetową) oraz inne innowacyjne technologie, ułatwiające powszechny dostęp do środków telekomunikacji i obniżające koszty korzystania z nich,
- II Wsparcie inicjatyw rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej umożliwiających lokalizację, tworzenie i rozwój parków technologicznych.

W ramach działań przewiduje się m.in.

- II Projekty samorządu województwa zapewniające infrastrukturę teleinformatyczną w wymiarze regionalnym: Małopolska Sieć Szerokopasmowa, regionalne centra przetwarzania danych, Infrastruktura Klucza Publicznego, infrastruktura systemów informacji przestrzennej (na przykład GPS, GIS),
- II Programy grantowe dla samorządów rozwijających infrastrukturę informatyczną na poziomie lokalnym,
- II Programy grantowe dla placówek akademickich i naukowo-badawczych,
- II Partnerstwo publiczno-prywatne dla rozwoju infrastruktury lokalnej i regionalnej – wsparcie działań zmierzających do nawiązywania współpracy między partnerami publicznymi i przedsiębiorcami wdrażającymi nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne i komunikacyjne (ICT).

Zwiększenie roli transportu zbiorowego w obsłudze regionu

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby pasażerów przewożonych komunikacją publiczną,
- ▶ wzrost liczby pasażerów obsługiwanych w transporcie lotniczym,
- ▶ wzrost liczby kilometrów zmodernizowanych linii kolejowych.

założenia programowe:

Transport zbiorowy jest ważnym zagadnieniem – w aspekcie ekonomicznym, gospodarczym, społecznym i ekologicznym. Wypełnia on zarówno rolę społeczną (daje możliwość przemieszczania się osobom nie mającym dostępu do innych form transportu), jak i rolę kształtowania zachowań transportowych w kierunku ograniczania ruchu samochodowego w miejscach, gdzie zatłoczenie dróg stwarza problemy funkcjonalne i ekologiczne.

Do chwili obecnej w polskim prawodawstwie nie został wyznaczony organ administracji publicznej właściwy w sprawach regionalnego drogowego transportu publicznego. Dostęp do tego rynku jest tylko częściowo regulowany przez konieczność posiadania przez przewoźnika licencji zawodowych oraz zezwolenia na wykonywanie usług przewozowych. Usługi te wykonują działające w różnej formie organizacyjnej przedsiębiorstwa PKS oraz przewoźnicy prywatni na podstawie zezwoleń wydawanych stosownie do zasięgu przewozów przez właściwe miejscowo organy samorządu terytorialnego.

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

Przewoźnicy mają prawo do stanowienia cen na swoje usługi. Taka sytuacja utrudnia integrację taryfową, a w dużej mierze również integrację sieciową tego sektora transportu publicznego.

Najważniejsze obszary działania z zakresu infrastruktury kolejowej:

- || Budowa i modernizacja infrastruktury kolejowej, w tym budowa linii kolejowej Kraków–Podłęże–Piekielko–Leluchów,
- || Tabor,
- || Przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Najważniejsze obszary działania z zakresu infrastruktury lotniczej:

- || Rozbudowa infrastruktury służącej obsłudze pasażerów (terminale, parkingi wielopoziomowe, połączenie kolejowe z centrum miasta i inne)
- || Rozbudowa infrastruktury lotniskowej lotniska Kraków–Balice (płyty postojowe, drogi kołowania, ewentualnie wydłużenie drogi startowej, rozbudowa baz postojowych dla samolotów oraz unowocześnienie systemów naprowadzania i kontroli, zlikwidowanie przeszkód lotniczych), również pod kątem bezpieczeństwa pasażerów i lotniska,
- || Rozwój lotnisk lokalnych, budowa lądowisk dla helikopterów w miejscowościach turystycznych,
- || Budowa systemów „ochrony ekologicznej” (system monitorowania hałasu, itp.)

Najważniejsze działania z zakresu zarządzania transportem:

- || Podział zadań przewozowych pomiędzy kolej i komunikację drogową,
- || Reorientacja wysokotonażowego transportu samochodowego na transport kolejowy,
- || Dywersyfikacja usługodawców w zakresie sieci kolejowej i transportu kolejowego,
- || Poprawa standardu przewozów pasażerskich,
- || Zintegrowane węzły przesiadkowe i taryfy,
- || Rozwój regionalnych połączeń kolejowych, w tym turystycznych tras kolejowych,
- || Właściwa organizacja systemu transportu zbiorowego.

Kompleksowe zagospodarowanie stref aktywności gospodarczej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ powstanie w każdym powiecie w Małopolsce strefy aktywności gospodarczej z dyspozycyjną powierzchnią minimum 10–20 ha (tereny w 100% skomunikowane, przygotowane do przyjęcia inwestorów)
- ▶ przyrost powierzchni terenu zajętego pod strefy aktywności gospodarczej,
- ▶ wzrost liczby nowopowstałych przedsiębiorstw ulokowanych w strefach,
- ▶ wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach znajdujących się w strefach,

założenia programowe:

Strefa aktywności gospodarczej to wydzielony pod względem obszarowym teren, na którym zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego jest lub będzie prowadzona działalność gospodarcza. Teren ten charakteryzuje się specyficznymi, dogodniejszymi od innych, warunkami prowadzenia takiej działalności. Warunki te mogą być związane z ulgami w podatkach i opłatach (lokalnych), dostępnością infrastruktury – mediów itp.

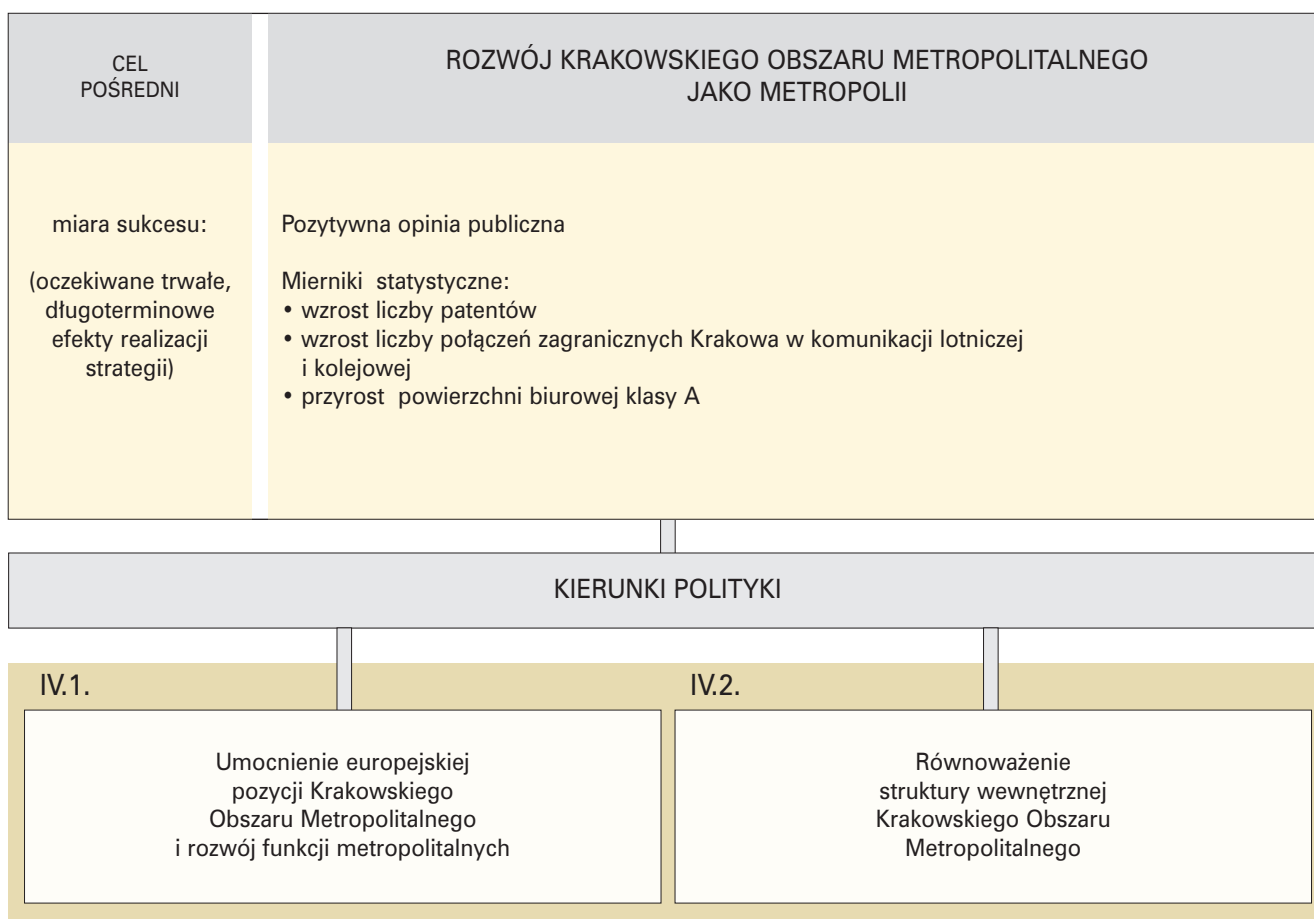
Strefa aktywności gospodarczej może służyć zarówno przedsiębiorstwom produkcyjnym, jak i usługowym, w tym firmom i skupiskom firm o specyficznych potrzebach, działających w takich dziedzinach jak turystyka czy outsourcing. Badania i analizy obszaru małych i średnich przedsiębiorstw oraz współczynniki atrakcyjności inwestycyjnej wskazują jako podstawową barierę zintensyfikowanego rozwoju brak odpowiedniej infrastruktury. Odpowiedniej w rozumieniu: użytecznej, kompletnej, taniej, łatwo dostępnej, korzystnej ekonomicznie. Z drugiej strony uwarunkowania ustawy o pomocy państwa oraz uregulowania unijne znacznie ograniczają możliwości bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Kreowanie swoistych centrów rozwojowych daje możliwość wyjścia naprzeciw potrzebom przedsiębiorców z równoczesnym dostosowaniem się do wszystkich ograniczeń prawnych.

Infrastruktura charakterystyczna dla takich stref to:

- || Dogodny dojazd (połączenia komunikacyjne z głównymi ciągami: drogowymi wojewódzkimi, krajowymi – autostradą oraz kolejowymi i lotniczymi),
- || Odpowiednio duży, zwarty, dyspozycyjny obszar,
- || Odpowiednia jakość terenu – oczyszczenie, niwelacja itp.,
- || Odpowiednia infrastruktura (media: gaz, prąd, woda, kanalizacja, telefon, Internet itp.),
- || Odpowiednie warunki inwestowania, prowadzenia działalności: ulgi w opłatach i podatkach, cena dzierżawy gruntu / zakupu gruntu itp.,
- || Usługi wspierające i dodatkowe (instytucje otoczenia biznesu, wspólny marketing, wspólna ochrona / dozór terenu itp.),
- || Zorganizowana wspólna przestrzeń użytkowa i usługi dla różnych przedsiębiorstw i pracowników, ułatwiający nawiązywanie i rozwój kontaktów oraz współpracy pomiędzy pracownikami ulokowanych firm.

Obszar III – Infrastruktura dla rozwoju regionalnego

Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny

Schemat 5. Obszar IV – struktura celów.

POZYCJA WYJŚCIOWA

Rozwój obszaru metropolitalnego to jeden z najważniejszych czynników służący utrzymaniu oraz podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej oraz międzynarodowej, a także mający wpływ na kształtowanie i funkcjonowanie jego wewnętrznej struktury przestrzennej. Prawidłowy rozwój obszaru metropolitalnego wymaga prowadzenia aktywnej polityki. W celu równoważenia potencjałów należy doprowadzić do zaktywizowania rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływającego na przewagę konkurencyjną metropolii w relacji do innych obszarów metropolitalnych, zarówno krajowych, jak i europejskich.

Krakowski Obszar Metropolitalny został zdefiniowany w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, uchwalonym w 2003 r. i delimitacja Obszaru dla potrzeb niniejszej strategii jest zgodna z tą definicją. Krakowski Obszar Metropolitalny obejmuje 52 gminy wokół Krakowa – miasta centralnego. Liczba ludności tego obszaru wynosi 1 416 582 (w tym Kraków około 740 000), a powierzchnia to 4 068,55 km².

Obszar ten został dodatkowo podzielony na trzy części:

- centralny ośrodek metropolitalny tj. Kraków,
- strefa zewnętrzna dzieląca się na: strefę podmiejską – 11 gmin,
- strefa „dojazdów do pracy” – uznając to kryterium za podstawowe dla określenia spójności funkcjonalnej Obszaru.

Krakowski Obszar Metropolitalny wyróżnia się między innymi poziomem i dynamiką urbanizacji, wysokim stopniem powiązania z krakowskim rynkiem pracy oraz niektórymi wspólnymi rozwiązaniami sieciowych elementów infrastruktury technicznej.

Nie do przecenienia jest rola, jaką metropolia krakowska odgrywa dla rozwoju Małopolski. Ma ona do spełnienia dwie funkcje. Z jednej strony jest podstawowym atutem Małopolski na polu konkurencyjności regionu. Z takiego punktu widzenia, szczególnie ważne jest pomnażanie jej potencjału. Drugą funkcją metropolii jest bezpośrednie oddziaływanie na region – poprzez dostarczanie niedostępnych poza nią usług i impulsów rozwojowych. Obecnie pierwsza z wymienionych funkcji zdecydowanie dominuje nad drugą. Dla harmonijnego rozwoju całego województwa kluczowe znaczenie ma maksymalizacja wykorzystania tych elementów potencjału Krakowa, które przyczyniają się do powiększenia potencjału również poza metropolią.

Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wiodące działania będą zmierzać do:

- podniesienia roli Krakowa jako metropolii europejskiej,
- wzmocnienia funkcji metropolitalnych obszaru, w tym w zakresie nauki, technologii, kultury, administracji, gospodarki, transportu oraz sportu,
- wzmocnienia międzynarodowej promocji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako atrakcyjnego miejsca lokalizacji inwestycji o znaczeniu europejskim, w tym siedzib instytucji i firm międzynarodowych,
- uporządkowania przestrzeni i poprawy stanu środowiska,
- integracji wewnętrznej obszaru metropolitalnego poprzez poprawę standardów transportu publicznego, zwiększenia udziału transportu publicznego w przewozach pasażerskich,
- równoważenia struktury przestrzennej KOM poprzez zapewnienie odpowiednich standardów dostępu do usług i infrastruktury społecznej poza ośrodkiem centralnym adekwatnie do rangi ośrodków lokalnych,
- gospodarczej aktywizacji obszaru, w tym zapewnienia atrakcyjnych lokalizacji i warunków dla inwestycji gospodarczych na obszarze całego KOM.

Obszary metropolitalne postrzegać należy zarówno przez pryzmat ich międzynarodowej konkurencyjności, jak i pod kątem ich roli wewnątrz regionu – jako zintegrowanego rynku pracy i działalności gospodarczej. Z tego względu nie powinno się pomijać tego wewnętrznego aspektu zważywszy, że sprawne funkcjonowanie wewnętrznej struktury pozwoli na lepszą realizację głównego kierunku przekształceń mających na celu umocnienie europejskiej roli KOM.

Kierunek ten winien być realizowany poprzez zrównoważenie wyposażenia mniejszych ośrodków KOM – proporcjonalnie do ich rangi – w elementy infrastruktury społecznej, co pozwoliłoby na przynajmniej częściowe zredukowanie negatywnych skutków migracji wewnętrznej oraz rozwój sprawnego transportu zbiorowego.

Szczegółowa identyfikacja funkcji i usług metropolitalnych, których realizacja niezbędna jest dla uzyskania światowych standardów przyjętych dla obszarów metropolitalnych, analiza dostępu do tych funkcji Małopolski, a także konkurencyjność w stosunku do innych metropolii i regionów o podobnym znaczeniu i wielkości w Europie jest podstawą do określenia listy inwestycji i działań wzmacniających tę konkurencyjność.

Innym działaniem będzie promowanie tych cech miasta i regionu, które już w tej chwili nadają mu europejskiego znaczenia – takich jak kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo-kulturowego. Działania te realizowane będą poprzez udział w instytucjach i organizacjach międzynarodowych, tworzenie ich filii na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, udział w wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także poprzez organizowanie imprez o znaczeniu międzynarodowym na terenie KOM i Małopolski. Działanie to obejmować będzie również promocję nowych form aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych.

Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny

Działania obejmujące infrastrukturę transportową polegać będą na stworzeniu modelu uwzględniającego zdecydowany wzrost udziału transportu publicznego poprzez integrację różnych środków transportu, poprawę sprawności zarządzania, dostępności i szybkości przemieszczania się ludności i komfortu tych usług. W zakresie zaś transportu towarowego stworzenie ośrodków logistycznych zapewniających ograniczenie ruchu towarowego w centrum metropolii i bardziej optymalną dystrybucję towarów.

Przygotowanie i realizacja inwestycji na obszarach zdegradowanych, powojennych i poprzemysłowych obejmować będzie reaktywację terenów, jak również realizację nowych inwestycji, w efekcie których nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska, uporządkowanie przestrzenne i aktywizacja gospodarczych obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych.

Podjęte działania powinny w perspektywie realizacji strategii przynieść następujące efekty:

- wzrost ruchu turystycznego w szczególności w zakresie turystyki biznesowej,
- zwiększenie udziału transportu publicznego w przewozach ogółem,
- ograniczenie ruchu transportu towarowego w centrum Krakowa,
- wzrost kapitału zagranicznego w inwestycjach,
- zwiększenie liczby siedzib przedsiębiorstw, szczególnie zagranicznych,
- zmiana struktury zatrudnienia na rzecz sektora usługowego, naukowego i nowoczesnych technologii,
- powstanie centrum badawczo-rozwojowego typu „Joint Research Center”, wchodzącego w skład Europejskiego Obszaru Badawczego.

Jednocześnie w celu wzmocnienia funkcji metropolitalnych pożądane jest zrealizowanie wielu znaczących projektów inwestycyjnych, takich jak:

- budowa obiektów kongresowych, widowiskowo-sportowych i targowo-wystawienniczych,
- budowa i rozbudowa bazy szkół wyższych,
- budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej,
- budowa pełnego układu obwodnicowego Krakowa i modernizacja taboru przewozów publicznych,
- rozbudowa parków technologicznych,
- budowa centrów logistycznych,
- utworzenie i budowa ośrodka upamiętniającego dorobek Jana Pawła II,
- budowa, rozbudowa i modernizacja specjalistycznej infrastruktury leczniczej,
- budowa, rozbudowa i modernizacja konkurencyjnie ukierunkowanych, podstawowych instytucji kultury, w tym sal koncertowych, muzeów sztuki współczesnej, interaktywnych ośrodków związanych z mediami elektronicznymi,
- budowa, rozbudowa i modernizacja ośrodków edukacji kulturowej (w tym szkół artystycznych i uczelni), ośrodków związanych z przemysłem filmowym, w tym grafiki i animacji komputerowej 3D oraz poszerzenie i urynkowienie projektów wzmacniających ofertę programową sektora kultury.

*Obszar IV –
Krakowski
Obszar
Metropolitalny*

KIERUNKI POLITYKI –
ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Umocnienie europejskiej pozycji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego i rozwój funkcji metropolitalnych

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby siedzib oraz central instytucji, organizacji i firm o zasięgu europejskim, w tym zagranicznych, zlokalizowanych w KOM,
- ▶ wzrost liczby noclegów zagranicznych udzielonych w hotelach w obszarze KOM,
- ▶ wzrost liczby międzynarodowych kongresów i konferencji naukowych odbywających się w Krakowie.

założenia programowe:

Najważniejsze działania obejmą:

- II Wsparcie organizacyjne oraz finansowe tworzenia i rozwoju zarówno placówek akademickich i naukowo-badawczych jak również produkcyjnych, działających w obszarze nowych i nowoczesnych technologii oraz innowacyjności,
- II Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości opartej na przemysłach przyjaznych dla środowiska,
- II Promocję nowych aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych,
- II Przygotowanie i realizację inwestycji na obszarach zdegradowanych i poprzemysłowych zainwentaryzowanych w ramach analiz i studiów. Inwestycje obejmować będą reaktywację terenów jak również realizację nowych inwestycji w efekcie, których nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska, uporządkowanie przestrzenne i aktywizacja gospodarcza obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych,
- II Inicjowanie, stymulowanie i organizacja cyklicznych przedsięwzięć kulturalnych i sportowych o międzynarodowym znaczeniu lub zasięgu oraz wprowadzanie ich do międzynarodowego kalendarium imprez .

Równolegle podejmowane będą inne działania w celu umocnienia europejskiej pozycji KOM, które obejmą w pierwszym rzędzie następujące zagadnienia:

- II Realizacja funkcji i usług metropolitalnych, które niezbędne są do uzyskania światowych standardów przyjętych dla obszarów metropolitalnych poprzez budowę odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej, konferencyjno-kongresowej, targowo-wystawienniczej i sportowej,
- II Promocja tych cech miasta i obszaru, które już w tej chwili dodają mu europejskiego znaczenia takich jak: kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo-kulturowego,

-
- II Wspieranie udziału oraz udział w instytucjach i organizacjach międzynarodowych, działanie na rzecz pozyskiwania i tworzenia ich filii na terenie Obszaru,
 - II Udział w prestiżowych międzynarodowych wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także organizacja imprez o znaczeniu międzynarodowym.

Równoważenie struktury wewnętrznej Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost udziału podróżnych korzystających ze zintegrowanego transportu metropolitalnego w przewozach pasażerskich w obrębie KOM ogółem,
- ▶ skrócenie średniego czasu dojazdu do pracy i szkoły w obrębie KOM.

założenia programowe:

Kluczowym działaniem jest rozwój systemu zintegrowanego transportu metropolitalnego, a najważniejsze działania w tym kierunku obejmą:

- II Koordynację przewozów publicznych autobusowych i kolejowych,
- II Przystosowanie infrastruktury drogowej i kolejowej pod kątem funkcjonowania transportu publicznego w tym:
 - budowa i modernizacja wybranych dróg, najważniejszych odcinków dróg dopełniających model komunikacji drogowej KOM w szczególności północnego fragmentu obwodnicy Krakowa,
 - budowa i modernizacja wybranych odcinków sieci kolejowej,
 - budowa i modernizacja wybranych przystanków i węzłów przesiadkowych,
 - budowa i modernizacja wybranych parkingów o znaczeniu strategicznym (P+R),
 - modernizacja taboru kolejowego i autobusowego,
 - promocja transportu publicznego.

Najważniejsze działania obejmą także:

- II Budowę nowych obiektów oświaty ponadpodstawowej dla poprawy wskaźnika dostępności poza ośrodkiem centralnym,
- II Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy szczególnie w sektorze usług poza ośrodkiem centralnym,
- II Poprawę warunków działania terenowej administracji publicznej.

Obszar IV – Krakowski Obszar Metropolitalny

Polityka
rozwoju
w poszczególnych
polach
strategii

Pole B –
Rozwój
społeczny
i jakość
życia

POLE B – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

Zróżnicowania wewnątrzregionalne w Małopolsce są znaczne i mogą nadal rosnąć, ale pod warunkiem, że nie dzieje się to kosztem najsłabszych części i najsłabszych grup mieszkańców województwa.

Trzeba otwarcie przyznać, że zlikwidowanie wewnętrznych zróżnicowań w poziomie rozwoju i poziomie życia mieszkańców – jak wskazują dotychczasowe doświadczenia – nie jest realne, stąd celem wewnątrzregionalnej polityki rozwoju w Małopolsce nie jest zmniejszanie wewnętrznego zróżnicowania w regionie, ale zapewnienie, aby w żadnej z części województwa nie dochodziło do regresu i pogorszenia sytuacji społeczno-gospodarczej i warunków życia, aby wszystkie części województwa rozwijały się, przy zaakceptowaniu faktu, że w różnych miejscach odbywa się to w różnym tempie.

Tradycjonalizm Małopolan przejawia się między innymi w silnym przywiązaniu do miejsca zamieszkania, co z kolei powoduje stosunkowo słabą **mobilność** mieszkańców województwa. Jesteśmy przywiązani do swojej wsi, miasteczka, bliskiego otoczenia i niechętnie zmieniamy na stałe miejsce zamieszkania. W dzisiejszych realiach oznaczać to może zarówno ograniczenie w dostępie do różnorodnych dóbr i usług, jak i ograniczenie szans na rynku pracy – szans indywidualnego rozwoju i możliwości znalezienia pracy czy pola dla indywidualnej działalności gospodarczej na miarę własnego potencjału.

Stąd bardzo ważne staje się w perspektywie najbliższych lat uzupełnienie wyposażenia regionu w podstawową infrastrukturę. Dotyczy to zarówno **dostępu do infrastruktury** ochrony środowiska, jak i wyposażenia głównych ośrodków miejskich w całym województwie w podstawową infrastrukturę społeczną – tak, aby na obszarze całego województwa nie było infrastrukturalnych barier w dostępie do dóbr i usług, z których codziennie korzystamy i które świadczą o jakości naszego życia i poczuciu bezpieczeństwa.

Z drugiej strony dostęp do niektórych dóbr i usług oraz rynków pracy wymaga usprawnienia wewnątrzregionalnego systemu drogowego i transportowego – w tym rozwoju sieci dróg powiatowych i gminnych – przede wszystkim pod kątem zapewnienia **sprawnego przemieszczania się ludzi**, w tym rozwoju ogólnodostępnego **transportu zbiorowego**. W realiach gospodarki początku XXI wieku koncentracja nowoczesnej i najbardziej konkurencyjnej działalności gospodarczej, a co za tym idzie najlepszych, najlepiej płatnych i nowoczesnych miejsc pracy w i wokół metropolii wydaje się nieunikniona, trzeba więc zapewnić mieszkańcom spoza metropolii możliwość bezpośredniego uczestniczenia i korzystania z jej wzrostu.

Realizacja tej wizji będzie możliwa, kiedy korzyści z rozwoju społecznego i gospodarczego staną się realnym udziałem wszystkich mieszkańców Małopolski. W tym celu istnieje potrzeba działania dwutorowego. Obok podnoszenia konkurencyjności gospodarczej regionu, w tym metropolii krakowskiej, jako bieguny wzrostu o znaczeniu europejskim, istnieje potrzeba tworzenia szans na zdobycie wiedzy i umiejętności, wzbogacanie własnej relacji do świata (wyobrażenia, wrażliwość, refleksja) oraz udział w życiu publicznym ludzi zamieszkujących mniejsze miasta i obszary wiejskie.

Jak dowodzą wyniki badań to właśnie niski poziom wykształcenia, obok miejsca zamieszkania (poza dużym miastem) oraz sytuacji rodzinnej (rodzina wielodzietna lub niepełna) najsilniej wpływają na zwiększenie ryzyka ubóstwa. Należy więc równoległe prowadzić działania zapewniające **równość szans mieszkańców Małopolski** w dostępie do edukacji, kultury i informacji. Działania temu służące powinny się przyczynić do redukcji dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego mniejszych ośrodków oraz koncentrować się na wyzwoleniu **inicjatywy** ich mieszkańców i wspieraniu ich **przedsiębiorczości**.

Obszary V–VII:

- obejmują cele społeczne i środowiskowe, decydujące o powszechnym poziomie i jakości życia, których realizacja będzie miała decydujące znaczenie dla podniesienia atrakcyjności Małopolski jako miejsca zamieszkania i pobytu,
- obejmują przedsięwzięcia zapewniające, pośrednio lub bezpośrednio: szanse wielowymiarowego, wszechstronnego rozwoju Małopolan – indywidualnych osób, ich rodzin, wspólnot lokalnych, w których żyją – przy czym mamy na uwadze nie tylko standard życia, ale również jego stronę jakościową, symboliczną i duchową, określony godny poziom i niezawodność dostępu do powszechnych usług publicznych, dla wszystkich mieszkańców na równych zasadach, w tym bezpieczeństwo zdrowotne, możliwość życia w czystym, estetycznym, bezpiecznym środowisku i krajobrazie.

W ramach tej części strategii szczególna uwaga poświęcona zostanie zapewnieniu wewnątrzregionalnej solidarności i wzmocnieniu integracji społecznej, z uwzględnieniem jako priorytetów:

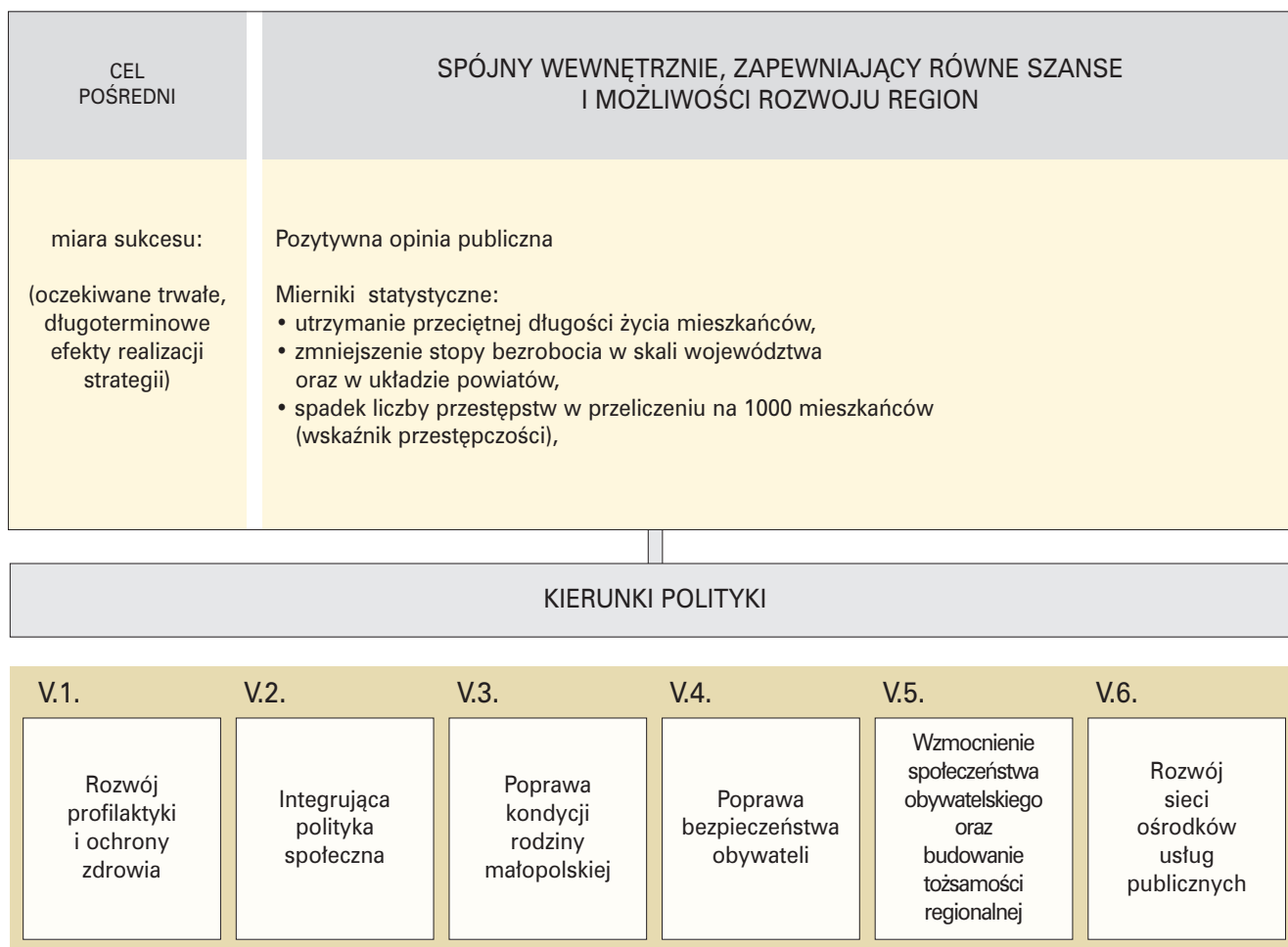
- wszechstronnych działań sprzyjających rodzinie, w tym mających na celu zachowanie godnego poziomu życia oraz pielęgnowanie życia rodzinnego,
- wszechstronnych działań mających na celu integrację społeczną i zawodową osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem z powodów materialnych, społecznych i kulturowych, w szczególności:
 1. rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci,
 2. dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych, w tym ubogich i zaniedbanych,
 3. osób starszych (seniorów),
 4. osób niepełnosprawnych,
 5. mniejszości narodowych i etnicznych,
 6. imigrantów,
 7. długotrwale bezrobotnych,
 8. osób opuszczających zakłady karne i ich rodzin.

Wskazane powyżej grupy osób z racji swojego trudnego położenia życiowego traktowane są w polityce rozwoju społecznego województwa jako grupy szczególnego zainteresowania (grupy priorytetowe).

Polityka
rozwoju
w poszczególnych
polach
strategii

Pole B –
Rozwój
społeczny
i jakość
życia

*Obszar V –
Spójność
wewnątrz-
regionalna*

Schemat 6. Obszar V – struktura celów.

POZYCJA WYJŚCIOWA

Województwo małopolskie cechuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz walory środowiskowe. Dlatego niezwykle istotnym do osiągnięcia celem w prowadzonej przez województwo polityce regionalnej, staje się dążenie Małopolski do osiągnięcia spójności wewnątrzregionalnej. Oznacza to realizację procesu poprawy życia mieszkańców, przede wszystkim poprzez podnoszenie jakości życia ludności miejskiej i wzmacnianie funkcji miast oraz na przewyżczeniu zapóźnień cywilizacyjnych na obszarach wiejskich.

Na obszarze województwa występuje również znaczne zróżnicowanie w zakresie zapewnienia opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego. Oznacza to konieczność dążenia województwa do osiągnięcia wewnątrzregionalnej spójności społecznej poprzez zapewnienie równomiernego dostępu do usług, a także zbliżonego standardu usług w zakresie wyrównywania szans życiowych mieszkańców. Dlatego niezbędne staje się podjęcie kroków, które zapewnią odpowiedni poziom ochrony socjalnej, będą przeciwdziałać marginalizacji społecznej i dyskryminacji, zapewnią ochronę najsłabszym grupom społeczeństwa, promować będą zatrudnienie, szkolenia zawodowe oraz wyrównywanie szans, a także zapewnią rozwój regionalnego systemu ochrony zdrowia, osiągną wraz z poprawą jakości i dostępności usług medycznych oraz podniesieniem bezpieczeństwa pacjentów i personelu. Konieczne jest również podjęcie działań mających na celu poprawę stanu i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i gości przebywających na terenie województwa oraz koordynację współpracy służb i urzędów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w regionie. Dążeniu do osiągnięcia spójności powinny towarzyszyć również przedsięwzięcia na rzecz wspierania tożsamości regionalnej oraz wzmacniania więzi pomiędzy poszczególnymi obszarami Małopolski.

Małopolska jest regionem, który charakteryzuje się stosunkowo wysokim stopniem aktywności obywatelskiej przejawiającym się w dużej ilości organizacji pozarządowych (4 miejsce w Polsce), względnym brakiem barier w zakresie rozwoju tych organizacji oraz ponadprzeciętną frekwencją wyborczą. Mimo to, mieszkańcy regionu w ograniczonym zakresie uczestniczą w organizacjach pozarządowych (12% deklaruje członkostwo, tyle samo wynosi średnia dla kraju). Istnieją możliwości stymulacji postaw obywatelskich w kierunku większej aktywności w kształtowaniu najbliższego otoczenia.

*Obszar V –
Spójność
wewnątrzregionalna*

Obszar V –

Spójność

wewnętrzna

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

W ramach obszaru realizowana będzie polityka spójności wewnętrznej województwa, przedsięwzięcia przyczyniające się do spójnego rozwoju województwa, przede wszystkim poprzez wspieranie **subregionalnych ośrodków rozwoju**: Tarnowa, Nowego Sącza oraz potencjalnych ośrodków subregionalnych: Nowego Targu³, a także konurbacji Oświęcim–Chrzanów–Trzebinia.

Realizowane działania polegać będą na:

- Pobudzeniu rozwoju miast poprzez wzmocnienie subregionalnych ośrodków wzrostu,
- Wyrównywaniu poziomu życia pomiędzy miastem a wsią poprzez rozwój lokalnej infrastruktury społecznej, głównie w oparciu o sieć miast powiatowych,
- Odnowie i rozwoju centrów miejscowości wiejskich,
- Zwiększeniu dostępu do usług publicznych,
- Zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego w szczególności poprzez tworzenie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych i wspieranie inicjatyw samopomocowych mieszkańców tworzących społeczność lokalną,
- Zapewnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańcom województwa poprzez rozwój regionalnego systemu ochrony zdrowia, osiągany wraz z poprawą jakości i dostępności usług medycznych, w szczególności specjalistycznych,
- Poprawie bezpieczeństwa publicznego, w tym na drogach, elektronicznym monitoringu, doposażeniu w specjalistyczny sprzęt i pojazdy jednostek Straży Pożarnej, Policji oraz wodnych i górskich służb ratowniczych, a także promocji zachowań właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych,
- Wspieraniu tożsamości regionalnej oraz wzmocnianiu więzi pomiędzy poszczególnymi obszarami Małopolski.
- Wspieraniu aktywności obywatelskiej mieszkańców, odpowiedzialności i zaangażowania w życie społeczności lokalnych.

W wyniku podjętych działań, na terenie województwa zostaną wzmocnione subregionalne ośrodki rozwoju, których oddziaływanie przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców na sąsiadujących z nimi obszarach miast i wsi. Zmniejszy się także skala zjawiska wykluczenia społecznego, kulturowego i ekonomicznego oraz bezpośrednia liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Rozwój profilaktyki i ochrony zdrowia w celu poprawy stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ spadek wskaźników umieralności ogólnej,
- ▶ spadek wskaźników umieralności z powodu chorób układu krążenia,
- ▶ spadek wskaźników umieralności z powodu chorób nowotworowych,
- ▶ spadek liczby zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych,
- ▶ sukcesywne skracanie czasu oczekiwania na porady specjalistyczne,
- ▶ sukcesywne skracanie czasu pobytu w jednostkach stacjonarnej opieki zdrowotnej, na rzecz rozwijania opieki ambulatoryjnej i środowiskowej.

założenia programowe:

Najważniejsze działania obejmują:

- II Profilaktykę i promocję zdrowia,
- II Opracowanie i realizację specjalistycznych programów zdrowotnych (programy zwalczania chorób układu krążenia i chorób nowotworowych, programy dotyczące opieki nad matką i dzieckiem, program dotyczący zdrowia psychicznego i uzależnień – w tym rozwijania ośrodków terapii uzależnień dla młodzieży oraz optymalizacji sieci opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia psychicznego, programy dotyczące chorób reumatycznych i innych przewlekłych),
- II Zmniejszanie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
- II Rozwój oraz integrację regionalnego systemu ratownictwa medycznego,
- II Poprawę dostępu do opieki długoterminowej i opieki nad osobami starszymi,
- II Specjalistyczne programy zdrowotne,
- II Podniesienie jakości i efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia, w szczególności poprzez dostosowanie zakładów opieki zdrowotnej do wymagań określonych przez przepisy prawa,
- II Optymalizację wykorzystania zasobów regionalnego systemu ochrony zdrowia i globalnych kosztów opieki stacjonarnej.

*Obszar V –
Spójność
wewnątrzregionalna*

Obszar V –
Spójność
wewnątrzregionalna

Integrująca polityka społeczna

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby osób korzystających z niepieniężnych świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców,
- ▶ zmniejszenie liczby osób i gospodarstw domowych żyjących poniżej minimum egzystencji, ustawowej granicy ubóstwa i subiektywnej granicy ubóstwa,
- ▶ spadek liczby dzieci i młodzieży, żyjących w gospodarstwach domowych poniżej minimum egzystencji, ustawowej granicy ubóstwa i subiektywnej granicy ubóstwa,
- ▶ wzrost liczby wdrożonych projektów na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ▶ wzrost udziału kadr działających na rzecz grup zagrożonych,
- ▶ wzrost liczby organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej,
- ▶ wzrost liczby powstałych podmiotów ekonomii społecznej.

założenia programowe:

Najważniejsze działania:

- II Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych,
- II Rozwój systemu opieki oraz tworzenie warunków do integracji i aktywności osób starszych,
- II Rozwój warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin, w tym przeciwdziałanie i zwalczanie patologii,
- II Rozwój prorodzinnych form opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej,
- II Przeciwdziałanie międzypokoleniowej transmisji biedy (wyrównywanie szans dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych, w tym ubogich),
- II Wspieranie programów pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonej społecznym wykluczeniem,
- II Reintegracja społeczna i zawodowa środowisk zagrożonych,
- II Promocja i rozwój inicjatyw podmiotów ekonomii społecznej,
- II Tworzenie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych,
- II Rozwój systemu szkoleń ustawicznych dla kadr działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym kadry podmiotów ekonomii społecznej.

Poprawa kondycji małopolskiej rodziny

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ liczba zorganizowanych kampanii edukacyjnych i społecznych,
- ▶ ilość osób korzystających z poradnictwa,
- ▶ wzrost ilości osób korzystających z obiektów kultury.

założenia programowe:

Najważniejsze działania:

- || Prowadzenie kampanii edukacyjnych i społecznych na rzecz promocji wartości rodziny oraz mających na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do pełnienia ról rodzinnych i społecznych,
- || Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego,
- || Zapewnienie wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych w zakresie działań prorodzinnych,
- || Rozwój poradnictwa wspierającego rodzinę, w tym wychowanie i edukacja dzieci oraz młodzieży,
- || Stworzenie warunków i systemu zachęt do tworzenia lokalnych projektów wsparcia rodzin,
- || Wzbogacenie systemu kształcenia animatorów czasu wolnego o umiejętności związane z programowaniem, realizowaniem oraz finansowaniem aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego dla dzieci i ich rodzin,
- || Stworzenie warunków do uczestnictwa rodziny w kulturze, obniżenie kosztów dostępu do kultury,
- || Wspieranie aktywnych form spędzania wolnego czasu, także poprzez rozbudowę odpowiedniej infrastruktury,
- || Doskonalenie systemu zbierania i wymiany informacji dotyczącej prowadzonych działań w obszarze polityki prorodzinnej.

Poprawa bezpieczeństwa obywateli

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ spadek liczby przestępstw popełnianych w Małopolsce, w tym przestępstw drogowych,
- ▶ wzrost stopnia wykrywalności przestępstw,
- ▶ spadek przestępczości wśród osób nieletnich,
- ▶ wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców (źródło danych: badania ankietowe).

Obszar V – Spójność wewnątrzregionalna

założenia programowe:

Najważniejsze działania:

- II Poprawa bezpieczeństwa na drogach,
- II Rozwój elektronicznego monitoringu bezpieczeństwa,
- II Doposażenie w specjalistyczny sprzęt i pojazdy jednostek Straży Pożarnej, Policji oraz wodnych i górskich służb ratowniczych,
- II Promocja wśród mieszkańców Małopolski zachowań właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych,
- II Utworzenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa,
- II Utworzenie centrów zarządzania kryzysowego,
- II Prowadzenie regularnych ćwiczeń służb i społeczeństwa na wypadek zagrożeń nadzwyczajnych.

Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego oraz budowanie tożsamości regionalnej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ podniesienie poziomu „świadomości regionalnej” Małopolan (ocena na podstawie badań),
- ▶ wzrost liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców,
- ▶ wzrost aktywnego uczestnictwa mieszkańców w organizacjach pozarządowych (członkostwo, udział osób należących do co najmniej jednej organizacji).

założenia programowe:

Najważniejsze działania:

Działanie na rzecz wzrostu tożsamości i więzi regionalnych, w tym:

- II Realizacja programów edukacyjnych związanych z regionem, jego historią i dziedzictwem,
- II Inicjowanie i wspieranie działań wydawniczych dotyczących regionu, jego historii i dziedzictwa,
- II Wspieranie działań badawczych i popularyzatorskich nad odrębnością regionalną Małopolski,
- II Integracja działań i inicjowanie współpracy wiodących instytucji kulturalnych subregionów: krakowskiego, tarnowskiego, nowosądeckiego, Podhala i Małopolski Zachodniej,
- II Cykliczne wykonywanie badań opinii publicznej dokumentujących współczesną Małopolskę i jej mieszkańców we wszelkich dziedzinach życia społecznego, gospodarczego i kulturowego,
- II Wspieranie działań na rzecz zapewnienia wszystkim mieszkańcom Małopolski dostępu do kanału regionalnego TVP.

Działanie na rzecz wzrostu aktywności obywateli i wspólnot lokalnych, w tym:

- II Realizacja programów edukacyjnych związanych z rozwojem świadomości i odpowiedzialności obywatelskiej,
- II Wsparcie systemu poradnictwa obywatelskiego (rozwój ilościowy i jakościowy biur poradnictwa obywatelskiego),

- II Promocja postaw społecznego zaangażowania i zainteresowania kwestiami publicznymi (wolontariat, filantropia, samopomoc, społeczna odpowiedzialność biznesu),
- II Wspieranie inicjatyw lokalnych jako formy skutecznego rozwiązywania lokalnych problemów i zaspokajania potrzeb.

Wsparcie organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich, w tym:

- II Wyrównywanie szans organizacji poprzez rozwój systemu wsparcia w dziedzinie poradnictwa, konsultacji szkoleń, warsztatów, itp.
- II Wzmocnienie procesów integracji sektora, w tym procesu federalizacji,
- II Wzmacnianie relacji administracja publiczna a sektor pozarządowy, w tym powierzanie zadań organizacjom pozarządowym w formie programów wieloletnich,
- II Wzmacnianie wizerunku organizacji pozarządowych,
- II Wspieranie organizacji pozarządowych w aktywności na arenie międzynarodowej, w tym ich udziału w projektach międzynarodowych,
- II Stworzenie nowych mechanizmów finansowania organizacji pozarządowych typu: promesa, fundusz poręczeniowy, fundusz pożyczkowy, system gwarancji itp.,
- II Ilościowe i jakościowe zwiększenie realizacji zadań publicznych z udziałem organizacji obywatelskich.

Rozwój sieci ośrodków usług publicznych

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ dodatnie saldo migracji na obszarze całego województwa.

założenia programowe:

Działania koncentrować się będą na wyposażeniu subregionalnych i lokalnych ośrodków rozwoju w infrastrukturę społeczną oraz poprawie bezpośredniego dostępu komunikacyjnego, w tym również informatycznego, do tej infrastruktury.

Najważniejsze działania obejmą:

W zakresie wyposażenia ośrodków usług publicznych⁴ w infrastrukturę społeczną:

- II Na poziomie regionalnym – ośrodki: Tarnów, Nowy Sącz oraz potencjalne ośrodki regionalne: konurbacja Oświęcim–Chrzanów–Trzebinia oraz Nowy Targ, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
 - jednostki administracji rządowej i samorządowej o zasięgu regionalnym,
 - szkoły wyższe,
 - jednostki badawczo-rozwojowe,
 - szkoły średnie ogólnokształcące, zawodowe, zasadnicze i specjalistyczne,
 - obiekty teatralno-muzyczne,
 - obiekty kultury o zasięgu regionalnym i centra wystawiennicze,
 - szpitale ogólne (podstawowe i wieloprofilowe) oraz specjalistyczne,
 - Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej lub Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
 - domy pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym,
 - oddziały regionalne Małopolskiego Ośrodka Ruchu Drogowego,
 - hale widowiskowo-sportowe duże,
 - pływalnie kryte o wymiarach 25x50 m,
 - stadiony sportowe o pojemności powyżej 10 tys. widzów;

⁴ Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, tom II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, UMWM, Kraków 2003

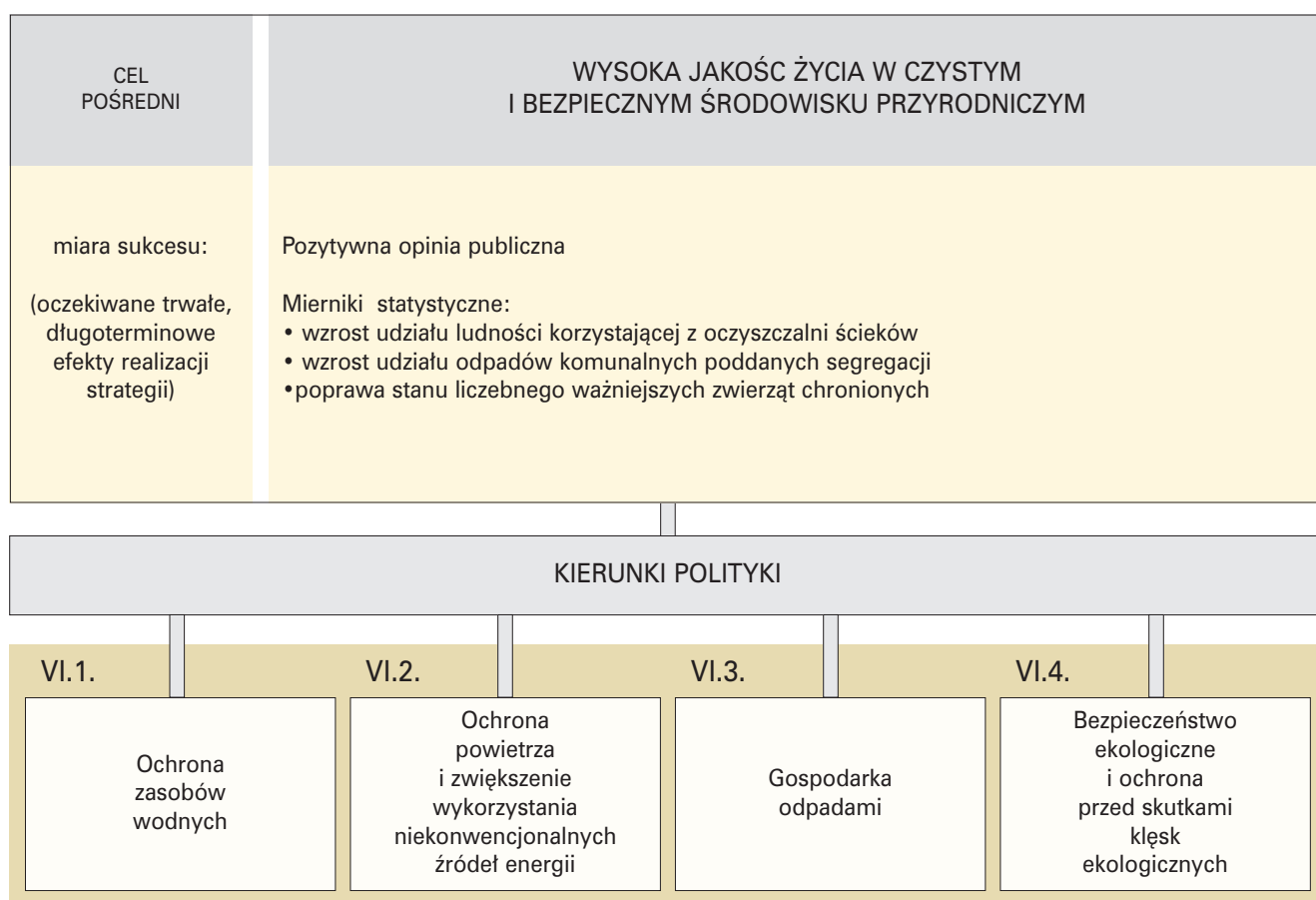
Obszar V – Spójność wewnątrzregionalna

- II Na poziomie ponadlokalnym I stopnia – ośrodki: Bochnia, Brzesko, Gorlice, Limanowa, Miechów, Myślenice, Olkusz, Sucha Beskidzka, Wadowice, Zakopane oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne I stopnia: Dąbrowa Tarnowska, Proszowice, Wieliczka, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
 - placówki administracji szczebla powiatowego,
 - muzea o charakterze regionalnym,
 - galerie sztuki,
 - szkoły średnie ogólnokształcące, zawodowe i zasadnicze,
 - szpitale powiatowe,
 - Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
 - domy pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym,
 - hale sportowe duże,
 - pływalnie kryte o wymiarach 12,5 x25 m,
 - stadiony sportowe o pojemności do 10 tys. widzów;

- II Na poziomie ponadlokalnym II stopnia – ośrodki: Andrychów, Kęty, Krynica, Krzeszowice, Mszana Dolna, Rabka, Skawina oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne II stopnia: Alwernia, Biecz, Dobczyce, Grybów, Kalwaria Zebrzydowska, Muszyna, Niepołomice, Słomniki, Szczawnica-Krościenko, Tuchów, Wolbrom, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak:
 - placówki administracji szczebla lokalnego,
 - biblioteki publiczne,
 - szkoły średnie ogólnokształcące,
 - hale sportowe małe,
 - pływalnie kryte,
 - stadiony sportowe o pojemności do 10 tys. widzów,

- II Na poziomie lokalnym – pozostałe miasta województwa małopolskiego oraz miejscowości będące siedzibami gmin, które powinny zostać wyposażone w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej, zaspokajające potrzeby lokalnej społeczności,

Obszar VI – Ochrona środowiska

Schemat 7. Obszar VI – struktura celów.

Obszar VI – Ochrona środowiska

POZYCJA WYJŚCIOWA

Zachowanie dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów przyrodniczych, ochrona i poprawa stanu środowiska przyrodniczego są konieczne dla trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego regionów, warunkując ich rozwój, którego celem jest:

- zapewnienie trwałości rozwoju gospodarczego, poprzez zapewnienie dostępu do zasobów,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie im egzystencji w czystym i zdrowym środowisku, możliwie wolnym od genetycznie zmodyfikowanych organizmów,
- wzrost ekonomiczny poprzez racjonalizację zużycia energii, surowców i rozwój proekologicznych technologii,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, jako dziedzictwa przyszłych pokoleń.

Małopolska jest regionem o wyjątkowych zasobach dziedzictwa przyrodniczego. Jego walory nie są jednak w pełni wykorzystywane z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury ochrony środowiska oraz niewystarczającej dbałości o dziedzictwo kulturowe.

Nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, brak racjonalnej gospodarki odpadami, zanieczyszczenie powietrza – wszystkie te czynniki zmniejszają atrakcyjność Małopolski, co w konsekwencji pozbawia region jednego z najważniejszych atutów rozwoju oraz znacznie ogranicza możliwości czerpania z zasobów środowiska naturalnego w kolejnych latach. Konkurencyjności regionu zagraża także niespotykana w innych obszarach kraju duża zmienność przepływów w rzekach, powodująca zagrożenie powodziowe, bądź stany suszy hydrologicznej. Istotnym problemem stwarzającym utrudnienia dla ochrony przed powodzią, a także liniowych inwestycji proekologicznych, czy systemowych rozwiązań gospodarki odpadami jest rozproszenie zabudowy.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wysoka jakość środowiska przyrodniczego Małopolski winna stanowić przewagę konkurencyjną regionu, na bazie której budowana będzie polityka rozwoju społeczno-gospodarczego województwa – zarówno w sferze przemysłów czasu wolnego, jak i w sferze warunków życia mieszkańców.

Pomimo poprawy stanu środowiska przyrodniczego w ostatnich latach, nadal konieczna jest realizacja licznych przedsięwzięć, zwłaszcza w zakresie:

- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców – działania edukacyjne i promocyjne, uwzględniające problematykę organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO),
- poprawy jakości wód – modernizacja i budowa sieci wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków,
- ochrony przed powodzią i suszą – modernizacja wałów przeciwpowodziowych oraz podjęcie działań mających na celu podniesienie retencyjności zlewni rzecznych, w tym przede wszystkim realizacja „Programu małej retencji”,

- uporządkowania gospodarki odpadami – likwidacja niedostosowanych do wymogów i dzikich wysypisk, modernizacja i budowa składowisk, zwiększenie stopnia powtórnego wykorzystania odpadów, rozwiązanie problemu osadów ściekowych,
- ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza – wprowadzenie przyjaznych dla środowiska technologii, modernizacja procesów technologicznych, likwidacja źródeł niskiej emisji,
- zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii – zakładanie plantacji roślin do produkcji bioenergii i budowa instalacji wykorzystujących energię odnawialną,
- ochrony zasobów przyrody – zachowanie najcenniejszych obszarów i obiektów oraz działania rewitalizacyjne.

Inwestycje związane z ochroną środowiska pozwolą na poprawę jego stanu, zabezpieczą miejsca pracy w sektorach działalności gospodarczej związanych z przemysłem turystycznym oraz stworzą warunki do zwiększenia ich liczby w przyszłości, a także poprawią możliwości dla lokowania nowych inwestycji w innych sferach gospodarki.

Podjęte działania przyczynią się w perspektywie realizacji strategii rozwoju do osiągnięcia takich efektów jak:

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Poprawa jakości powietrza,
- Wzrost wskaźnika lesistości województwa,
- Wzrost udziału energii odnawialnej w produkcji energii,
- Wzrost ruchu turystycznego w regionie (międzynarodowy i krajowy),
- Zachowanie w dobrym stanie środowiska przyrodniczego (według liczby osobników gatunków chronionych).

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Ochrona zasobów wodnych

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ zmniejszenie udziału wód pozaklasowych w badanych wodach powierzchniowych (%)
- ▶ wzrost udziału wód I klasy w badanych wodach podziemnych (%)

założenia programowe:

Celem działania w zakresie ochrony zasobów wodnych Małopolski jest z jednej strony osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zaś z drugiej zapewnienie mieszkańcom dostępu do wody pitnej dobrej jakości.

Katalog najważniejszych działań obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- II Opracowanie i sukcesywna realizacja na obszarze województwa programu „Warunków korzystania z wód regionu wodnego górnej Wisły” (zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej),

Obszar VI – Ochrona środowiska

- II Rozwój komunalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, w tym szczególnie na obszarach wiejskich,
- II Tworzenie warunków dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie,
- II Promowanie biologicznego oczyszczania ścieków,
- II Ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych (zanieczyszczenia z terenów zurbanizowanych i przemysłowych, zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego) oraz zanieczyszczeń spowodowanych niewłaściwymi rozwiązaniami w sektorze gospodarki odpadami,
- II Ochrona zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych,
- II Poprawa zdolności samooczyszczania wód poprzez właściwe zagospodarowanie terenów wzdłuż brzegów cieków wodnych, ochronę istniejących, naturalnych typów siedlisk oraz odtworzenie i właściwe kształtowanie pasów roślinności,
- II Optymalizacja zużycia wody poprzez działania techniczne i edukacyjne,
- II Minimalizacja wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i farmaceutycznym),
- II Rozwiązanie problemów dotyczących zaopatrzenia ludności województwa w wodę pitną dobrej jakości, szczególnie na obszarach dotkniętych likwidacją przemysłu górniczego,
- II Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód mineralnych: leczniczych, termalnych, solanek.

Ochrona powietrza i zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej (%)
- ▶ zmniejszenie poziomu maksymalnych notowanych stężeń podstawowych zanieczyszczeń powietrza ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

założenia programowe:

Celem działań w zakresie ochrony powietrza jest spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii. Będzie to realizowane poprzez następujące przedsięwzięcia:

- II Redukcja emisji komunikacyjnej poprzez: rozwój komunikacji miejskiej połączony z ograniczeniem jej uciążliwości, rozwój transportu kolejowego i kolejowo-tramwajowego, poprawę systemu dróg oraz tworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego,
- II Eliminowanie paliw stałych jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, promocja ekologicznych nośników energii,
- II Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do wykorzystania energii odnawialnej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów cennych przyrodniczo oraz uzdrowiskowych, w tym:
 - budowa małych elektrowni wodnych m.in. w połączeniu z realizacją zbiorników małej retencji,

- wykorzystanie energii geotermalnej na potrzeby rekreacji, turystyki i ciepłownictwa,
 - pozyskanie energii słonecznej zwłaszcza dla budynków użyteczności publicznej (szkoły, szpitale, ośrodki zdrowia itp.),
 - budowa pilotażowych instalacji do wykorzystania biomasy,
 - budowa instalacji odzyskujących biogaz ze składowisk odpadów i oczyszczalni ścieków (produkcja energii elektrycznej w skojarzeniu z produkcją energii ciepłej),
- II Wprowadzanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii, modernizacja procesów technologicznych, hermetyzacja procesów produkcji i zmniejszanie materiałochłonności,
 - II Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z dużych źródeł spalania paliw,
 - II Stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska, a także środków zmniejszających poziom hałasu komunikacyjnego, komunalnego i przemysłowego,
 - II Minimalizacja oddziaływania promieniowania niejonizującego poprzez preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania.

Gospodarka odpadami

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost udziału segregowanych odpadów komunalnych (%)
- ▶ wzrost udziału odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi (%)

założenia programowe:

Celem działania w zakresie gospodarki odpadami jest minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie zgodnego z normami europejskimi systemu ich odzysku i unieszkodliwiania. Podstawowe działania obejmują:

- II Wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowa zakładów zagospodarowania odpadów (sortownie, kompostownie, obiekty termicznego przekształcania odpadów, składowiska o funkcji ponadlokalnej) zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami,
- II Modernizacja składowisk odpadów nie spełniających wymogów ochrony środowiska, a użytkowanych do czasu wprowadzenia rozwiązań ponadlokalnych,
- II Bieżąca likwidacja nielegalnych składowisk, w tym „dzikich wysypisk”, rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji oraz nieczynnych kwater na składowiskach funkcjonujących,
- II Kompleksowe rozwiązanie problemu osadów ściekowych w obliczu licznych inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej,
- II Systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i mało odpadowych technologii produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem najlepszej dostępnej techniki,

Obszar VI – Ochrona środowiska

- II Stymulowanie podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe do zintensyfikowania działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów,
- II Zintensyfikowanie usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest i PCB,
- II Edukacja społeczeństwa w zakresie współdziałania w prowadzeniu właściwej gospodarki odpadami oraz promocja „dobrych przykładów” segregacji odpadów,
- II Stworzenie systemu zachęt ekonomicznych dla powstania zakładów recyklingu.

Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona przed skutkami klęsk ekologicznych

wskaźniki osiągnięć:

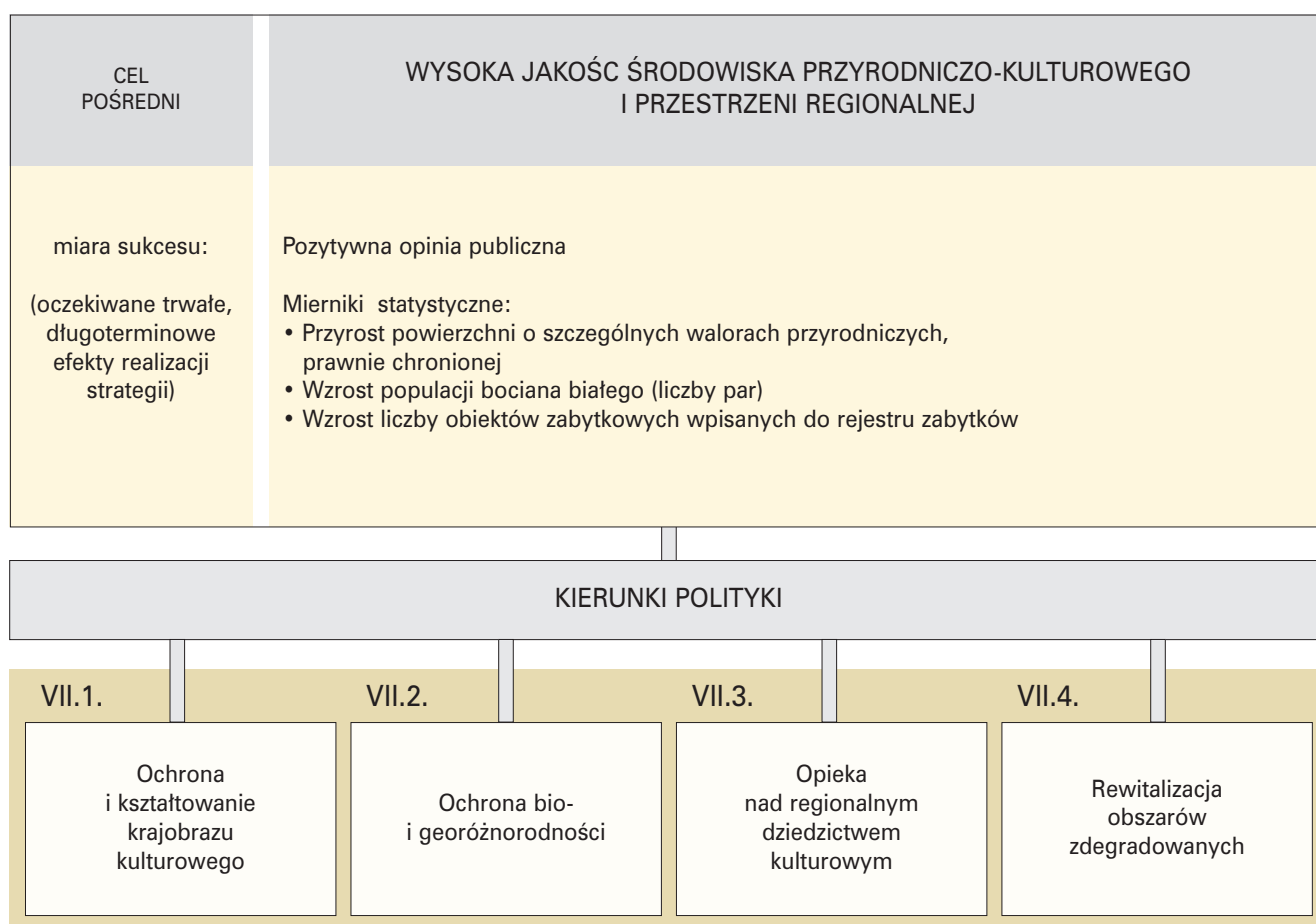
- ▶ wzrost wskaźnika sztucznej retencji (%)

założenia programowe:

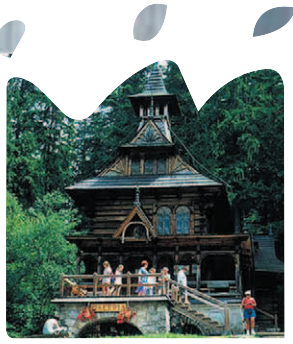
Celem działania jest przeciwdziałanie i minimalizacja skutków występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych i geodynamicznych oraz poważnych awarii przemysłowych (dla ludzi i środowiska). Zostanie to osiągnięte poprzez:

- II Tworzenie warunków dla właściwego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią, suszą hydrologiczną oraz ruchami geodynamicznymi poprzez:
 - oznaczanie obszarów zalewowych i osuwiskowych,
 - rezygnację z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, osuwiskami oraz w zasięgu wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
 - budowę systemu polderów oraz suchych zbiorników przeciwpowodziowych,
- II Zwiększanie naturalnej retencji zlewni poprzez wprowadzanie zalesień oraz prawidłową gospodarkę na gruntach rolnych,
- II Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, w tym realizacja „Programu Małej Retencji Województwa Małopolskiego”,
- II Poprawa stanu technicznego i budowa nowych urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym szczególnie zabezpieczenia obiektów wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO,
- II Przygotowanie symulacji przebiegu powodzi w województwie,
- II Wypracowanie procedur i rozwój systemów ostrzegawczych informujących o zbliżającym się zagrożeniu powodziowym,
- II Prowadzenie prac zabezpieczających na obszarach stwierdzonych osuwisk zagrażających istniejącym obiektom budowlanym,
- II Rozwój systemu ratowniczo-gaśniczego na wypadek zaistnienia awarii, w tym doposażenie jednostek Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego,
- II Opracowanie procedur określania bezpiecznych tras przewozu substancji niebezpiecznych na terenie miast, oznakowanie dróg pod tym kątem oraz przygotowanie miejsc postojowych dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne,
- II Uświadamianie zagrożeń i promocja prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń.

Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

Schemat 8. Obszar VII – struktura celów.

Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

POZYCJA WYJŚCIOWA

Zachowanie dla przyszłych pokoleń świadectw rozwoju kultury oraz ochrona i wzbogacanie środowiska kulturowego stanowią – wraz z ochroną środowiska przyrodniczego i sensownym zagospodarowaniem przestrzeni – niezbędne elementy polityki trwałego rozwoju regionu. Nabiera to szczególnego znaczenia w przypadku województwa takiego jak Małopolska – bogatego w zasoby kulturowe i przyrodnicze, a jednocześnie silnie identyfikującego się ze swoim dziedzictwem.

Małopolska jest regionem o wyjątkowych zasobach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Walory te nie są jednak w pełni zabezpieczone, ani wykorzystywane z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury oraz niewystarczającej dbałości o dziedzictwo kulturowe.

W województwie znajdują się unikatowe zabytki oraz zbiory, które są niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturalnego kraju. Wiele z nich pozostaje jednak poza szerszym odbiorem, co powoduje ogromne problemy w prawidłowym utrzymaniu, ochronie i ekspozycji. Kuratorom „zapomnianych miejsc” trudno jest zdobyć odpowiednie środki na prawidłową konserwację, nie wspominając o ich promocji. Dziedzictwo Małopolski to nie tylko zabytki, to także odmienna od reszty Polski kultura regionu – rzemiosło, zwyczaje, tradycje, folklor, kuchnia oraz niepowtarzalny krajobraz.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Wysoka jakość środowiska kulturowego Małopolski winna stanowić – podobnie jak wysoka jakość środowiska przyrodniczego – przewagę konkurencyjną regionu, zarówno w sferze przemysłów czasu wolnego, jak i w sferze codziennych warunków życia mieszkańców.

Województwo Małopolskie to również obszar historycznej wielokulturowości o wyraźnie wykształconej tożsamości regionalnej. Zasoby województwa są bardzo bogate, zarówno jeśli wziąć pod uwagę zabytkowe nieruchomości i ruchomości, jak i bogactwo unikatowego krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Dla ich ochrony konieczny będzie rozwój muzeów skansenowych oraz tworzenie parków kulturowych.

Za najważniejsze uznaje się znaczące zwiększenie nakładów finansowych przeznaczanych na prace związane z konserwacją zabytków i rewitalizacją. Wieloletnie zaniechania w zakresie prac i dokumentów inwentaryzujących obecny stan zasobów oraz określających sposób ich utrzymania i poprawy, determinują konieczność pilnych działań zmierzających do odnowy i rewaloryzacji najcenniejszych obiektów, miast i zasobów wiejskich. Nieodzownym uzupełnieniem projektów związanych z pracami dokumentacyjnymi i rewaloryzacyjnymi musi być programowy rozwój instytucji opieki nad zabytkami oraz podejmowanie działań edukacyjnych. Łączenie aktywnej ochrony oraz wzbudzanie zainteresowania, nie tylko ciekawymi obiektami, ale także historią i kulturą regionu oraz najbliższej okolicy, jest konieczne dla osiągnięcia zmiany w stanie dbałości o zasoby regionalnego dziedzictwa.

Podjęcie wyzwań w tym zakresie pozwoli na:

- wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego dla ochrony tożsamości regionalnej oraz promocji województwa i jego rozwoju gospodarczego, ochronę, utrzymanie i przywracanie zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zachowanie, ochronę i rewaloryzację historycznych układów przestrzennych,
- zachowanie, ochronę i rewaloryzację krajobrazu kulturowego,
- zachowanie, ochronę i kształtowanie architektury regionalnej,
- zachowanie, ochronę i rewaloryzację obiektów i zespołów o najwyższej randze i szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej,
- zachowanie i ochronę niematerialnych wartości kulturowych, stanowiących o tożsamości regionu,
- podejmowanie działań organizacyjnych, badawczych i promocyjnych,
- integrację ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby powołanych stref ochrony krajobrazu (parków kulturowych)
- ▶ wzrost liczby opracowanych programów rewitalizacji
- ▶ wzrost liczby obiektów wpisanych do rejestru zabytków

założenia programowe:

Celem działań na rzecz ochrony i kształtowania małopolskiego krajobrazu kulturowego jest zachowanie najcenniejszych walorów krajobrazu kulturowego w regionie oraz rewitalizacja obszarów problemowych i waloryzacja historycznych układów przestrzennych.

Wiodące działania mieścić się będą w następującym zakresie:

- II Rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych:
 - podniesienie standardu przestrzeni publicznych,
 - przeprowadzenie kompleksowych prac remontowo-konserwatorskich najcenniejszych zabytków w regionie,
 - ożywianie centrów historycznych miast oraz rehabilitacja urbanistyczna starych miast,
 - budowa centrów miast i miejscowości ukształtowanych wokół zakładów przemysłowych,
 - sanacja zasobów mieszkalnych.
- II Odnowa zasobów wiejskich:
 - odnowa regionalnej architektury,
 - dbałość o małą architekturę i zieleni,
 - zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa,
 - ochrona najcenniejszych zabytków „in situ”,
 - zachowanie i ochrona tradycyjnego zróżnicowania krajobrazu wiejskiego.

Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

- II Integracja wartości historycznych i tradycji lokalnych:
 - umacnianie tradycyjnych form działalności gospodarczej,
 - identyfikacja wsi z produktami regionalnymi,
 - wsparcie rozwoju turystyki opartej o ofertę agroturystyczną,
- II Formułowanie zasad ochrony i kształtowania strefy kulturowej
 - opracowywanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich,
 - wdrożenie programu ochrony zabytków architektury drewnianej,
 - zapewnienie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych,
 - przeprowadzenie prac wynikających z systemu ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego,
 - tworzenie ofert inwestycyjnych i pozyskiwanie użytkowników dla zabytkowych obiektów,
 - rekompozycja urbanistyczna – porządkowanie przestrzeni,
 - rozwój muzeów typu skansenowskiego,
 - utrzymanie regionalnego zrównowżenia krajobrazu architektonicznego.

Ochrona bio- i georóżnorodności

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczebności populacji dużych drapieżników
- ▶ wzrost udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa (%)
- ▶ wzrost wskaźnika lesistości (%)

założenia programowe:

Celem działania jest zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności. Katalog najważniejszych działań obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- II Opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz ostoi ptasich Natura 2000,
- II Obejmowanie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo,
- II Utrzymanie przedmiotów ochrony w obszarach poszczególnych form ochrony (gatunków, siedlisk, wartości krajobrazowych i kulturowych),
- II Ochrona dziedzictwa geologicznego – objęcie ochroną stanowisk geologicznych proponowanych na listę europejską GEOSITES,
- II Ochrona gatunków ginących i zagrożonych, hodowla i reintrodukcja gatunków zagrożonych, w tym opracowanie i realizacja programów ochrony gatunków,
- II Ustanowienie stref ochronnych dla gatunków podlegających ochronie strefowej,
- II Ochrona przed zagrożeniami związanymi z żywnością modyfikowaną genetycznie,
- II Nadzór nad wprowadzaniem roślin genetycznie modyfikowanych w celu podniesienia bezpieczeństwa biologicznego,

Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

- II Kształtowanie spójnego przestrzennie małopolskiego systemu obszarów chronionych poprzez wyznaczenie i ochronę korytarzy ekologicznych, ochrona dolin rzecznych jako korytarzy migracyjnych zwierząt,
- II Ochrona bioróżnorodności poprzez ekstensywne zagospodarowanie rolnicze cennych ekologicznie łąk, pastwisk i hal górskich oraz zapobieganie niekontrolowanym odłogom na gruntach ornych,
- II Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach chronionych, wypracowanie rozwiązań odciążających parki narodowe od nadmiernego ruchu rekreacyjno-turystycznego, w tym motoryzacyjnego,
- II Utrzymanie i rozwój terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych,
- II Poprawa stanu zdrowotnego lasów oraz zwiększenie lesistości województwa, szczególnie zalesianie nieużytków i słabych gruntów rolnych,
- II Promocja zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu, służących zachowaniu bioróżnorodności, w tym przestrzegania wymagań ochrony przyrody przez funkcjonujące obiekty turystyczne i rekreacyjne oraz w trakcie realizowanych procesów inwestycyjnych, jak również prowadzonej działalności rolniczej, edukowanie w tym zakresie służb i firm zajmujących się pielęgnacją zieleni,
- II Powszechna edukacja i promocja w zakresie codziennych zachowań służących ochronie bioróżnorodności, w tym kampanie promocyjne adresowane do mieszkańców.

Opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby odwiedzających instytucje o charakterze muzealnym
- ▶ wzrost nakładów na prace konserwatorskie przy obiektach zabytkowych (zł) z budżetów samorządów

założenia programowe:

Celem działania jest podniesienie walorów zabytków i wykorzystanie ich dla rozwoju gospodarki regionu. Przewidywane działania obejmują aktywność na rzecz:

- II Rynkowego zorientowania regionalnego dziedzictwa kulturowego, poprzez:
 - stosowanie zintegrowanej konserwacji w planach lokalnych,
 - tworzenie ofert turystyczno-rekreacyjnych, uzdrowiskowych oraz kulturalnych,
- II Podnoszenia świadomości dziedzictwa kulturowego, poprzez:
 - powstawanie, rozwijanie i rozpowszechnianie form ekspresji kulturowej,
 - wzmocnienie edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego,
 - nobilitację zabytkowych miejsc i ośrodków kultury,
 - zwiększenie udziału mieszkańców i lokalnych organizacji pozarządowych w bezpośredniej opiece nad zabytkami i obsłudze ruchu zwiedzających.

Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

- II Funkcjonalnego zarządzania dziedzictwem, obejmującego takie zagadnienia jak:
 - wzmacnianie instrumentów regulacji zagospodarowania przestrzennego,
 - aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów do inwestycji we własne nieruchomości, oraz system wsparcia według zasady partnerstwa publiczno-prywatnego,
 - prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego,
 - zapewnienie możliwości kształcenia kadr zarządzających potencjałem dziedzictwa,
 - zwiększenie roli partnerstwa organizacji pozarządowych dla skutecznego zarządzania i opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego,
 - utworzenie regionalnej fundacji dziedzictwa kulturowego,
 - kreacja regionalnej instytucji badań i dokumentacji zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego,
 - stworzenie i zapewnienie powszechnego dostępu do elektronicznych baz informacji o zabytkach,
- II Podniesienia poziomu opieki nad zbiorami, poprzez:
 - poprawę wskaźników społecznego odbioru oferty muzeów,
 - unowocześnienie instytucji opieki nad zbiorami,
 - kształtowanie wizerunku muzeów w tym wykorzystanie środków informacyjnych dla rozwoju muzeów,
 - wykonywanie prac studialnych i projektowych, w tym systematyczne opracowywanie kompleksowych ofert inwestycyjnych,
 - zwiększenie roli uczelni wyższych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

W ramach ochrony i pielęgnowania kulturowego dziedzictwa regionu planowane są również działania budujące wizerunek Krakowa i Małopolski jako miejsc symbolizujących dziedzictwo Jana Pawła II, ukierunkowanych na ochronę, upowszechnianie i rozwijanie spuścizny po Ojcu Świętym. W tych ramach przewidywana jest m.in. realizacja projektu ośrodka dokumentacji myśli i dorobku Jana Pawła II w Krakowie.

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ożywionych społecznie i gospodarczo)

założenia programowe:

Najważniejsze działania wynikające z przygotowanych i zaakceptowanych społecznie programów rewitalizacji:

- II Adaptacja obiektów i terenów przemysłowych, powojennych i pogórnicych do nowych funkcji gospodarczych, kulturowych lub rekreacyjnych,
- II Dostosowywanie zdegradowanych obszarów dla potrzeb nowych inwestycji,
- II Powstawanie i rozwój – inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych, technologicznych, centrów zaawansowanych technologii,

-
- || Rekultywacja zdegradowanych terenów z przeznaczeniem na cele publiczne,
 - || Tworzenie sieci współpracy instytucji użyteczności publicznej, mieszkańców, przedsiębiorców,
 - || Poprawa infrastruktury komunikacyjnej,
 - || Rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej,
 - || Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej przy wykorzystaniu zabytkowych obiektów,
 - || Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej,
 - || Przedsięwzięcia modernizacyjne w budownictwie mieszkaniowym,
 - || Działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

*Obszar VII –
Dziedzictwo
i przestrzeń
regionalna*

Polityka
rozwoju
w poszczególnych
polach
strategii

Pole C –
Potencjał
instytucjonalny

POLE C – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY

W warunkach postępujących procesów globalizacyjnych, narastającej presji konkurencyjnej i wzrostu oczekiwań obywateli wobec państwa coraz większego znaczenia nabiera zagadnienie profesjonalizacji administracji publicznej.

Od jakości jej działania, w coraz większym stopniu, zależy dynamika rozwoju gospodarczego, jakość życia obywateli określana umownie mianem dobrobytu oraz poziom ich zaufania do władzy publicznej. Jakość instytucji i jakość zarządzania publicznego jest jednym z decydujących dzisiaj endogenicznych, wewnętrznych czynników rozwoju regionu.

Sprawne, uczące się, umiejące i chcące współpracować instytucje oraz mądre, kompetentne i otwarte władze publiczne są niezbędnym warunkiem wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych. Szybka, sprawna i przejrzysta obsługa administracyjna może być w polskich warunkach czynnikiem budującym przewagę konkurencyjną Małopolski nad innymi regionami.

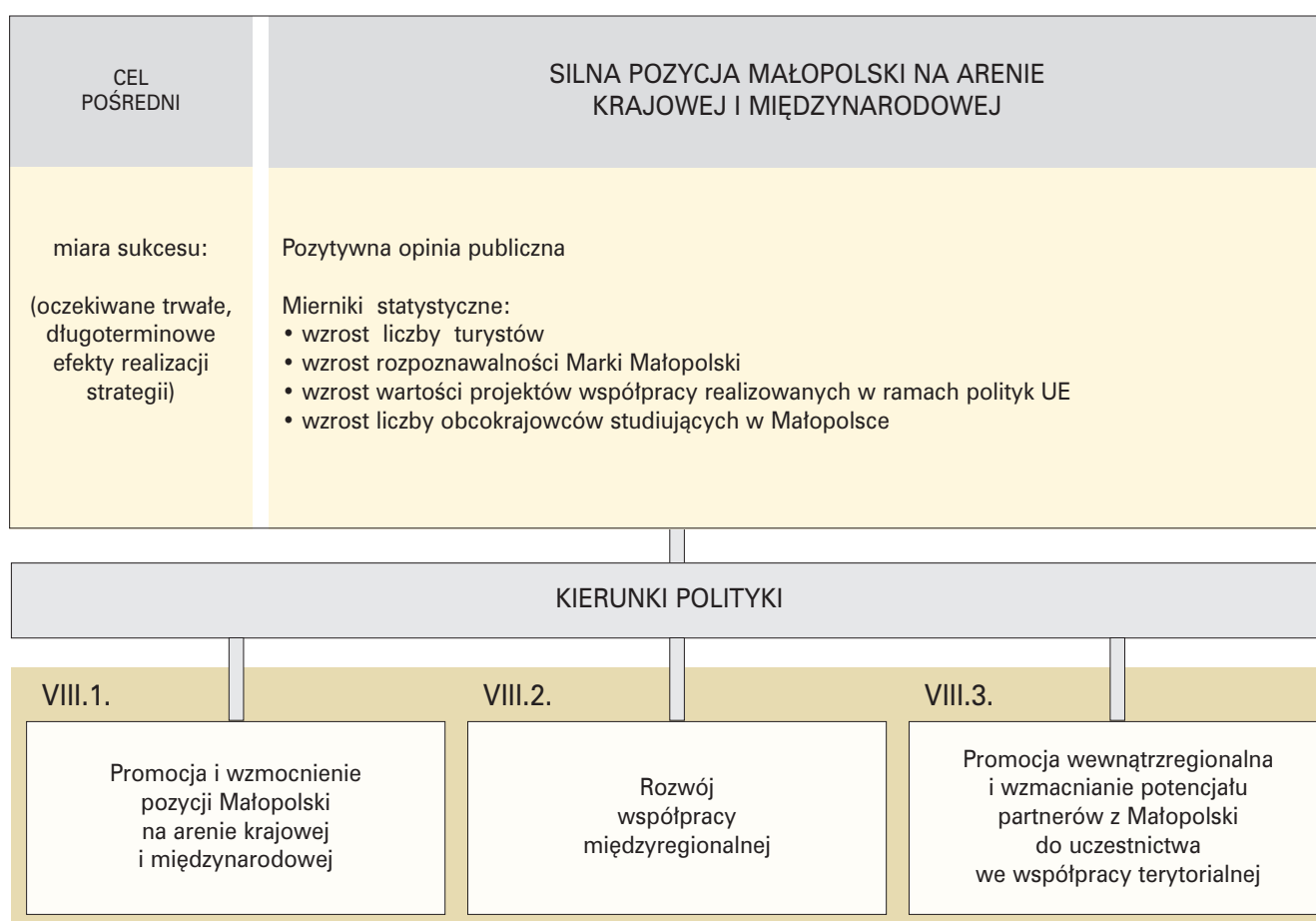
Szczególna potrzeba doskonalenia pracy administracji publicznej związana jest z koniecznością podnoszenia jej zdolności absorpcyjnych w zakresie środków strukturalnych, przeznaczonych i kierowanych na wspieranie polityki rozwoju regionalnego. Wyzwania powyższe uzasadniają podejmowanie działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości pracy sektora publicznego, w tym jej integralnego i kluczowego elementu, jakim jest administracja publiczna.

Współczesny trwały rozwój uzależniony jest również w coraz większym stopniu od bogactwa i umiejętności wykorzystania różnorodnych sieci powiązań, których jakość z kolei zależy m.in. od dystansu instytucjonalnego pomiędzy uczestnikami. Nie dotyczy to jedynie sfery gospodarki, ale właściwie wszystkich możliwych obszarów aktywności. Dystans instytucjonalny wyznacza podobieństwo (lub przeciwnie: zróżnicowanie) prawa, instytucji, kultury i sposobów organizowania przedsięwzięć zbiorowych. Innymi słowy, określa jak dalece się rozumiemy lub przeciwnie: jak dalece nie rozumiemy swoich wzorców postępowania, wzorów kultury. Im mniejszy dystans instytucjonalny tym więcej zrozumienia, im więcej zrozumienia tym większe szanse na efektywną współpracę. Z kolei im więcej kontaktów i współpracy tym lepsze perspektywy na zmniejszenie dystansu – dzięki możliwości wymiany informacji, doświadczeń i wzajemnego korzystania z wypracowywanych rozwiązań.

Obszary VIII–IX:

- obejmują cele instytucjonalne, służą wzmocnieniu potencjału instytucjonalnego Małopolski, zarówno w sektorze administracji publicznej, jak i poza nią, przy założeniu, że potencjał ten ma bezpośrednio służyć realizacji celów sformułowanych dla pozostałych pól polityki rozwoju wskazanych w strategii.

Obszar VIII – Współpraca terytorialna

Schemat 9. Obszar VIII – struktura celów.

Obszar VIII – Współpraca terytorialna

POZYCJA WYJŚCIOWA

Współpraca międzyregionalna jest kluczem do wykorzystania szans płynących z integracji europejskiej i wzmocnienia pozycji Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej. Dzięki wymianie doświadczeń i efektywnej współpracy region uzyska korzyści w wymiarze poznawczym, społeczno-cywilizacyjnym i rozwojowym.

Na potencjał i szanse rozwojowe Małopolski w dziedzinie współpracy międzyregionalnej składa się jej specyficzna obecna pozycja:

- jest liczącym się partnerem we współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej (ARE, Eris@, udział w projektach międzyregionalnych w ramach programów wspólnotowych i inicjatyw wspólnoty),
- jest aktywna w gremiach międzynarodowych (ARE, Eris@, Komitet Regionów),
- jest regionem podejmującym własne inicjatywy zagraniczne – Inicjatywa Wyszehradzka,
- wizytówką regionu jest Kraków („Brama Małopolski”) – jedyne polskie miasto stosunkowo dobrze rozpoznawalne za granicą,
- posiada Biuro Regionalne WM w Brukseli,
- społeczność regionalną cechuje silne poczucie tożsamości regionalnej i lokalnej oraz atrakcyjna odrębność kulturowa,
- dysponuje dużym potencjałem intelektualnym, potencjałem zdolności i talentów w różnych dziedzinach,
- wyróżnia się korzystnym położeniem i bogatym dziedzictwem kulturowym,
- w regionie są liczni partnerzy zainteresowani współpracą międzynarodową,
- posiada dobre zaplecze regionalne do stworzenia sieci dystrybucji informacji, współpracy międzyregionalnej (organizacje pozarządowe, sieć bibliotek),
- współpracuje z cenionymi i sprawnymi partnerami zagranicznymi.

Równocześnie w dziedzinie tej Małopolska notuje istotne bariery rozwojowe, takie jak:

- brak wystarczającej świadomości i zdolności partnerów wewnątrzregionalnych do korzystania z efektów integracji europejskiej i współpracy międzyregionalnej,
- wciąż słaba rozpoznawalność Małopolski zagranicą,
- więcej konkurencji niż chęci współpracy wśród regionów polskich,
- niewystarczająca współpraca Krakowa i Małopolski,
- rozproszenie kompetencji w dziedzinie marketingu terytorialnego (turystyka, gospodarka, wizerunek) i brak koordynacji działań promocyjnych,
- brak internetowego systemu rezerwacji i ofert turystycznych,
- niewystarczająca zdolność administracji lokalnej do współpracy międzyregionalnej, w tym nieefektywny system przepływu informacji wewnętrznej,
- nastawienie na „spektakularne” projekty, głównie infrastrukturalne,
- brak silnej regionalnej organizacji turystycznej,
- brak sprawnego centrum usług dla inwestora.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Małopolska w roku 2015 postrzegana jako silny i aktywny partner na arenie krajowej i międzynarodowej – wymaga podjęcia lub kontynuacji działań przede wszystkim w następujących kierunkach:

- Promocja zewnętrzna: Budowa Marki Małopolski, Anteny Gospodarcze,
- Efektywna działalność Biura Regionalnego WM w Brukseli w ramach Domu Polskiego/Domu Wyszehradzkiego,
- Uczestnictwo w gremiach międzynarodowych i sieciach współpracy jako liczący się partner, w tym na Forum Regionów Wyszehradzkich, Obserwatorium Wyszehradzkie,
- Współpraca z regionami partnerskimi oparta na zasadach: szerokiego pola współpracy i szerokiego dostępu,
- Promocja wewnątrzregionalna i budowa zdolności partnerów z Małopolski do podejmowania współpracy międzyregionalnej.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Promocja i wzmocnienie pozycji Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ zwiększenie przewozów pasażerskich w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Balice (ruch przyjazdowy)
- ▶ zwiększenie liczby turystów zagranicznych przyjeżdżających do Małopolski
- ▶ zwiększona obecność Małopolski w Internecie wobec innych województw mierzona liczbą występowania słowa „Małopolska” w Internecie oraz statystyka wpisów słowa „Małopolska” w wyszukiwarkach internetowych
- ▶ wzrost liczby sieci i gremiów, w których Małopolska bierze udział jako aktywny aktor (Eris@, ARE, FREREF, Ianis, Prelude).

założenia programowe:

Najważniejsze planowane działania obejmują:

- II Marketing terytorialny w celu pozyskania nowych klientów krajowych i zagranicznych
 - promocja krajowa:
 - beneficjenci ostateczni: mieszkańcy innych regionów Polski
 - promocja w wybranych polskich miastach i regionach zmierzająca do ugruntowania pozycji i wizerunku Małopolski jako wiodącego celu wyjazdów turystycznych oraz ważnego regionu na gospodarczej mapie kraju – wydarzenia i imprezy promocyjne, kampanie wizerunkowe, projekty promocji gospodarczej (firmy, inwestorzy krajowi), wsparcie dla inicjatyw podejmowanych przez inne podmioty

*Obszar VIII –
Współpraca
terytorialna*

Obszar VIII – Współpraca terytorialna

- promocja zagraniczna:
 - beneficjenci ostateczni: mieszkańcy regionów zagranicznych, gremia opiniotwórcze
 - wykreowanie wizerunku województwa jako nowej, atrakcyjnej destynacji na turystycznej mapie Europy oraz regionu o dynamicznie rozwijającej się gospodarce,
 - prezentacje promocyjne, kampanie wizerunkowe, press tours i study tours,
 - promocja gospodarcza (firmy, inwestorzy zagraniczni), m.in. poprzez budowę sieci Anten Gospodarczych,
 - promocja oferty edukacyjnej,
 - prezentacje dla grup opiniotwórczych w instytucjach europejskich,
 - wsparcie dla inicjatyw podejmowanych przez inne podmioty.

- II Rozwój aktywności Biura Regionalnego Województwa Małopolskiego w Brukseli
 - promocja Małopolski w Brukseli,
 - lobbing na rzecz Małopolski skoncentrowany na strategicznych priorytetach rozwoju Małopolski,
 - poszukiwanie i przekazywanie do regionu informacji o: zagadnieniach istotnych z punktu widzenia Małopolski, zaproszeniach do składania wniosków do programów i inicjatyw wspólnotowych, partnerach do realizacji wspólnych projektów, politykach wspólnotowych i zmianach legislacyjnych w ustawodawstwie unijnym,
 - budowa silnej reprezentacji regionów polskich/ wyszehradzkich – na przykład Dom Polski/ Wyszehradzki w Brukseli,
 - wymiana informacji, know-how, dobrych praktyk poprzez udział w konferencjach, warsztatach i seminariach.

- II Wspieranie uczestnictwa Małopolski w międzynarodowych sieciach współpracy, gremiach, w tym w obszarze wyszehradzkim
 - uczestnictwo w pracach komitetów, komisji i grup roboczych mające na celu wypracowanie wspólnych stanowisk w ważnych kwestiach regionalnych, w szczególności w obszarze wyszehradzkim,
 - podejmowanie starań dla uzyskania poparcia stanowiska Małopolski w istotnych kwestiach dla rozwoju regionu,
 - wymiana informacji, know-how, dobrych praktyk poprzez udział w konferencjach, warsztatach i seminariach,
 - udział jako partner w projektach w ramach programów i inicjatyw wspólnotowych,
 - efektywne pozyskiwanie środków krajowych, unijnych i innych na realizację wspólnych przedsięwzięć,
 - obserwatorium Wyszehradzkie.

Rozwój współpracy międzyregionalnej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ wzrost liczby projektów realizowanych z regionami partnerskimi
- ▶ wzrost liczby partnerów zaangażowanych w realizację projektów współpracy terytorialnej
- ▶ wzrost wartości projektów realizowanych w ramach współpracy terytorialnej (mierzony wysokością budżetu strony małopolskiej)

założenia programowe:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują następujące przedsięwzięcia:

- II Współpraca partnerska dla osiągnięcia standardów najlepszych regionów europejskich:
 - projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu:
 - podniesienie kompetencji partnerów z województwa małopolskiego poprzez stypendia, szkolenia, seminaria, konferencje itp.,
 - implementację najlepszych rozwiązań pochodzących od partnerów zagranicznych w regionie,
 - projekty mające na celu tworzenie nowej jakości w dziedzinach istotnych dla rozwoju regionu w oparciu o potencjał i doświadczenia partnerów,
 - giełda projektów współpracy międzyregionalnej w celu kojarzenia partnerów projektów współpracy międzyregionalnej,
 - fundusz grantowy dla wsparcia cennych inicjatyw z punktu widzenia rozwoju regionu w zakresie współpracy międzynarodowej.
- II Współpraca z regionami wzrastającymi:
 - projekty zmierzające do wspierania procesów demokratycznych, w tym budowania społeczeństwa obywatelskiego regionów wzrastających,
 - projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu zmniejszenie dystansu rozwojowego pomiędzy regionami wzrastającymi, a rozwiniętymi regionami państw członkowskich UE,
 - projekty służące zwiększaniu zdolności absorpcyjnej środków UE,
 - projekty służące przybliżeniu regionów przyszłych państw członkowskich rozwiniętym regionom UE (Małopolska pomostem pomiędzy „starymi”, a przyszłymi regionami UE).
- II Wzmacnianie relacji partnerskich z regionami nowoprzyjętych państw UE, w tym w obszarze Grupy Wyszehradzkiej:
 - projekty mające na celu identyfikację wspólnych obszarów problemowych regionów nowoprzyjętych państw UE oraz poszukiwanie dla nich rozwiązań,
 - projekty zmierzające do identyfikacji wspólnych interesów dotyczących członkostwa w UE oraz promocja wspólnie wypracowanego stanowiska na forum UE.

Obszar VIII – Współpraca terytorialna

Obszar VIII – Współpraca terytorialna

Promocja wewnątrzregionalna i wzmocnienie potencjału partnerów z Małopolski do uczestnictwa we współpracy międzyregionalnej

wskaźniki osiągnięć:

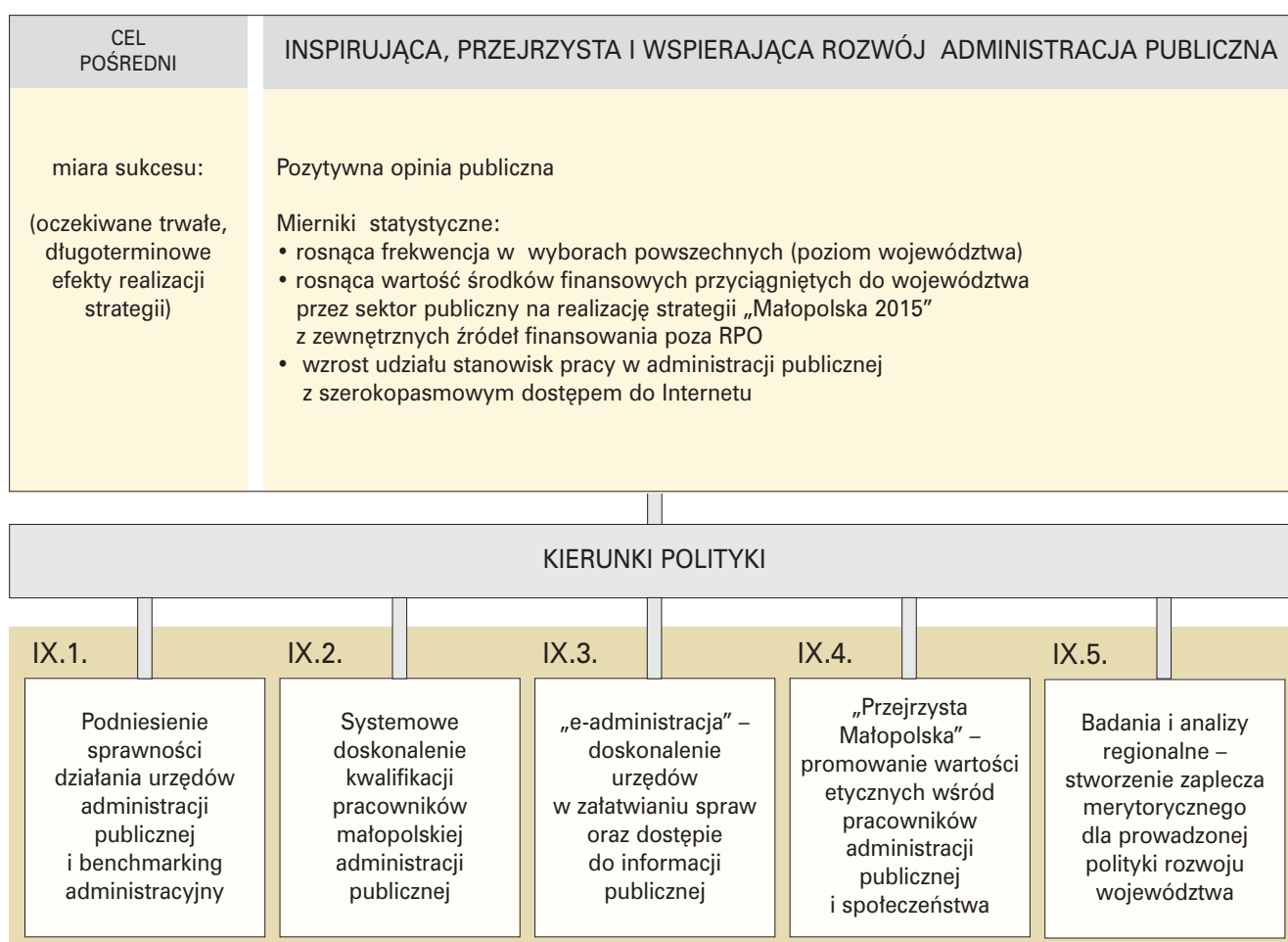
- ▶ wzrost liczby partnerów sieci dystrybucji informacji
- ▶ wzrost poziomu identyfikacji z tożsamością małopolską mierzony liczbą tytułów prasy lokalnej i regionalnej oraz liczbą organizacji pozarządowych, których działalność dotyczy budowy tożsamości regionalnej i społeczeństwa obywatelskiego (na 10 000 mieszkańców).

założenia programowe:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują:

- II Promocję wewnątrzregionalną:
 - promowanie walorów turystycznych regionu wśród jego mieszkańców,
 - projekty promocyjno-edukacyjne (konkurs, quizy o Małopolsce, zawody sportowe itp.),
 - projekty pobudzające tożsamość regionalną (hymn, taniec, święto Małopolski, imprezy regionalne, konkursy, wydawnictwa – adresowane do mieszkańców województwa)
- II Budowanie zdolności instytucjonalnej i administracyjnej małopolskich partnerów:
 - regionalny Punkt Informacji Europejskiej,
 - budowa sprawnego systemu przepływu informacji i współpracy pomiędzy małopolskimi partnerami na bazie samorządowych bibliotek publicznych w Małopolsce,
 - konferencje, seminaria, kursy e-learning, szkolenie kadr, strona internetowa, wydawnictwa, broszury, giełda projektów.

Obszar IX – Nowoczesne zarządzanie publiczne

Schemat 10. Obszar IX – struktura celów.

Obszar IX – Nowoczesne zarządzanie publiczne

POZYCJA WYJŚCIOWA

Geneza procesu reform sektora publicznego sięga przełomu lat 70 i 80-tych. Ich istota sprowadza się do absorpcji instrumentów rynkowych. Wykorzystywanie tychże mechanizmów w sferze zarządzania w sektorze publicznym zaowocowało z czasem określeniem tego zjawiska mianem „nowego zarządzania publicznego” (new public management). Dzisiaj mamy do czynienia z dyskursem prowadzonym pomiędzy zwolennikami myślenia rynkowego i tradycyjnego, skutkującym różnorodnymi koncepcjami i narzędziami zmian w sektorze administracji publicznej. Od końca lat 90-tych coraz większego znaczenia – tak konceptualnego, jak i praktycznego, nabiera tworzący się paradygmat „rządzenia współuczestniczącego” (public governance), aczkolwiek nurtem dominującym wciąż pozostaje „nowe zarządzanie publiczne”. Podkreślić należy, że wszyscy uczestnicy tej debaty, bez względu, za którym z tych dwóch paradygmatów się opowiadają, zgadzają się co do kluczowej roli administracji publicznej w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Wszelkie bowiem reformy zarządzania publicznego podejmowane są z przesłanek rozwoju instytucji państwa demokratycznego, jak i podnoszenia skuteczności i efektywności tego sektora. W tym założeniu jakość działania administracji ma być jednym z istotnych czynników rozwoju.

Od potencjału instytucjonalnego małopolskich instytucji administracji samorządowej i rządowej zależeć będzie osiągnięcie zakładanych celów strategii. Od umiejętności wdrażania różnego typu innowacyjnych koncepcji zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym przez podmioty małopolskiej administracji publicznej zależeć będzie tempo nadrobienia zaległości w rozwoju społeczno-gospodarczym. Województwo Małopolskie podejmując się pionierskich działań na poziomie regionalnej strategii, nad wdrożeniem nowych koncepcji i metod z zakresu doskonalenia administracji, nad rozwojem regionalnego potencjału kadr administracji, nad rozwijaniem nowoczesnych systemów informatycznych, nad budowaniem przejrzystej administracji, z jednej strony uznaje za priorytetową potrzebę budowania konkurencyjnej pozycji w stosunku do innych regionów, potencjału instytucjonalnego administracji, z drugiej – włącza się w nurt podejmowanych przez instytucje europejskie działań ukierunkowanych na budowę uniwersalnego modelu europejskiej administracji publicznej.

Małopolskie instytucje administracji publicznej posiadają duży potencjał rozwojowy. Wiele z nich uczestniczyło w krajowych i międzynarodowych programach ukierunkowanych na transfer najlepszych rozwiązań zarządczych. Jednym z nich był Program Rozwoju Instytucjonalnego. Raporty z tego programu jak i innych wskazują na duże zaplecze instytucjonalne urzędów, ale również definiują obszary doskonalenia. W Małopolsce, z uwagi na duże nasycenie ośrodków akademickich, realizujących programy z zakresu administracji publicznej oraz instytucji ukierunkowanych na rozwój sektora publicznego obserwowalne jest duże zaangażowanie kierownictwa jednostek w doskonalenie instytucjonalne i personalne urzędów.

Mając na uwadze coraz bardziej odczuwalną absorpcję funduszy strukturalnych, należy pamiętać, że to właśnie od jakości pracy administracji zależeć będzie stopień wykorzystania środków zewnętrznych na rozwój regionalny i lokalny. Od stosowanych rozwiązań zarządczych, w tym nowoczesnych, związanych z elektroniczną administracją, kompetencji pracowników, przejrzystych kryteriów dystrybucji środków finansowych, budowanego klimatu dla rozwoju społeczno-gospodarczego, stosowanych polityk regionalnych, właściwego systemu badań i analiz wojewódzkich, służących skutecznemu podejmowaniu decyzji, zależeć będzie rozwój Małopolski.

Małopolska administracja publiczna na tle innych regionów posiada wiele atutów, takich jak na przykład rozwinięte formy transferu praktyk zarządczych, udział w projektach doskonalących i szkoleniowych, system współpracy administracyjnej. Atuty te stawiają ją w pozycji lidera w procesie modernizowania systemu zarządzania publicznego w Polsce. Obserwowalne są także bariery dalszego rozwoju, takie jak na przykład zbyt niskie środki finansowe na rozwój urzędów, opory psychologiczno-społeczne w zastosowaniu kompleksowych zmian, ograniczone środki na działania informacyjne i szkoleniowe, brak pozostałych zasobów do wdrożenia zmian w instytucji (osobowe, logistyczne, informatyczne).

Samo podniesienie jakości pracy struktur administracyjnych nie wystarczy dla zapewnienia nowoczesnego, wspierającego rozwój zarządzania sprawami publicznymi w regionie. Konieczne jest także prowadzenie mądrej polityki rozwoju na poziomie strategicznym – podejmowanie przez władze regionalne trafnych decyzji rozstrzygających, które tworzą ramy dla działania administracji. Podstawą takiej mądrej polityki jest zaplecze wiedzy i aktualnej, na bieżąco pozyskiwanej i analizowanej informacji, a także możliwość wsparcia własnych procesów decyzyjnych oraz lobbingu na rzecz regionu poprzez kompetentne, niezależne opinie. W chwili obecnej w Polsce, w tym i w Małopolsce, nie funkcjonuje ani jeden ośrodek ekspercki, który specjalizowałby się w tematyce regionalistycznej i prowadził systematyczne badania i analizy regionalne, a tym samym mógł zapewnić na bieżąco wsparcie doradcze, czy techniczne dla władz i administracji w zakresie polityki rozwoju województwa. Jeśli Małopolska ma ambicję autonomicznie formułować politykę rozwoju województwa, jeśli ma ambicję być województwem, które tworzy w zarządzaniu regionalnym nowe rozwiązania, które jest liderem zmian – musi taki ośrodek wykreować.

STRATEGIA POSTĘPOWANIA

Mając na uwadze potencjały jak i ograniczenia, najważniejszym celem jest zbudowanie trwałych i kompleksowych systemów doskonalenia kadr, rozwoju instytucjonalnego małopolskiej administracji publicznej, informatyzacji urzędów publicznych oraz wprowadzania przejrzystych zasad działania.

W celu zapewnienia warunków do trwałego doskonalenia administracji publicznej w Małopolsce stymulującej rozwój regionalny i lokalny ważne jest określenie długofalowego planu i wskazania strategicznych obszarów działania, którymi są:

- podnoszenie jakości systemów zarządzania publicznego wraz z benchmarkingiem administracyjnym
- doskonalenie kompetencji pracowników administracji publicznej
- „Małopolska e-administracja”
- „Przejrzysta Małopolska”
- regionalne zaplecze analityczno-badawcze dla projektowania i prowadzenia polityki rozwoju.

Działania w tych obszarach powinny w perspektywie roku 2015 podnieść jakość pracy administracji publicznej w Małopolsce tak, by stała się ona istotnym partnerem i uczestnikiem działań prorozwojowych. Program Benchmarkingu Administracyjnego powinien obejmować aspekty podnoszące jakość usług publicznych świadczonych głównie przez administrację samorządową.

Elementami tego procesu doskonalenia staną się m.in. budżety zadaniowe, zarządzanie poprzez cele, systemy zarządzania jakością, obniżenie kosztów funkcjonowania, rozwiązania outsourcingowe, usługi publiczne udostępniane drogą on-line, poziom wyposażenia administracji w sprzęt informatyczny, rozwój infrastruktury szerokopasmowej, systemowe rozwiązania w zarządzaniu zasobami ludzkimi, w tym stosowanie procedur konkursowych, korzystanie przez pracowników z form doształcania zawodowego, kodeksy etyczne, przejrzyste zasady finansowania zadań publicznych, jakość informacji publicznej, współpraca ze środowiskami badawczymi i ewaluacja zarządzania publicznego.

Długofalowymi efektami podjętych działań będzie:

- 1) Zwiększenie efektywności funkcjonowania administracji publicznej.
- 2) Doskonalenie potencjału profesjonalnej kadry administracji publicznej.
- 3) Poprawa jakości usług świadczonych przez administrację publiczną. Wzrost zadowolenia klientów ze świadczonych przez administrację publiczną usług. Poprawa wizerunku administracji publicznej.
- 4) Poprawa przejrzystości działania administracji publicznej.
- 5) Podnoszenie skuteczności i efektywności realizowanych polityk.

KIERUNKI POLITYKI – ZAŁOŻENIA KLUCZOWYCH PROGRAMÓW REALIZACYJNYCH

Podniesienie sprawności działania urzędów administracji publicznej (poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi rozwoju instytucjonalnego) i benchmarking administracyjny

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ stworzenie narzędzi i praktyk do okresowej oceny sprawności struktury organizacyjnej pod kątem realizacji strategicznych celów jednostki,
- ▶ orientacja działań na osiąganie rezultatów pod kątem racjonalizacji kosztów funkcjonowania administracji publicznej,
- ▶ usprawnienie procesu podejmowania decyzji publicznych na podstawie analiz i zintegrowanych wskaźników.

założenia programowe:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują:

- II Przygotowanie i realizację projektu w zakresie optymalnego modelowania struktur organizacyjnych urzędów (wdrożenie zarządzania strategicznego w urzędach administracji publicznej, konsolidacja działań o podobnym charakterze, strukturyzacja działań pod kątem przepływu informacji i sprawności realizacji, identyfikacja szczebli zarządzania oraz rozpiętości i zasięgu kierowania pod kątem rozmieszczenia uprawnień decyzyjnych)
- II Projekt wdrożenia zarządzania przez cele w urzędach administracji publicznej
- II Projekt wdrożenia podejścia procesowego w urzędach administracji publicznej (wskaźniki rezultatu: liczba urzędów stosujących podejście procesowe, liczba urzędów posiadających certyfikat systemu zarządzania wg wymagań normy ISO 9001:2000)
- II Projekt wdrożenia zarządzania projektami w administracji publicznej
- II Projekt wdrożenia nowoczesnych systemów komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej
- II Projekt wdrożenia modelu samooceny CAF,
- II Małopolski Projekt Administracyjnego Benchmarkingu Instytucjonalnego – wytypowanie obszarów z zakresu organizacji i funkcjonowania urzędów w celu badań porównawczych i późniejszej ewaluacji wraz z wytypowaniem newralgicznych usług publicznych realizowanych przez jednostki.

*Obszar IX –
Nowoczesne
zarządzanie
publiczne*

Obszar IX – Nowoczesne zarządzanie publiczne

Systemowe doskonalenie kwalifikacji pracowników małopolskiej administracji publicznej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ liczba urzędników biegle władających językiem obcym w sposób formalnie potwierdzony,
- ▶ liczba urzędników, którzy podnosili swoje kwalifikacje zawodowe,
- ▶ średni wynik oceny okresowej pracowników.

założenia programowe:

Polityka zatrudnienia jest integralnym podsystemem strategicznego zarządzania zasobami ludzkimi w administracji. Opracowane procedury i pragmatyka działania w zakresie rekrutacji i selekcji kandydatów ukierunkowane będą na dobór właściwych ludzi na określone stanowiska pracy zgodnie z ich kompetencjami i możliwościami rozwoju zawodowego.

Podstawę kreowania strategii szkoleniowej stanowić będzie fundamentalne traktowanie administracji jako organizacji uczącej się. Proces podnoszenia kwalifikacji zawodowych powinno rozpoczynać się już w momencie zatrudniania pracowników w instytucji.

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują:

- II Projekt wdrażania kompleksowego systemu zatrudniania pracowników w urzędach administracji publicznej
- II Projekt doskonalenia potencjału zawodowego pracowników administracji publicznej
- II Projekt oceny pracowników administracji publicznej (wskaźnik rezultatu: ilość urzędów przeprowadzających egzaminy kompetencyjne, ilość urzędów przeprowadzających oceny okresowe pracowników).
- II Projekt wdrażania motywacyjnych systemów wynagrodzeń opartych na wartościowaniu stanowisk pracy w administracji publicznej.

„e-administracja” – doskonalenie urzędów w załatwianiu spraw oraz dostępie do informacji publicznej

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ ilość usług publicznych udostępnianych przez urzędy on-line,
- ▶ stopień nasycenia urzędów w sprzęt komputerowy, w tym z dostępem do Internetu,
- ▶ ilość zintegrowanych, bezpiecznych systemów informatycznych wspierających zarządzanie jednostką.

założenia programowe:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują:

- II Powołanie grupy wsparcia dla administracji w regionie,
- II Przeprowadzenie audytów wewnętrznych dotyczących przepływu informacji i bezpieczeństwa systemów informacyjnych,
- II Opracowanie zbioru standardów procedur i dokumentów elektronicznych niezbędnych dla wymiany danych pomiędzy jednostkami administracji,
- II Opracowanie i wdrożenie kolejnych wystandaryzowanych procedur on-line dla administracji publicznej,
- II Rozbudowa i dalsza standaryzacja dostępu do elektronicznej informacji publicznej (e-administracja),
- II Stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających realizację przez jednostki administracji publicznej oraz firmy sektora IT przedsięwzięć w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego,
- II Szkolenia pracowników w zakresie praktycznego stosowania technologii informatycznej, organizacji pracy i przepisów prawa.

„Przejrzysta Małopolska” – Promowanie wartości etycznych wśród pracowników administracji publicznej i społeczeństwa

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ ilość urzędów posiadających własne kodeksy etyczne
- ▶ ilość skarg wpływających do urzędów, związanych z podejrzeniem o korupcyjne działania, uznanych za zasadne
- ▶ ilość postępowań dyscyplinarnych
- ▶ ilość prawomocnych wyroków skazujących urzędników za działania korupcyjne

założenia programowe:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują:

- II Kodeks etyczny urzędnika administracji publicznej (samorządowej),
- II Program szkoleń etycznych dla urzędników administracji publicznej,
- II Wprowadzenie zajęć etycznych dla szkół,
- II Wdrażanie w życie idei e-government,
- II Wprowadzenie przejrzystych zasad rozdziału środków finansowych (procedury i kryteria przyznawania środków publikowane w informatorze na początku każdego roku).

*Obszar IX –
Nowoczesne
zarządzanie
publiczne*

Badania i analizy regionalne – stworzenie zaplecza merytorycznego dla prowadzonej polityki rozwoju województwa

wskaźniki osiągnięć:

- ▶ sukcesywna poprawa trafności i skuteczności zarządzania strategią rozwoju województwa (ocena na podstawie zewnętrznych ewaluacji strategii)

założenia programowe:

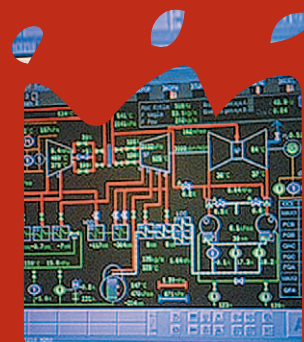
Celem działania w tym obszarze jest przyczynienie się do podniesienia jakości i skuteczności polityki rozwoju regionalnego w województwie, co zostanie osiągnięte poprzez prowadzenie następujących przedsięwzięć:

- II Uruchomienie przy współpracy z uczelniami systemu patronatów nad kierunkami studiów o specjalizacji regionalistycznej,
- II Sformułowanie i wdrożenie programu zamawianych badań regionalnych, w tym systematycznych badań opinii,
- II Inicjowanie i moderowanie debaty publicznej na tematy związane z kierunkami rozwoju i polityką rozwoju województwa,
- II Rzecznictwo i lobbing interesów województwa na arenie krajowej i międzynarodowej w oparciu o wyniki prowadzonych badań i analiz,
- II Działania informacyjne i edukacyjne w zakresie rozwoju regionalnego,
- II Utworzenie lub wykreowanie w Małopolsce przynajmniej jednego autonomicznego ośrodka badań i analiz regionalnych.

STRATEGIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007–2013

Część III

Sposób realizacji strategii

Strategia rozwoju województwa „Małopolska 2015”, jako nadrzędny dokument programowy samorządu województwa, jest wdrażana poprzez budżet, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, strategie dziedzinowe, programy (w tym regionalny program operacyjny i programy wojewódzkie) oraz działania bieżące i projekty realizowane zarówno przez urząd, jak i jednostki podległe oraz podmioty zależne.

W realizacji strategii uczestniczą także partnerzy strategii – w tym przedsiębiorstwa, organizacje pracodawców i pracowników, instytucje i organizacje pozarządowe oraz – co oczywiste – samorządy i administracja rządowa. Wszystkie wymienione elementy wraz z partnerskimi ciałami doradczymi i opiniodawczymi, składają się na strukturę realizacyjną strategii.

Współpraca z partnerami zewnętrznymi samorządu województwa jest nieuniknionym oraz koniecznym warunkiem sukcesu strategii jako, że na jej realizację składają się zróżnicowane zadania, niejednokrotnie wykraczające poza możliwości bezpośredniego oddziaływania województwa. W konsekwencji strategia będzie realizowana poprzez:

- 1/ zadania pozostające w zasięgu bezpośrednich kompetencji województwa,
- 2/ zadania, na które województwo ma zagwarantowany wpływ pośredni – na przykład poprzez udział swoich przedstawicieli w programowaniu bądź wyborze projektów,
- 3/ zadania, na które województwo może się starać oddziaływać – na przykład poprzez kształtowanie opinii publicznej, lobbying czy rzecznictwo interesów.

Ujęte w dokumencie strategii zapisy dotyczące kierunków polityki rozwoju w poszczególnych obszarach, są wiążącymi wytycznymi programowymi do ukształtowania przyszłych strategii dziedzinowych i programów. Jednakże dla zachowania elastyczności przyszłego programowania dopuszcza się w strategiach dziedzinowych i programach niewielkie zmiany w sposobie nazywania zadań, czy definiowania wskaźników realizacji, o ile stanowi to konieczne dostosowanie się do nowych, zmienionych okoliczności (co powinno być każdorazowo wykazane w uzasadnieniu).

Wskazane przez partnerów w trakcie konsultacji społecznych priorytetowe kierunki działania i projekty zostaną wzięte pod uwagę przy budowaniu strategii dziedzinowych i programów.

Priorytety sformułowane przez partnerów w trakcie warsztatów powiatowych uzyskają z tego tytułu dodatkową rekomendację w procedurach kwalifikowania projektów do współfinansowania.

Ponadto, w związku ze znaczącym zróżnicowaniem potencjału rozwojowego poszczególnych subregionów i powiatów województwa przewiduje się możliwość różnicowania poziomu współfinansowania projektów rozwojowych ze źródeł regionalnych w zależności od lokalizacji projektu. Kryterium różnicowania będzie pozycja danego obszaru oceniona według wskaźników strategii oraz prognoza dotycząca jego potencjału finansowania działań rozwojowych.

Szczegółowy sposób zintegrowanego zarządzania strategią ustalony zostanie w dokumentach wykonawczych – w tym w Planie Wdrażania oraz Planie Monitorowania i Oceny strategii – które zostaną opracowane zgodnie z zapisami niniejszej strategii, a w szczególności z zachowaniem wskazanych zasad i sposobów postępowania oraz z uwzględnieniem zakładanych koniecznych dostosowań organizacyjnych i instytucjonalnych.

Ponadto w 2007 roku przedstawiony zostanie Raport Otwarcia strategii „Małopolska 2015” – w sposób syntetyczny ukazujący punkt wyjścia w realizacji strategii tj. stan województwa i kontekst jego rozwoju w chwili rozpoczynania realizacji strategii „Małopolska 2015”, z uwzględnieniem:

- wyników podsumowania i oceny realizacji strategii rozwoju województwa w latach 2000–2006,
- zaktualizowanych wartości wszystkich wskaźników osiągnięć przyjętych w niniejszym dokumencie strategii.

Podstawowe zasady realizacji i sposoby postępowania

W pracach nad strategią rozwoju województwa po 2006 roku wskazano na cztery podstawowe zasady, które powinny być stosowane w całym cyklu życia strategii¹:

- Zasadę partnerstwa,
- Zasadę zarządzania strategicznego rozwojem województwa,
- Zasadę autonomii programowej małopolskiej strategii rozwoju,
- Zasadę rozwoju zrównoważonego w wymiarze społecznym, przestrzennym i środowiskowym.

Na etapie realizacyjnym strategii zastosowanie mają również inne zasady, zgodnie z którymi ustalone zostaną szczegółowe sposoby postępowania we wdrażaniu i ocenie strategii. Są to:

- Zasada **koordynacji polityki przestrzennej i polityki rozwoju** województwa,
- Zasada **skoordynowanego monitorowania finansowego i rzeczowego** realizacji strategii, zgodnie z którą realizacja poszczególnych kierunków polityki rozwoju określonych w strategii jest na bieżąco i równolegle monitorowana zarówno pod kątem angażowanych zasobów finansowych i rzeczowych, jak i wypracowywanych dzięki nim efektów – w postaci produktów i rezultatów poszczególnych działań, programów, projektów itd.,
- Zasada **oceny efektywności ekonomicznej realizowanych przedsięwzięć**, przy czym efektywność ekonomiczna traktowana jest jako kryterium porównywania działań, programów i projektów w podobnych grupach i stosowana jako podstawa wykluczania ze wsparcia przedsięwzięć skrajnie nieefektywnych ekonomicznie, nie zaś jako podstawowe kryterium wyboru,
- Zasada **skuteczności**, zgodnie z którą ewaluacja działań w ramach strategii, jak i ewaluacja całej strategii opiera się na ocenie faktycznych efektów i sukcesu w osiągnięciu założonych celów, zarówno na poziomie strategicznym (cele strategiczne, cele pośrednie), jak i realizacyjnym (cele bezpośrednie),
- Zasada **uznania ochrony środowiska za kluczową i równoważną** w realizacji rozwoju społecznego i gospodarczego,
- Zasada **równości dostępu do stosowanych narzędzi realizacji strategii** dla partnerów z różnych sektorów, a więc zarówno sektora publicznego, jak i sektora prywatnego – rynkowego i obywatelskiego (w ramach obowiązującego prawa).

¹ Patrz: cz.I strategii

Konieczne dostosowania organizacyjne i instytucjonalne

Sprawne wdrożenie strategii „Małopolska 2015” począwszy od 01.01.2007 roku wymaga uprzedniego dostosowania struktury realizacyjnej do struktury programowej strategii.

Zostanie to przeprowadzone poprzez stopniowo podejmowane następujące działania:

1. Wzmocnienie i rozwijanie strategicznych funkcji samorządu województwa, m.in. w zakresie programowania i zarządzania strategicznego, zarządzania informacją i wiedzą oraz rzecznictwa regionalnych interesów i promocji.
2. Ujednolicenie procedury i struktur programowania w urzędzie, jednostkach podległych oraz podmiotach zależnych (instytucjach regionalnych).
3. Dostosowanie struktury urzędu marszałkowskiego do struktury celów, obszarów i kierunków polityki ujętych w strategii – w oparciu o założenie przejrzystej odpowiedzialności, co w konsekwencji oznacza, iż:
 - a. dla każdego z trzech pól strategii (poziom celów strategicznych) powołany zostanie koordynator odpowiedzialny za wdrożenie i bieżące zarządzanie procesem realizacji strategii w danym polu,
 - b. struktura i zakres działania departamentów urzędu dostosowana zostanie do struktury obszarów polityki rozwoju województwa ujętych w strategii (poziom celów pośrednich) tak, aby dla każdego obszaru został ustanowiony jeden departament wiodący odpowiedzialny za programowanie i realizację zadań służących realizacji wskazanych celów,
 - c. struktura wewnętrzna departamentów będzie odzwierciedleniem docelowej struktury wewnętrznej poszczególnych obszarów polityki rozwoju województwa (poziom celów bezpośrednich) tak, aby dla każdego kierunku polityki został wskazany wiodący zespół odpowiedzialny za jego programowanie i realizację.
4. Skoordynowanie i dostosowanie celów oraz kierunków działania instytucji regionalnych – w perspektywie po 2006 roku – do celów nowej strategii. Proces ten łączyć się będzie z konieczną specjalizacją i dalszą profesjonalizacją regionalnych instytucji, w tym obejmie – w miarę potrzeb – redefinicję misji, miejsca i celów ich działania w konsekwencji ustalenia ich konkretnej roli i odpowiedzialności w procesie realizacji strategii.
5. Przygotowanie i sukcesywne wprowadzanie budżetowania zadaniowego w układzie skoordynowanym ze strukturą strategii tak, aby w perspektywie do 2009 roku doprowadzić do zintegrowania planowania oraz sprawozdawania rzeczowego i finansowego w jednolitej strukturze zadaniowej.

Podstawowym źródłem finansowania Strategii w latach 2007–2013 będą środki krajowe – budżetu państwa, JST, funduszy celowych oraz środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej, ze szczególnym ukierunkowaniem na fundusze strukturalne.

Wśród wspólnotowych środków i instrumentów publicznych, które będą wspierały realizację strategii znajdują się:

1. Fundusze Strukturalne tj.:
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – finansujący działania zmierzające do zmniejszenia różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy regionami UE,
 - Europejski Fundusz Społeczny – finansujący działania związane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich,
2. Fundusz Spójności – instrument polityki spójności gospodarczej i społecznej, współfinansujący projekty w dziedzinie środowiska naturalnego oraz sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportu. Jego głównym celem jest wsparcie projektów zmierzających do zapewnienia równowagi gospodarczej i społecznej krajów członkowskich,
3. Europejski Bank Inwestycyjny – instrumentami EBI są kredyty bezpośrednie oraz kredyty z gwarancjami rządowymi, linie kredytowe za pośrednictwem banków (kredyty bezpośrednie i z gwarancją Skarbu Państwa) oraz tzw. „global loans” (kredyty dla banków na pożyczki dla beneficjentów),
4. Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich – będzie to nowy instrument finansowy Unii Europejskiej, nie należący do kategorii funduszy strukturalnych, jednakże wspierający wszechstronny rozwój obszarów wiejskich,
5. Instrument w ramach funduszy UE pod nazwą „Rewitalizacja miast i miasteczek”. Jest to nowy instrument, którego celem jest skoncentrowanie działań prorozwojowych różnego typu na dominujących elementach struktury osiedleńczej Polski, znajdujących się w bardzo złej kondycji gospodarczej, a także nadanie silnego, skoncentrowanego impulsu rozwojowego wielu potencjalnym subregionalnym ośrodkom wzrostu,
6. Planowany w ramach funduszy UE instrument pod nazwą „Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej”, którego celem jest wsparcie wszelkich projektów z zakresu współpracy terytorialnej realizowanych w ramach polityki spójności,
7. Europejskie programy wspólnotowe, takie jak np. LIFE Plus, Programy Ramowe Badań i Rozwoju (w tym 7 Program Ramowy) itp., współfinansujące w różnorodnych dziedzinach realizację projektów, w które zaangażowani są partnerzy z różnych krajów członkowskich.

Finansowanie strategii

Źródła finansowania

Źródła finansowania

Źródłami finansowania strategii będą również środki publiczne o charakterze bezzwrotnym pochodzące z innych międzynarodowych instytucji finansowych, w tym z umów kredytowych Rządu RP z międzynarodowymi instytucjami finansowymi. Środki te stanowią dla jednostek samorządu terytorialnego bezzwrotną pomoc na realizację zadań znajdujących się w obszarze wsparcia międzynarodowej instytucji finansowej. Mogą to być środki na przykład Banku Światowego służące wsparciu transformacji gospodarczej i rozwoju ekonomicznego w obszarach podlegających restrukturyzacji. Podobny charakter mają także środki pochodzące z pożyczki udzielanej przez Bank Rozwoju Rady Europy na współfinansowanie zadań wynikających ze „Zintegrowanego Programu Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego”.

Osiągnięciu zakładanych celów strategii będą sprzyjały również środki prywatne oraz następujące instrumenty finansowe:

1. Prefinansowanie wydatków związanych z realizacją projektów z udziałem środków Unii Europejskiej. Polegać będzie na przejściowym finansowaniu zadań z pożyczki z budżetu państwa udzielanej na realizację zadań współfinansowanych z pomocy strukturalnej UE. Mechanizm ten ma na celu zmniejszenie kosztów realizacji zadań publicznych. Prefinansowanie ze środków budżetowych nie będzie obejmować jednostek nie należących do sektora finansów publicznych tj. spółek Skarbu Państwa lub spółek komunalnych realizujących projekty,
2. Poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa. Poręczenia lub gwarancje mogą być udzielane pod warunkiem przeznaczenia objętych nimi kredytów lub emisji obligacji na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych zapewniających rozwój lub utrzymanie infrastruktury, rozwój eksportu dóbr i usług, ochronę środowiska, tworzenie nowych miejsc pracy, wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych oraz restrukturyzację przedsiębiorstw,
3. Krajowe fundusze celowe jak Ekofundusz, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
4. Fundusze Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz inne źródła finansujące projekty naukowo-badawcze i wdrożeniowe,
5. Fundusz Poręczeń Unijnych. Przedmiotem działalności Funduszu Poręczeń Unijnych działającego przy Banku Gospodarstwa Krajowego jest udzielanie gwarancji lub poręczeń na kredyty udzielane przez banki na realizowanie przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE,
6. Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych. Przedmiotem działalności funduszu jest wspieranie rozwoju regionalnego poprzez udzielanie preferencyjnych kredytów na przygotowanie przez gminy oraz ich związki projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy UE,

7. Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe dla MSP. Instrument ten ma na celu zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania, wzrost aktywności inwestycyjnej oraz wzrost aktywności na polu podejmowania działalności gospodarczej,
8. Krajowy Fundusz Kapitałowy. Ma on na celu udzielanie wsparcia finansowego funduszom kapitałowym, inwestującym w małe i średnie przedsiębiorstwa. Wsparcie finansowe będzie udzielane funduszom kapitałowym głównie w formie obejmowania i nabywania udziałów lub akcji, nabywania certyfikatów inwestycyjnych i jednostek uczestnictwa, nabywania obligacji, a także udzielania bezzwrotnych darowizn na sfinansowanie części kosztów przygotowania inwestycji i monitoringu portfela inwestycyjnego funduszu,
9. Wsparcie inwestycji wieloletnich o dużym znaczeniu dla gospodarki. Jest to projektowany instrument, który będzie adresowany do największych inwestorów, zarówno polskich jak i zagranicznych, zamierzających podjąć projekty inwestycyjne. Wspierane mają być działania polegające na utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa oraz tworzeniu nowych miejsc pracy związanych z tymi inwestycjami,
10. Instrument finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Głównym celem tego instrumentu jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego poprzez finansowanie grantów na potrzeby przedsięwzięć inwestycyjnych i rozwojowych w obszarach priorytetowych tj.:
 - ochrona środowiska, ukierunkowana na redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii,
 - promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystywanie i zarządzanie zasobami naturalnymi,
 - ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym rewitalizacja miast,
 - rozwój zasobów ludzkich m.in. poprzez promowanie wykształcenia i szkoleń,
 - wzmacnianie potencjału administracyjnego oraz procesów demokratycznych w instytucjach samorządowych,
11. Norweski Mechanizm Finansowy. Wspierać będzie przedsięwzięcia mające na celu zredukowanie dysproporcji społecznych i ekonomicznych na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
12. Partnerstwo Publiczno-Prywatne. Celem jest pobudzenie inwestycji sektora publicznego, zwłaszcza infrastrukturalnych, poprzez stworzenie optymalnych warunków dla przedsięwzięć publicznych z udziałem partnerów prywatnych.

*Główne
źródła
finansowania
strategii
w układzie
kierunków
polityki*

Poniżej wskazane zostały przewidywane główne (dominujące) źródła finansowania strategii w układzie poszczególnych kierunków polityki.*

Obszar I. SPOŁECZEŃSTWO WIEDZY I AKTYWNOŚCI

- I.1. Poprawa jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców – Europejski Fundusz Społeczny
- I.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego – Europejski Fundusz Społeczny
- I.3. Wspieranie indywidualnej przedsiębiorczości – Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, środki prywatne
- I.4. Rozwój rynku pracy – Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Pracy
- I.5. Wsparcie i promocja talentów – Europejski Fundusz Społeczny

Obszar II. GOSPODARKA REGIONALNEJ SZANSY

- II.1. Wsparcie międzynarodowej konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, środki prywatne
- II.2. Rozwój innowacji – Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 7 Program Ramowy, środki prywatne
- II.3. Konkurencyjne rolnictwo, w tym rolnictwo ekologiczne – Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich
- II.4. Przyciąganie bezpośrednich inwestycji do regionu – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- II.5. Rozwój sektora produktów i usług czasu wolnego – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Obszar III. INFRASTRUKTURA DLA ROZWOJU REGIONALNEGO

- III.1. Rozwój powiązań drogowych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- III.2. Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, środki prywatne
- III.3. Zwiększenie roli transportu zbiorowego w obsłudze regionu – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- III.4. Kompleksowe zagospodarowanie stref aktywności gospodarczej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Obszar IV. KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITARNY

- IV.1. Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako ośrodka innowacji – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 7 Program Ramowy
- IV.2. Umocnienie europejskiej pozycji KOM i rozwój funkcji metropolitalnych – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG
- IV.3. Rozwój zintegrowanego transportu metropolitalnego – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,

Obszar V. SPÓJNOŚĆ WEWNĄTRZREGIONALNA

- V.1. Rozwój profilaktyki i ochrony zdrowia – Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG
- V.2. Integrująca polityka społeczna – Europejski Fundusz Społeczny
- V.3. Poprawa bezpieczeństwa obywateli – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG,
- V.4. Rozwój sieci ośrodków usług publicznych – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Mechanizmy Finansowe EOG
- V.5. Wzmocnienie więzów oraz budowanie poczucia wspólnoty regionalnej – Europejski Fundusz Społeczny,
- V.6. Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego – Europejski Fundusz Społeczny

Obszar VI. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

- VI.1. Ochrona zasobów wodnych – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- VI.2. Ochrona bio – i georóżnorodności – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- VI.3. Ochrona powietrza i zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- VI.4. Gospodarka odpadami – Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- VI.5. Bezpieczeństwo ekologiczne oraz ochrona przed skutkami klęsk żywiołowych – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

*Główne
źródła
finansowania
strategii
w układzie
kierunków
polityki*

Obszar VII. DZIEDZICTWO I PRZESTRZEŃ REGIONALNA

- VII.1. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG
- VII.2. Opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- VII.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Mechanizmy Finansowe EOG

Obszar VIII. WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

- VIII.1. Promocja i wzmocnienie pozycji Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- VIII.2. Rozwój współpracy międzyregionalnej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- VIII.3. Promocja wewnątrzregionalna i wzmocnianie potencjału partnerów z Małopolski do uczestnictwa we współpracy terytorialnej – środki własne JST

Obszar IX. NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE PUBLICZNE

- IX.1. Podniesienie sprawności działania urzędów administracji publicznej i benchmarking administracyjny – środki własne JST
- IX.2. Systemowe doskonalenie kwalifikacji pracowników małopolskiej administracji publicznej – Europejski Fundusz Społeczny, Mechanizmy Finansowe EOG, środki własne JST
- IX.3. E-administracja – przejrzystość urzędów w załatwianiu spraw oraz dostępie do informacji publicznej – Mechanizmy Finansowe EOG, środki własne JST
- IX.4. „Przejrzysta Małopolska” – promowanie wartości etycznych wśród pracowników administracji publicznej i społeczeństwa – Mechanizmy Finansowe EOG, środki własne JST
- IX.5. Badania i analizy regionalne – środki własne JST.

*Analiza
możliwości
generowania
środków
na rozwój
przez
jednostki
samorządu
terytorialnego*

Szansę realizacji strategii są w dużej mierze warunkowane własnymi możliwościami finansowymi jednostek samorządowych w województwie.

W ramach prac nad strategią przeprowadzona została analiza, której celem było oszacowanie kwoty, jaką jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego mogą w latach 2007–2013, przeznaczyć na finansowanie szeroko rozumianych przedsięwzięć rozwojowych, co pozwoli na wstępne określenie ram finansowych dla strategii rozwoju.

Za potencjał inwestycyjny uważa się środki, które jednostka samorządu terytorialnego może w określonym okresie przeznaczyć na finansowanie nowych przedsięwzięć rozwojowych, przy założeniu, że:

- 1) wykonywać będzie wszystkie bieżące (stałe) zadania oraz dokonywać będzie niezbędnej wymiany sprzętu,
- 2) utrzyma bezpieczny dla jednostki poziom zadłużenia.

Całkowitą kwotę, jaką jednostki samorządowe województwa mogą przeznaczyć na przedsięwzięcia rozwojowe, oblicza się jako sumę trzech składników:

- potencjału inwestycyjnego,
- środków otrzymanych z budżetu Unii Europejskiej,
- środków prywatnych, współfinansujących przedsięwzięcia rozwojowe.

Środki zewnętrzne pozyskane w formie kredytów, pożyczek i emisji papierów dłużnych zwiększają w określonym roku możliwości inwestycyjne, ale w długim okresie nie wpływają na łączną wielkość wydatków rozwojowych.

Tabela 10. POTENCJAŁ WŁASNY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO		
DOCHODY KRAJOWE	74.176,0	mIn zł
Dochody własne	37.232,6	mIn zł
Subwencje ogólne	26.241,0	mIn zł
Dotacje	10.702,4	mIn zł
WYDATKI NA ZAKOŃCZENIE INWESTYCJI	-1.655,1	mIn zł
INWESTYCJE AUTONOMICZNE	-455,5	mIn zł
WYNAGRODZENIA	-32.103,4	mIn zł
INNE WYDATKI BIEŻĄCE	-30.144,3	mIn zł
POTENCJAŁ WŁASNY (1 – 2 – 3 – 4 – 5)	9.817,9	mIn zł

Źródło: Dane opracowane przez IBnGR

*Analiza
możliwości
generowania
środków
na rozwój
przez
jednostki
samorządu
terytorialnego*

- Na gminy województwa małopolskiego przypada 72,5% potencjału własnego, samorząd województwa dysponuje 20,1% ogólnej kwoty potencjału, potencjał inwestycyjny powiatów stanowi tylko 7,4% potencjału jednostek samorządowych województwa. Przy stosunkowo niewielkiej kwocie łącznej potencjału własnego taki podział potencjału własnego oznacza, że ponadgminne władze samorządowe będą miały dość ograniczone możliwości kreowania swej polityki rozwojowej.
- Dodatkowym źródłem środków na rozwój mogą być zobowiązania (kredyty, pożyczki), zaciągane przez jednostki samorządowe. Z analiz wynika, że jednostki samorządowe województwa małopolskiego mogą – bez zagrożenia dla stabilności ich finansów – zwiększyć w latach 2007-2013 swe zadłużenie o ok. 1.286 mln zł. Zwiększenie zadłużenia może więc powiększyć potencjał rozwojowy województwa o ok. 10%. Kwota ta nie obejmuje oddzielnie pożyczek na prefinansowanie, czyli na przejściowe sfinansowanie wydatków podlegających refundacji ze środków budżetowych UE.
- Przewiduje się, że jednostki samorządu terytorialnego zaciągać będą pożyczki na prefinansowanie wydatków, a saldo zaciągniętych i spłaconych pożyczek na koniec roku 2013 wyniesie 745,8 mln zł. Kwota ta zwiększa środki na rozwój w latach 2007-2013, ale jednocześnie – podobnie jak pozostałe zobowiązania zaciągane w tym okresie i niespłacone do końca roku 2013 – zmniejszy środki na rozwój w kolejnym okresie. Zakładane finansowanie zadań ze środków prywatnych wyniesie w wariantcie ZPORR 162,2 mln zł.
- Środki na rozwój, jakimi dysponować będą w latach 2007-2013 jednostki samorządowe województwa małopolskiego oszacowano ostatecznie na około 20.997,2 mln zł, czyli ok. 2.999,7 mln zł rocznie.
- Po przeliczeniu na ceny stałe W 2004 roku przeciętne roczne środki na rozwój są większe od wydatków inwestycyjnych poniesionych przez jednostki samorządowe województwa małopolskiego w 2004 roku o 180,0%.

Tabela 11.

**SZACUNEK WIELKOŚCI ŚRODKÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO,
JAKIE BĘDĄ MOGŁY BYĆ PRZEZNACZONE NA DZIAŁANIA ROZWOJOWE
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W LATACH 2007–2013**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wariant ZPORR		Wariant SOPOT	
	2007–13	średnio na rok	2007–13	średnio na rok
	mln zł			
1. POTENCJAŁ WŁASNY	9.817,9	1.405,6	9.817,9	1.402,6
2. PRZYROST ZOBOWIĄZAŃ	2.032,2	290,3	2.255,7	322,2
Pożyczki na prefinansowanie	745,8	106,5	969,3	138,5
Inne zobowiązania	1.286,4	183,8	1.286,4	183,8
3. POTENCJAŁ INWESTYCYJNY (1+2)	11.850,1	1.692,9	12.073,6	1.724,8
4. REFUNDACJA Z BUDŻETU UE	8.985,0	1.283,6	11.088,6	1.584,1
5. ŚRODKI PRYWATNE	162,2	23,2	201,0	28,7
6. RAZEM ŚRODKI NA ROZWÓJ	20.997,2	2.999,7	23.363,2	3.337,6
Wydatki inwestycyjne w roku 2004=100				
ŚRODKI NA ROZWÓJ	X	227,0	X	252,6

Szacuje się, że w latach 2007–2013 dochody ogółem JST w województwie małopolskim wyniosą 74.176,0 mln zł. Największą część dochodów JST stanowią będą dochody własne, równe 37.232,6 mln zł. Drugim, pod względem wielkości, źródłem zasilania budżetów JST będzie subwencja ogólna. Zgodnie z prognozą wyniesie ona 26.241,0 mln zł. Znacznie mniejszy udział w dochodach przypadnie dotacjom, które łącznie w badanym okresie wyniosą 10.647,2 mln zł. Zmieni się także struktura dochodów JST – dochody własne będą w coraz większym stopniu zastępowane dotacjami i subwencjami, co jeszcze bardziej zwiększy swobodę gospodarowania środkami przez samorządy.

Tabela 12.		DOCHODY JST Z WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W LATACH 2007–2013 ¹							
WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007–2013	
	mln zł								
DOCHODY OGÓŁEM	8.802,2	9.275,8	9.821,9	10.463,9	11.175,4	11.922,5	12.714,3	74.176,0	
DOCHODY WŁASNE	4.236,8	4.521,4	4.850,9	5.237,5	5.665,7	6.120,5	6.599,8	37.232,6	
DOTACJE BUDŻETU PAŃSTWA	1.288,3	1.324,3	1.364,1	1.410,4	1.462,6	1.515,3	1.568,3	9.933,3	
INNE DOTACJE	92,6	95,2	98,0	101,4	105,1	108,9	112,7	713,9	
SUBWENCJA OGÓLNA	3.171,3	3.323,8	3.497,1	3.701,9	3.935,6	4.177,9	4.433,5	26.241,0	
ŚRODKI PRZEDAKCESYJNE UE	13,3	11,1	11,7	12,7	6,4	0,0	0,0	55,2	

Bez dochodów z funduszy strukturalnych i z Funduszu Spójności UE oraz bez wpłat przedsiębiorstw do budżetów JST na współfinansowanie projektów rozwojowych
Źródło: Dane opracowane przez IBnGR

Szacuje się, że kwota 74.176 mln zł krajowych dochodów publicznych otrzymanych przez JST z województwa małopolskiego w latach 2007–2013, zostanie rozdysponowana w następujący sposób:

- 62.247,6 mln zł sfinansuje wydatki bieżące,
- 455,5 mln zł zostanie przeznaczone na zakupy inwestycyjne,
- 1.655,1 mln zł samorządy przeznaczą na dokończenie projektów inwestycyjnych rozpoczętych przed końcem 2005 roku (z wyłączeniem projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i z Funduszu Spójności UE),
- 9.817,9 mln zł stanowić będzie potencjał własny na finansowanie zadań rozwojowych, w tym wszystkich zadań współfinansowanych z funduszy strukturalnych i z Funduszu Spójności UE.

Jeśli uwzględnimy saldo zobowiązań JST, to dodatkowo otrzymamy 2.032,2 mln zł na finansowanie projektów rozwojowych. Łączny potencjał inwestycyjny JST w województwie małopolskim w latach 2007–2013 wyniesie zatem 11.850,1 mln zł.

Tabela 13.		POTENCJAŁ INWESTYCYJNY JST W LATACH 2007–2013						
WYSZCZEGÓLNIENIE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007–2013
	mln zł							
JST OGÓŁEM	983,9	1.241,2	1.909,1	1.728,9	1.866,2	2.006,0	2.114,7	11.850,1
WOJEWÓDZTWO	257,6	279,3	365,6	304,1	326,7	350,5	373,4	2.257,3
POWIATY	117,6	123,6	142,4	109,6	101,7	130,5	117,9	843,4
GMINY	608,6	838,3	1.401,0	1.315,2	1.437,9	1.525,0	1.623,4	8.749,3
•MIEJSKIE	335,8	417,3	805,8	784,5	855,2	917,3	985,7	5.101,5
•POZOSTAŁE	272,9	421,0	595,3	530,6	582,7	607,6	637,7	3.647,8
SUBREGIONY								
KRAKOWSKO-TARNOWSKI	336,5	446,4	582,1	541,0	578,8	595,8	621,7	3.702,3
NOWOSĄDECKI	225,0	300,4	393,4	329,9	357,6	411,4	423,9	2.441,6
MIASTO KRAKÓW	164,8	215,1	568,0	553,9	603,2	648,3	695,7	3.448,9

Źródło: Dane opracowane przez IBnGR

Podkreślić warto, że głównym źródłem środków na rozwój są wpływy o charakterze bezzwrotnym. Tylko ok. 10% środków na rozwój pochodzi z pożyczek, kredytów i innych zobowiązań. Finansowanie działań rozwojowych w latach 2007–2013 nie będzie więc znacząco ograniczało możliwości dalszego rozwoju w kolejnych latach.

Tabela 14.

**TABELA FINANSOWA STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO**

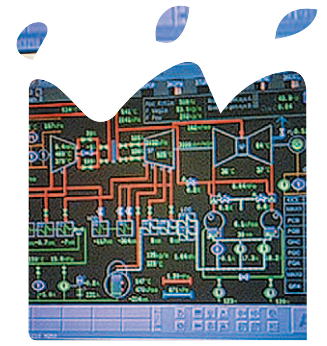
Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2006	2007–2013
		MLN ZŁ	
1	2	3	4
I	ŚRODKI Z BUDŻETU UNII EUROPEJSKIEJ (zobowiązania)	153,0	11.918,9
	ZPORR 2004–2006	153,0	0,0
	FUNDUSZ SPÓJNOŚCI	0,0	1.203,9
	EFRR I EFS	0,0	8.995,1
	ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	0,0	1.719,9
II	ŚRODKI Z BUDŻETU UNII EUROPEJSKIEJ (płatności)	224,7	8.985,0
	ZPORR 2004–2006	224,7	498,1
	FUNDUSZ SPÓJNOŚCI	0,0	800,0
	EFRR I EFS	0,0	6.399,6
	ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	0,0	1.245,2
III	KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE NA WSPÓŁFINANSOWANIE	252,5	3.989,4
	ŚRODKI WŁASNE	101,0	3.243,6
	POŻYCZKI NA PREFINANSOWANIE	151,5	745,8
	ZOBOWIĄZANIA ZACIĄGANE	303,1	9.730,8
	SPLATY	-151,5	-8.985,0
IV	ŚRODKI PRYWATNE NA WSPÓŁFINANSOWANIE	5,1	162,2
V	RAZEM ŚRODKI NA PROJEKTY WSPIERANE PRZEZ UE (II-IV)	409,1	13.136,6
VI	ŚRODKI WŁASNE NA INNE PROGRAMY ROZWOJOWE	608,4	6.574,3
VII	ZOBOWIĄZANIA ZACIĄGNIĘTE	78,8	1.286,4
	ZOBOWIĄZANIA ZACIĄGANE	447,3	7.463,4
	SPLATY	-368,6	-6.177,0

Tabela 14. cd.

**TABELA FINANSOWA STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO**

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2006	2007–2013
		MLN ZŁ	
1	2	3	4
VIII	RAZEM ŚRODKI NA PROGRAMY ROZWOJOWE	1.169,5	20.997,2
	DANE UZUPEŁNIAJĄCE		
IX	OGÓŁEM ŚRODKI NA PRZEDSIĘWZIĘCIA ROZWOJOWE	1.169,5	20.997,2
	KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE	709,4	9.817,9
	ŚRODKI UE	224,7	8.985,0
	ŚRODKI PRYWATNE	5,1	162,2
	ZOBOWIĄZANIA	230,3	2.032,2
X	FINANSOWANIE PROGRAMÓW WSPIERANYCH PRZEZ UE	482,3	13.136,6
	KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE	101,0	3.243,6
	ŚRODKI UE	224,7	8.985,0
	ŚRODKI PRYWATNE	5,1	162,2
	ZOBOWIĄZANIA	151,5	745,8
XI	FINANSOWANIE INNYCH PROJEKTÓW	760,3	7.860,6
	KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE	608,4	6.574,3
	ZOBOWIĄZANIA	152,0	1.286,4

Źródło: Dane opracowane przez IBnGR

Monitorowanie i ocena realizacji strategii

Podstawą skutecznego wdrożenia i osiągnięcia celów strategii rozwoju jest reagowanie na pojawiające się różnice między jej założeniami a efektami realizacji działań cząstkowych. Różnice mają tendencję do kumulowania się i utrudniając realizację poszczególnych kierunków polityki, celów pośrednich, a co za tym idzie strategicznych, mogą uniemożliwić ich osiągnięcie. W ostatecznym rozliczeniu prowadzi to do utraty efektu synergii i może mieć nieodwracalne skutki dla mieszkańców, gospodarki i środowiska regionu.

Z tak przyjętego założenia wypływa konieczność budowy sprawnego systemu monitorowania, pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań oraz systemu obiektywnej oceny wyników podjętych działań.

Monitoring, jako element konieczny aktywnej realizacji strategii rozwoju, ma ułatwić sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany (porównywanie rzeczywistych efektów z planami, co pozwala stwierdzić czy procesy zmierzają w sposób optymalny do osiągnięcia celów strategii) oraz służyć ograniczaniu ryzyka decyzji intuicyjnych (co byłoby naturalnym skutkiem braku właściwych informacji i analiz). Skutecznie działające systemy monitoringu i oceny pozwalają na utrzymanie pożądaných proporcji strumieni środków finansowych kierowanych na poszczególne zadania, co z kolei ma istotne znaczenie w sytuacji ograniczonej wielkości tych środków.

Zakłada się, że **monitorowanie rzeczowej realizacji strategii** będzie prowadzone przede wszystkim w oparciu o ustalone w strategii wskaźniki osiągnięć, przy czym w miarę dostępności danych informacje na temat wartości wskaźników będą zbierane i prezentowane w następującym układzie:

- Wszystkie wskaźniki statystyczne dla pól strategii oraz obszarów (w przypadku, gdy jest to możliwe tzn. adekwatne i dostępne) w 4 ujęciach dla całego województwa:
 - 1/ w liczbach bezwzględnych (lub procentowo),
 - 2/ w porównaniu do innych województw i średniej krajowej,
 - 3/ w porównaniu do regionów (średniej UE-25,
 - 4/ w ujęciu zmiany od roku bazowego oraz ostatniego badania (dynamika).
- Wszystkie wskaźniki opinii strategii w 2 ujęciach:
 - 1/ w wartościach bezwzględnych,
 - 2/ w ujęciu zmiany od roku bazowego oraz ostatniego badania opinii (dynamika).
- Dodatkowo wskaźniki na poziomie obszarów strategii w następujących ujęciach:
 - 3/ w ujęciu dla całego województwa,
 - 4/ w przekroju: gmin i powiatów,
 - 5/ w przekroju: obszary wiejskie – małe i średnie miasta – miasta/sub-regionalne ośrodki rozwoju – Kraków/KOM,

Równoległe prowadzone będzie **monitorowanie finansowej realizacji strategii**, obejmujące:

- Badanie struktury wydatków budżetu samorządu województwa (wdrożenie ciągłego monitorowania wydatków pod kątem spójności ze strategią, pozwalającego na precyzyjne określenie wartości strumieni pieniężnych, jakie zostały zaangażowane w realizację działań w poszczególnych kierunkach, obszarach i polach strategii).

W ramach struktury budżetu województwa docelowo bezpośrednio wewnętrzne koszty realizacji oraz wydatki ponoszone na realizację strategii będą identyfikowane zgodnie ze strukturą strategii, zaś dane agregowane dla każdego poziomu strategii tj. zarówno dla poszczególnych kierunków polityki, obszarów rozwoju, jak i pól strategii.

- Badanie struktury wydatków ponoszonych w ramach instrumentów wsparcia rozwoju wdrażanych z zaangażowaniem jednostek województwa oraz podmiotów zależnych i powiązanych (np. UMWM, WUP, MARR S.A.).
- Badanie struktury wydatków powiatów i gmin z terenu Małopolski na podstawie danych własnych (projekty realizowane we współpracy z województwem, przy wsparciu województwa, przy wsparciu instrumentów wdrażanych przez województwo), danych przekazywanych przez JST w ramach współpracy z UMWM oraz danych Regionalnej Izby Obrachunkowej.
- Badanie struktury wydatków inwestycyjnych przedsiębiorstw i innych podmiotów kluczowych dla rozwoju regionu – prowadzone na podstawie danych publicznie dostępnych oraz współpracy z tymi podmiotami.

System monitoringu strategii opierać się będzie na efektywnej sprawozdawczości. W tym celu określony zostanie rodzaj potrzebnych raportów, częstotliwość oraz miejsce ich sporządzania w zależności od analizowanej problematyki (m.in. w okresach rocznych, w połowie okresu programowania i po zakończeniu okresu realizacji strategii).

Pełne sprawozdanie z realizacji strategii w układzie rzeczowym i finansowym przedstawiane będzie Sejmikowi Województwa przez Zarząd Województwa co dwa lata.

Dla niektórych zjawisk, nie będących przedmiotem analiz służb statystycznych, jednak mierzalnych i istotnych z punktu widzenia strategii, przewidziano prowadzenie badań.

W ramach zarządzania strategią **całościowa ewaluacja** działań prowadzona będzie w układzie standardowym i składać się będzie z trzech faz:

- Ewaluacja ex ante, przed podjęciem realizacji strategii – koncentrująca się na ocenie projektu strategii lub jej znaczącej aktualizacji według kryterium trafności i odpowiedniości oraz kryterium wewnętrznej spójności i zgodności programowej.
- Ewaluacja mid-term, w trakcie realizacji strategii – przeprowadzana w układzie kadencyjnym w ostatnim roku każdej kolejnej kadencji samorządu, koncentrująca się na ocenie czy i na ile przyjęta strategia jest faktycznie realizowana oraz jakie są jej efekty krótko- i średnioterminowe, według kryterium skuteczności działań, a także efektywności, koordynacji i zgodności działań z zasadami i założeniami ustalonymi w dokumencie strategii.
- Ewaluacja ex post, po zakończeniu realizacji strategii – w zakresie podobnym do ewaluacji mid-term, poszerzonym o ocenę (przewidywanych) efektów długoterminowych.

Ponadto prowadzone mogą być dodatkowe **ewaluacje cząstkowe**, odnoszące się do szczegółowych zagadnień, takich jak na przykład poszczególne zasady realizacji strategii, grupy docelowe, zasady horyzontalne funduszy strukturalnych itp. Oceny (ewaluacje) strategii prowadzone będą jako ewaluacje zewnętrzne, przez zespoły niezależnych, posiadających kierunkowe kwalifikacje i doświadczenie ewaluatorów.

Spis
wykresów,
schematów,
tabel
i rysunków

Wykresy

Wykres 1. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach organizacji pozarządowych	12
Wykres 2. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach uczniów szkół ponadgimnazjalnych	13
Wykres 3. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa – dane za 2003 r., EU25=100%	31
Wykres 4. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)	31
Wykres 5. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych PIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)	32
Wykres 6. Stopa bezrobocia – stan na koniec 08.2005 roku	32
Wykres 7. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)	34
Wykres 8. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)	34

Schematy

Schemat 1. Schemat strategii	47
Schemat 2. Obszar I – struktura celów	55
Schemat 3. Obszar II – struktura celów	63
Schemat 4. Obszar III – struktura celów	72
Schemat 5. Obszar IV – struktura celów	82
Schemat 6. Obszar V – struktura celów	90
Schemat 7. Obszar VI – struktura celów	99
Schemat 8. Obszar VII – struktura celów	105
Schemat 9. Obszar VII – struktura celów	113
Schemat 10. Obszar IX – struktura celów	119

Tabele

Tabela 1. Zestawienie najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw wskazanych podczas warsztatów powiatowych – Małopolska 2015	10-11
Tabela 2. Zakres tematyczny strategii	46
Tabela 3. Miary sukcesu dla celów strategicznych strategii „Małopolska 2015”	49
Tabela 4. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu A strategii „Małopolska 2015”	50
Tabela 5. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu B strategii „Małopolska 2015”	51
Tabela 6. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu C strategii „Małopolska 2015”	52
Tabela 7. Infrastruktura drogowa Małopolski	74
Tabela 8. Stan techniczny dróg wojewódzkich	74
Tabela 9. Infrastruktura kolejowa Małopolski	75
Tabela 10. Potencjał własny jednostek samorządu terytorialnego	137
Tabela 11. Szacunek wielkości środków jednostek samorządu terytorialnego, jakie będą mogły być przeznaczone na działania rozwojowe w województwie małopolskim w latach 2007–2013	138
Tabela 12. Dochody JST z województwa małopolskiego w latach 2007–2013	139
Tabela 13. Potencjał inwestycyjny JST w latach 2007–2013	140
Tabela 14. Tabela finansowa strategii rozwoju województwa małopolskiego	141-142

Mapa 1. Najważniejsze sprawy wskazane w trakcie powiatowych konsultacji strategii	9
---	---

Mapa

„Małopolska 2015”

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007–2013

OPRACOWANIE

Opracowanie projektu dokumentu strategii – zespół w składzie:
Janusz Sepioł (przewodniczący zespołu), Katarzyna Kucharska,
Robert Kuzianik, Adam Leszkiewicz, Alina Paluchowska,
Bożena Pietras-Goc (wiceprzewodnicząca zespołu, koordynator prac),
Beata Płoskonka, Grzegorz Stech, Joanna Urbanowicz,
Józef Węgrzyn, Jacek Woźniak.

Wypracowanie wytycznych do kierunków polityki – zespoły zadaniowe,
pod kierunkiem członków Zarządu Województwa Małopolskiego:
Jana Berezy, Andrzeja Sasuły, Janusza Sepioła, Witolda Śmiałka.

Konsultacje i współpraca na etapie prac w Sejmiku Województwa
Małopolskiego: Komisje Sejmiku WM.

Współpraca i konsultacje eksperckie:
Jarosław Flis, Andrzej Komański, Krzysztof Mądel SJ, Zdobysław Milewski,
Marek Sowa, Magdalena Kwaśniewska (sekretarz zespołu).

Moderowanie konsultacji społecznych:
Beata Bujak-Szwaczka, Dagmara Pilis, Małgorzata Rudnicka.

Redakcja projektu dokumentu: Bożena Pietras-Goc.

Zdjęcia:
Zasoby archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Wydawca:
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Kancelaria Zarządu
31-156 Kraków, ul. Basztowa 22
Tel. +48 12 61 60 959, faks +48 12 421 57 98
www.malopolskie.pl

Projekt i opracowanie graficzne: Sylwia Leonardi

Skład, łamanie, przygotowanie do druku: Sylwia Leonardi, BalogArt

Druk: Drukarnia Leyko Sp. z o.o.

ISBN 83-923833-0-3

ISBN 83-923833-0-3